

Kohtulahendite kogumik

ÜLDKOHTU OTSUS (kolmas koda)

11. juuli 2014*

Konkurents — Keelatud kokkulepped — Parafiinvahade turg — Toorparafiini turg — EÜ artikli 81 rikkumise tuvastamise otsus — Hindade kindlaksmääramine ja turgude jagamine — Emaettevõtja vastutus konkurentsieskirjade rikkumiste eest, mille panid toime tema tütarettevõtjad ja ettevõtja, mille kapitalis emaettevõtja omab teatud osalust — Emaettevõtja otsustav mõju — Eeldus 100% suuruse osaluse omamisel — Ettevõtjate õigusjärglus — Proportsionaalsus — Võrdne kohtlemine — 2006. aasta suunised trahvide arvutamise meetodi kohta — Raskendavad asjaolud — Eestvedaja roll — Trahvi ülempiir — Täielik pädevus

Kohtuasjas T-541/08,

Sasol, asukoht Rosebank (Lõuna-Aafrika),

Sasol Holding in Germany GmbH, asukoht Hamburg (Saksamaa),

Sasol Wax International AG, asukoht Hamburg,

Sasol Wax GmbH, asukoht Hamburg,

esindajad: advokaadid W. Bosch, U. Denzel, C. von Köckritz,

hagejad,

versus

Euroopa Komisjon, esindajad: F. Castillo de la Torre ja R. Sauer, keda abistas advokaat M. Gray,

kostja,

mille ese on esimese võimalusena nõue osaliselt tühistada komisjoni 1. oktoobri 2008. aasta otsus K(2008) 5476 (lõplik) EÜ [...] artikli 81 ja EMP lepingu artikli 53 kohase menetluse kohta (juhtum COMP/39.181 – Küünlavahad) ning teise võimalusena nõue hagejatele määratud trahv tühistada või selle summat vähendada,

ÜLDKOHUS (kolmas koda),

koosseisus: koja esimees O. Czúcz (ettekandja) ning kohtunikud I. Labucka ja D. Gratsias,

kohtusekretär: ametnik N. Rosner,

arvestades kirjalikus menetluses ja 3. juuli 2013. aasta kohtuistungil esitatut,

* Kohtumenetluse keel: inglise.

on teinud järgmise

otsuse

Vaidluse aluseks olevad asjaolud

1. Haldusmenetlus ja vaidlustatud otsuse vastuvõtmine

- 1 Euroopa Ühenduste Komisjon tuvastas 1. oktoobri 2008. aasta otsuses K(2008) 5476 (lõplik) EÜ [...] artikli 81 ja EMP lepingu artikli 53 kohase menetluse kohta (juhtum COMP/39.181 – Kүүnlavahad) (edaspidi „vaidlustatud otsus“), et hagejad Sasol Wax GmbH, Sasol Wax International AG, Sasol Holding in Germany GmbH ja Sasol (edaspidi „Sasol Ltd“) (hagejad koos edaspidi „Sasol“) rikkusid koos teiste ettevõtjatega EÜ artikli 81 lõiget 1 ja EMP lepingu artikli 53 lõiget 1, kuna nad osalesid kartellis EMP parafiinvahade turul ja Saksamaa toorparafiini turul.
- 2 Vaidlustatud otsuse adressaadid on lisaks Sasolile järgmised äriühingud: ENI SpA, Esso Deutschland GmbH, Esso Société anonyme française, ExxonMobil Petroleum and Chemical BVBA ja Exxon Mobil Corp. (edaspidi koos „ExxonMobil“), H&R ChemPharm GmbH, H&R Wax Company Vertrieb GmbH ja Hansen & Rosenthal KG (edaspidi koos „H&R“), Tudapetrol Mineral lerzeugnisse Nils Hansen KG, MOL Nyrt., Repsol YPF Lubricantes y Especialidades SA, Repsol Petr leo SA ja Repsol YPF SA (edaspidi koos „Repsol“), Shell Deutschland Oil GmbH, Shell Deutschland Schmierstoff GmbH, Deutsche Shell GmbH, Shell International Petroleum Company Ltd, The Shell Petroleum Company Ltd, Shell Petroleum NV ja The Shell Transport and Trading Company Ltd (edaspidi koos „Shell“), RWE Dea AG ja RWE AG (edaspidi koos „RWE“) ning Total SA ja Total France SA (edaspidi koos „Total“) (vaidlustatud otsuse põhjus 1).
- 3 Parafiine toodetakse rafineerimistehases toornaftast. Parafiine kasutatakse niisuguste toodete tootmisel, nagu kүүnlad, kemikaalid, rehvid ja autot stuse tooted, samuti kummi-, pakendi-, liimi- ja n rimiskummit stuses (vaidlustatud otsuse põhjus 4).
- 4 Toorparafiin on parafiinvahade tootmiseks vajalik tooraine. Toorparafiini saadakse rafineerimistehastes toornaftast baasõlide tootmisel tekkiva k rvaltootena. Sedagi m iakse lõppklientidele, näiteks puitlaastplaatide tootjad (vaidlustatud otsuse põhjus 5).
- 5 Komisjon alustas uurimist pärast seda, kui Shell Deutschland Schmierstoff teavitas teda oma 17. märtsi 2005. aasta kirjaga kartellist, esitades taotluse trahvi eest kaitse saamiseks vastavalt komisjoni teatisele, mis käsitleb kaitset trahvide eest ja trahvide vähendamist kartellide puhul (E T 2002, C 45, lk 3; ELT eriväljaanne 08/02, lk 155; edaspidi „2002. aasta koost teatis“) (vaidlustatud otsuse põhjus 72).
- 6 Komisjon viis 28. ja 29. aprillil 2005 nõukogu 16. detsembri 2002. aasta m aruse (Eü) nr 1/2003 [Eü] artiklites 81 ja 82 sätestatud konkurentsieeskirjade rakendamise kohta (E T 2003, L 1, lk 1; ELT eriväljaanne 08/02, lk 205) artikli 20 lõike 4 alusel läbi kohapealsed kontrollimised „H&R/Tudapetrol'i“, ENI, MOL ruumides ning Sasol'i, ExxonMobil'i, Repsol'i ja Total'i kontserni kuuluvate äriühingute ruumides (vaidlustatud otsuse põhjus 75).
- 7 Komisjon teatas ajavahemikul 25.-29. mai 2007 vastuväidetest eespool punktis 2 loetletud äriühingutele, sealhulgas hagejatele (vaidlustatud otsuse põhjus 85). Sasol Wax ja Sasol Wax International vastasid vastuväiteteatisele koos 13. augusti 2007. aasta kirjaga. Sama päeva kirjaga vastasid vastuväiteteatisele samuti koos Sasol Holding in Germany ja Sasol Ltd.
- 8 Komisjon korraldas 10. ja 11. detsembril 2007 ärakuulamise, millel osalesid hagejad (vaidlustatud otsuse põhjus 91).

- 9 Vaidlustatud otsuses leidis komisjon olemasolevate tõendite alusel, et otsuse adressaadid, kes kujutasid endast enamikku parafiinvahade ja toorparafiini tootjatest EMP-s, osalesid EÜ artikli 81 ja EMP lepingu artikli 53 ühes, mitmeosalises ja vältavas rikkumises, mis hõlmas EMP territooriumi. Rikkumine seisnes kokkulepetes või kooskõlastatud tegevuses seoses hindade kindlaksmääramisega ja parafiinvahadid puudutava tundliku äriteabe vahetamise ja avaldamisega (edaspidi „rikkumise põhiosa”). Mis puudutab RWE-d (hiljem Shell), ExxonMobil'i, MOL, Repsol'i, Sasol'i ja Total'it, siis parafiinvahadega seotud rikkumine puudutas samuti klientide või turgude jagamist (edaspidi „rikkumise teine osa”). Lisaks puudutas RWE, ExxonMobil'i, Sasol'i ja Total'i toime pandud rikkumine ka Saksa turul lõppklientidele müüdud toorparafiini (edaspidi „rikkumise toorparafiini osa”) (vaidlustatud otsuse põhjendused 2, 95, 328 ning artikkel 1).
- 10 Rikkuv tegevus pandi toime konkurentsivastastel koosolekutel, mida nimetati „tehnilisteks koosolekuteks” või mõnikord „Blauer Saloni” koosolekuteks, ning „toorparafiini koosolekutel”, mis oli pühendatud spetsiaalselt toorparafiini puudutavatele küsimustele.
- 11 Käesolevas asjas määratud trahvide summa arutati suuniste määruse (EÜ) nr 1/2003 artikli 23 lõike 2 punkti a kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta (ELT 2006, C 210, lk 2) (edaspidi „2006. aasta suunised”) alusel, mis kehtisid ajal, mil eespool punktis 2 nimetatud äriühingutele teatati vastuväidetest.
- 12 Vaidlustatud otsuses asuvad muu hulgas järgmised sätted:

„Artikkel 1

Osaledes viidatud perioodidel vältavas kokkuleppes ja/või kooskõlastatud tegevuses parafiinvahade sektoris ühisturul ja alates 1. jaanuarist 1994 EMP-s, rikkusid [EÜ] artikli 81 lõiget 1 ning alates 1. jaanuarist 1994 EMP lepingu artiklit 53 järgmised ettevõtjad:

[...]

Sasol Wax GmbH: 3. septembrist 1992 kuni 28. aprill 2005;

Sasol Wax International AG: 1. mai 1995 kuni 28. aprill 2005;

Sasol Holding in Germany GmbH: 1. mai 1995 kuni 28. aprill 2005;

Sasol: 1. mai 1995 kuni 28. aprill 2005;

[...]

Mis puudutab allpool toodud ettevõtjaid, siis puudutab rikkumine ka nimetatud perioodide osas Saksa turul lõppklientidele müüdud toorparafiini:

[...]

Sasol Wax GmbH: 30. oktoobrist 1997 kuni 12. maini 2004;

Sasol Wax International AG: 30. oktoobrist 1997 kuni 12. maini 2004;

Sasol Holding in Germany GmbH: 30. oktoobrist 1997 kuni 12. maini 2004;

Sasol [Ltd]: 30. oktoobrist 1997 kuni 12. maini 2004;

[...]

Artikkel 2

Artiklis 1 osutatud rikkumiste eest määratakse järgmised trahvid:

ENI SpA: 29 120 000 eurot;

Esso Société anonyme française: 83 588 400 eurot;

millest solidaarselt järgmiste äriühingutega:

ExxonMobil Petroleum and Chemical BVBA ja ExxonMobil Corporation'iga 34 670 400 eurot, millest solidaarselt Esso Deutschland GmbH-ga 27 081 600 eurot;

Tudapetrol Mineralölerzeugnisse Nils Hansen KG: 12 000 000 eurot;

Hansen & Rosenthal KG solidaarselt H&R Wax Company Vertrieb GmbH-ga: 24 000 000 eurot,

millest solidaarselt järgmiste äriühingutega:

H&R ChemPharm GmbH-ga 22 000 000 eurot;

MOL Nyrt.: 23 700 000 eurot;

Repsol YPF Lubricantes y Especialidades SA solidaarselt Repsol Petróleo SA ja Repsol YPF SA-ga: 19 800 000 eurot;

Sasol Wax GmbH: 318 200 000 eurot;

millest solidaarselt järgmiste äriühingutega:

Sasol Wax International AG, Sasol Holding in Germany GmbH ja Sasol [Ltd-ga] 250 700 000 eurot;

Shell Deutschland Oil GmbH, Shell Deutschland Schmierstoff GmbH, Deutsche Shell GmbH, Shell International Petroleum Company Limited, the Shell Petroleum Company Limited, Shell Petroleum NV ja the Shell Transport and Trading Company Limited: 0 eurot;

RWE-Dea AG solidaarselt RWE AG-ga: 37 440 000 eurot;

Total France SA solidaarselt Total SA-ga: 128 163 000 eurot.”

2. Sasoli ja Vara kontserni ülesehitus ning vaidlustatud otsuses vastutuse omistamine emaettevõtjatele

- 13 Vaidlustatud otsuse põhjenduses 449 tegi komisjon Sasoli kontserni osas kõigepealt kindlaks äriühingu, kes oli rikkumise eest otseselt vastutav. Nii järeldas ta, et tehnilistel koosolekutel osalenud isikute hulgas olid Hans-Otto Schumann GmbH & Co. KG (edaspidi „HOS”) töötajad, kes osalesid rikkumise algusest peale, 3. septembrist 1992 kuni 30. aprillini 1995. 1. maist 1995 kuni 31. detsembrini 2002 osales edasi Schumann Sasol GmbH & Co. KG, millest sai 2000. aastal Schumann Sasol GmbH (edaspidi koos „Schumann Sasol”). Alates 1. jaanuarist 2003 oli asjassepuutuvate töötajate tööandja Sasol Wax.
- 14 Seega peeti vaidlustatud otsuse põhjenduses 452 Sasol Waxi kui HOS ja Schumann Sasoli õigusjärglast vastutavaks rikkumises otsese osalemise eest perioodil 3. septembrist 1992 kuni 28. aprillini 2005.

- 15 Komisjon uuris ka HOS, Schümann Sasoli ja Sasol Waxi kapitaliosaluse muutust ajas. Ta eristas kolme perioodi (vaidlustatud otsuse põhjendus 454).
- 16 Esimese perioodi osas, mis kestis 3. septembrist 1992 kuni 28. aprillini 2005 (edaspidi „Schümanni periood“), tuvastas komisjon, et HOS kontrollis lõpuks Schümann isiklikult, kes tegutses Vara Holding GmbH & Co. KG (edaspidi „Vara“) kaudu, kes oli HOS ainus täisosanik (vaidlustatud otsuse põhjendused 450 ja 457). Vara kapitali enamust esindas Schümann, ülejäänud osa esindasid tema pere liikmed. Vaidlustatud otsuses ei tuvastatud HOS toime pandud rikkumise eest Vara ega Schümanni vastutust.
- 17 Teine periood kestis 1. maist 1995 kuni 30. juunini 2002 (edaspidi „ühisettevõtte periood“). Sasol Ltd omandas 1. mail 1995 kaks kolmandikku HOS-st. Ümberkujundamise tulemusena sai HOS-st Schümann Sasol ja see oli jätkuvalt rikkumise eest otseselt vastutav äriühing. Schümann Sasol emaettevõtja oli 99,9% ulatuses Schümann Sasol International AG, mille kapitalist kolmandikku esindas jätkuvalt Vara ja hiljem perekond Schümann. Kahte kolmandikku Schümann Sasol International Deux' kapitalist esindas Sasol Holding in Germany, mis ise oli Sasol Ltd 100% tütarettevõtja. Selle perioodi osas tuvastas komisjon Sasol Waxi (kui Schümann Sasoli õigusjärglase), Sasol Wax Internationali (kui Schümann Sasoli emaettevõtja Schümann Sasol Internationali õigusjärglase), Sasol Holding in Germany (kui emaettevõtja, kes esindas kahte kolmandikku Schümann Sasol International kapitalist) ja Sasol Ltd (kui Sasol Holding in Germany emaettevõtja) (vaidlustatud otsuse põhjendused 451 ja 478) solidaarvastutuse. Nimelt tuvastas ta, et kolm viimati nimetatud ettevõtjat mõjutasid otsustavalt Schümann Sasoli (vaidlustatud otsuse 453). Vara, kes esindas ühte kolmandikku Schümann Sasol International kapitalist, ega perekonda Schümann, kellele kuulus Vara, ei peetud vastutavaks rikkumise eest, mille oli pannud toime Schümann Sasol, kelle emaettevõtja oli sel ajal Schümann Sasol International (edaspidi „Schümann Sasol International“ või „ühisettevõtte“) – äriühing, mida kontrollisid koos Vara ja kontsern Sasol.
- 18 Kolmas periood kestis 1. juulist 2002 kuni 28. aprillini 2005, mil rikkumine lõppes (edaspidi „Sasoli periood“). 30. juunil 2002 omandas kontsern Sasol viimase kolmandiku Schümann Sasol Internationali kapitalis, mis selle ajani oli kuulunud Varale. Schümann Sasol, mille uueks ärinimeks sai Sasol Wax, jäi Schümann Sasol Internationali – mis omakorda sai uue ärinime Sasol Wax International - tütarettevõtjaks. Kogu Sasol Wax Internationali kapitali esindas seejärel Sasol Holding in Germany ja lõpuks Sasol Ltd. Selle perioodi osas tuvastas komisjon nelja hageja solidaarvastutuse Sasol Waxi toime pandud rikkumise eest, leides et kolm esimesena nimetatud hagejat mõjutasid otsustavalt Sasol Waxi (vaidlustatud otsuse punktid 451 ja 453).

Menetlus ja poolte nõuded

- 19 Hagejad esitasid käesolevas asjas hagiavalduse, mis saabus Üldkohtu kantseleisse 15. detsembril 2008.
- 20 Ettekandja-kohtuniku ettekande põhjal otsustas Üldkohus (kolmas koda) avada suulise menetluse. Kodukorra artiklis 64 sätestatud menetlust korraldavate meetmete raames palus Üldkohus pooltel vastata kirjalikult teatud küsimustele ja esitada teatud dokumente. Pooled täitsid need nõuded ette nähtud tähtaja jooksul.
- 21 Poolte kohtukõned ja Üldkohtu küsimustele antud vastused kuulati ära 3. juuli 2013. aasta kohtuistungil.
- 22 Arvestades faktiliste asjaolude seotust kohtuasjaga T-540/08: Esso jt vs. komisjon, kohtuasjaga T-543/08: RWE ja RWE Dea vs. komisjon, kohtuasjaga T-544/08: Hansen & Rosenthal ja H&R Wax Company Vertrieb vs. komisjon, kohtuasjaga T-548/08: Total vs. komisjon, kohtuasjaga T-550/08: Tudapetrol vs. komisjon, kohtuasjaga T-551/08: H&R ChemPharm vs. komisjon, kohtuasjaga T-558/08: ENI vs. komisjon, kohtuasjaga T-566/08: Repsol Lubricantes y

Especialidades jt vs. komisjon ja kohtuasjaga T-562/08: Total Raffinage et Marketing vs. komisjon, ning tõstatatud õigusküsimuste sarnasust ja keerukust, otsustas Üldkohus pidada nendes seotud kohtuasjades nõupidamise alles pärast viimase kohtuistungi toimumist 3. juulil 2013, mis peeti käesolevas asjas.

23 Hageis paluvad hagejad Üldkohtul:

- esiteks tühistada vaidlustatud otsus neid puudutavas osas;
- teise võimalusena tühistada vaidlustatud otsuses neile määratud trahv või vähendada sobivalt selle suurus;
- mõista kohtukulud välja komisjonilt.

24 Komisjon palub Üldkohtul:

- jätta hagi rahuldamata tervikuna, sealhulgas teise võimalusena esitatud nõuded;
- mõista kohtukulud välja hagejatel.

Õiguslik käsitlus

25 Hagiavalduse põhjamisel tuginevad hagejad seitsmele väitele. Esimese väite kohaselt peeti Sasol Ltd-d, Sasol Holding in Germany't ja Sasol Wax Internationali vääralt vastutavaks Schümann Sasoli poolt ühisettevõtte perioodil toime pandud rikkumise eest. Teise väite kohaselt peeti Sasol Ltd-d, Sasol Holding in Germany't ja Sasol Wax Internationali vääralt vastutavaks Sasol Waxi poolt Sasoli perioodil toime pandud rikkumise eest. Kolmas väide puudutab võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumist, kuna komisjon ei pidanud Vara Schümanni perioodi ja ühisettevõtte perioodi eest solidaarselt vastutavaks. Neljas väide puudutab trahvi põhisumma väära kindlaksmääramist. Viies väide käsitleb Sasoli eesvedaja rolli väära arvessevõtmist. Kuuenda väite kohaselt on jäetud õigusvastaselt eristamata trahvisumma ülempiir vastavalt rikkumise eri perioodidele. Seitsmendaks on õigusvastaselt jäetud Sasolile andmata täielik kaitse trahvi teatud osade eest.

1. Esimene väide, mille kohaselt peeti Sasol Ltd-d, Sasol Holding in Germany't ja Sasol Wax Internationali vääralt vastutavaks ühisettevõtte perioodil toime pandud rikkumise eest

26 Hagejad on seisukohal, et komisjon järeldas vääralt, et Sasol Ltd, tegutsedes oma 100% tüdarettevõtja Sasol Holding in Germany kaudu, mõjutas üksi otsustavalt Schümann Sasol Internationali ja järelikut pidas vääralt Sasol Ltd-d, Sasol Holding in Germany't ja Sasol Wax Internationali vastutavaks ühisettevõtte perioodi eest. Schümann Sasoli ja nende äriühingute vahelised organisatsioonilised, majanduslikud ja õiguslikud suhted, millele komisjon vaidlustatud otsuses tugines, ei luba sellist järeldust teha.

27 Hagejad leiavad esiteks, et teine emaettevõtja Vara mõjutas ühisettevõtte perioodil üksi Schümann Sasol Internationali otsustavalt. Teise võimalusena on nad seisukohal, et kaks emaettevõtjat avaldasid otsustavat mõju koos.

28 Komisjon väidab vastu, et Sasoli karistati tema enda vastutuse alusel ja vastavalt 2006. aasta suunistele. Lisaks tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast, et komisjon ei ole kohustatud põhjendama seda, miks ta ei teinud mõnele kolmandale isikule adresseeritud rikkumise otsust ning et ettevõtja ei saa vaidlustada talle määratud karistust põhjusel, et teisele ettevõtjale trahvi ei määratud.

Esialgused tähelepanekud

- 29 Mis puudutab ematettevõtja solidaarvastutust talle kuuluva tütarettevõtja või ühissettevõtte tegevuse eest, siis tuleb meenutada, et asjaolust, et tütarettevõtja või ühissettevõtte on ise õigussubjekt, ei piisa, et välistada tema tegevuse ematettevõtjale süüks panemise võimalus (vt selle kohta Euroopa Kohtu 14. juuli 1972. aasta otsus kohtuasjas 48/69: Imperial Chemical Industries vs. komisjon, EKL 1972, lk 619, punkt 132).
- 30 Nimelt on liidu konkurentsioigus suunatud ettevõtjate tegevusele ning ettevõtja mõiste hõlmab mis tahes majandustegevusega tegelevat üksust, sõltumata selle üksuse õiguslikust vormist ja rahastamisviisist (Euroopa Kohtu 10. septembri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-97/08 P: Akzo Nobel jt vs. komisjon, EKL 2009, lk I-8237, punkt 54, ning Üldkohtu 13. juuli 2011. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-141/07, T-142/07, T-145/07 ja T-146/07: General Technic-Otis jt vs. komisjon, EKL 2011, lk II-4977, punkt 53).
- 31 Liidu kohus toonitas ka, et ettevõtja mõistet tuleb selles kontekstis mõista nii, et see tähendab majandusüksust, isegi kui õiguslikust seisukohast koosneb see majandusüksus mitmest füüsilisest või juriidilisest isikust (vt Euroopa Kohtu 12. juuli 1984. aasta otsus kohtuasjas 170/83: Hydrotherm Gerätebau, EKL 1984, lk 2999, punkt 11, ja eespool punktis 30 viidatud kohtuotsus Akzo Nobel jt vs. komisjon, punkt 55, ja seal viidatud kohtupraktika; Üldkohtu 29. juuni 2000. aasta otsus kohtuasjas T-234/95: DSG vs. komisjon, EKL 2000, lk II-2603, punkt 124). Kohus toonitas niisiis, et konkurentsieeskirjade kohaldamiseks ei ole määrava tähtsusega kahe äriühingu formaalne eraldamine, mis tuleneb nende iseseisva õigussubjekti staatustest, vaid oluline on määratleda, kas nad tegutsevad turul ühiselt. Seega võib olla vaja kindlaks teha, kas kaks eraldiseisva õigusvõimega äriühingut moodustavad ühe ettevõtte või majandusüksuse, mille tegevus on turul ühtne (eespool punktis 29 viidatud kohtuotsus Imperial Chemical Industries vs. komisjon, punkt 140; Üldkohtu 15. septembri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-325/01: DaimlerChrysler vs. komisjon, EKL 2005, lk II-3319, punkt 85, ning eespool punktis 30 viidatud kohtuotsus General Technic-Otis jt vs. komisjon, punkt 54).
- 32 Kui selline majandusüksus rikub konkurentsioiguse, on ta isikliku vastutuse põhimõtte kohaselt selle eest vastutav (eespool punktis 30 viidatud kohtuotsus Akzo Nobel jt vs. komisjon, punkt 56, ja eespool punktis 30 viidatud kohtuotsus General Technic-Otis jt vs. komisjon, punkt 55).
- 33 Tütarettevõtja rikkumise võib ematettevõtjale süüks panna nende kuulumise tõttu samasse majandusüksusse siis, kui tütarettevõtja ei otsusta oma tegutsemise üle turul sõltumatult, sest teda mõjutab selles suhtes otsustavalt ematettevõtja, arvestades eelkõige majanduslikke, organisatsioonilisi ja õiguslikke sidemeid, mis neid kahte õigussubjekti seovad (vt selle kohta eespool punktis 30 viidatud kohtuotsus Akzo Nobel jt vs. komisjon, punkt 58, ja Üldkohtu 20. märtsi 2002. aasta otsus kohtuasjas T-9/99: HFB jt vs. komisjon, EKL 2002, lk II-1487, punkt 527).
- 34 Ematettevõtja mõjutab otsustavalt tütarettevõtja tegevust turul muu hulgas juhul, kui tütarettevõtja rakendab enamjaolt talle ematettevõtja poolt antud juhiseid (eespool punktis 29 viidatud Euroopa Kohtu otsus Imperial Chemical Industries vs. komisjon, punktid 133, 137 ja 138; vt selle kohta Euroopa Kohtu 16. novembri 2000. aasta otsus kohtuasjas C-294/98 P: Metsä-Serla jt vs. komisjon, EKL 2000, lk I-10065, punkt 27).
- 35 Ematettevõtja mõjutab otsustavalt tütarettevõtja tegevust turul üldjuhul ka siis, kui esimesel on vaid õigus määratleda või heaks kiita teatud strateegilisi äriotsuseid, võimalik, et esindajate kaudu tütarettevõtja juhtorganites, kuigi pädevus määratleda tütarettevõtja äripoliitikat kitsas mõttes on delegeeritud igapäevast majandustegevust juhtivatele ematettevõtja valitud juhatajatele, kes esindavad ja edendavad tema ärihuve (vt selle kohta Üldkohtu 9. septembri 2011. aasta otsus kohtuasjas T-25/06: Alliance One International vs. komisjon, EKL 2011, lk II-5741, punktid 138 ja 139, mis jäeti muutmata Euroopa Kohtu 13. detsembri 2012. aasta määrusega kohtuasjas C-593/11 P: Alliance One International vs. komisjon, kohtulahendite kogumikus ei avaldata, punkt 30).

- 36 Kui tütarettevõtja ja emaettevõtja ühetaoline tegevus turul on kindlaks tehtud, muu hulgas eespool punktides 34 ja 35 kirjeldatud juhtudel või muude majanduslike, organisatsiooniliste ja õiguslike sidemete abil, mis asjassepuutuvaid äriühinguid ühendavad, käsitletakse neid sama majandusüksusena ja järelikult ühe ettevõtjana eespool punktis 31 viidatud kohtupraktika tähenduses. Asjaolu, et emaettevõtja ja tema tütarettevõtja kujutavad endast ühte ettevõtjat EÜ artikli 81 tähenduses, võimaldab komisjonil adresseerida trahve määrava otsuse emaettevõtjale, ilma et oleks vaja tuvastada emaettevõtja isiklikku osavõttu rikkumises (eespool selle kohta eespool punktis 30 viidatud kohtuotsus Akzo Nobel jt vs. komisjon, punkt 59).
- 37 Eespool punktides 29–36 viidatud kohtupraktika on ka kohaldatav vastutuse omistamisele ühele või mitmele emaettevõtjale rikkumise eest, mille on toime pannud nende ühissettevõtte (eespool punktis 30 viidatud kohtuotsus General Technic-Otis jt vs. komisjon, punktid 52–56).
- 38 Hagejate argumente ja vaidlustatud otsuses Schümann Sasoli ja tema emaettevõtja Schümann Sasol Internationali – milles ühissettevõtte perioodil kuulus kaks kolmandikku Sasol Holding in Germany'le ja üks kolmandik Varale – rikkumise eest hagejatele vastutuse omistamise kohta tuvastatu õigsust tuleb analüüsida neid reegleid silmas pidades.

Vaidlustatud otsus

- 39 Vaidlustatud otsuses lükkas komisjon tagasi hagejate argumentid, millega üritati tõendada, et ühissettevõtte perioodil kontrollis Schümann Sasol Internationali tegelikult Vara. Ta tugines selle järelduse tegemisel sisuliselt järgmistele kaalutlustele:

„[...]

- (471) Komisjon on seisukohal, et Sasol oma 100% tütarettevõtja Sasol Holding in Germany GmbH kaudu mõjutab otsustavalt Schümann Sasol Internationali.
- (472) Nagu selgitab Sasol, koosnes igapäevase majandustegevuse eest vastutav [juhatus] ühest Sasoli ja ühest Vara esindajast ning esimehest. [Juhatus] kodukorra kohaselt võtab juhatus otsuseid vastu ühehäälselt, kui võimalik, või lihthääldenamusega. Erimeelsuse korral on määrav [juhatus] esimehe hää. Sasol väidab, et esimees oli enamuse ajast ühissettevõtte perioodil Vara esindaja. Asja täpsemal uurimisel vaidleb komisjon vastu Sasoli argumentidele selles küsimuses. Kõnealune isik oli esimees pigem tänu oma teadmistele tegevusvaldkonnas ja asjaolu tõttu, et ka Sasol soovis, et ta oleks ühissettevõtte [juhatus] esimees. Sasoli kui enamusaktsionäri jaoks oli oluline, et [juhatus] oleks üks isik, kes tundis HOS varasemat tegevust. Kõnealune isik oli töötanud Schümann Sasol Internationali Saksa õiguseallase juures ja tundis seega väga hästi, kuidas toimis äriühing, mis hiljem ühendati Sasoliga. Samuti ei olnud see isik Vara töötaja ajal, mil ta sai esimeheks (2. mai 1995). Ta ei olnud nimelt Vara töötaja enne 1997. aastat. Ta oli ühissettevõtte esimees 2. maist 1995 kuni 30. juunini 2001, mil tema kohale asus Sasoli esindaja [D. S. R.].
- (473) Ühissettevõtte nõukogu koosnes kuuest liikmest, kellest neli esindasid Sasoli ja kaks Vara. Nagu selgitas Sasol, nägi Sasoli ja Vara vahel sõlmitud aktsionäride kokkulepe hääleõiguste kohta ette, et Sasol ja Vara võtavad otsuseid vastu ühehäälselt, kusjuures mõlemal on üks hää ja Sasoli enamusesindusega nõukogus ei arvestata. Kui konsensust ei saavutata, loetakse ettepanek tagasilükatuks. Kuid aktsionäride kokkuleppes hääleõiguste kohta nähti nõukogu otsuseid reguleerivas artiklis 3 ette ka see, et lepingu artiklit 1 kohaldatakse *mutatis mutandis*. Lepingu artikkel 1.5 näeb ette, et kui selle artikli punktides a–d loetletud küsimustes ei suudeta ühehäälselt otsust vastu võtta, eelistatakse Sasoli kui äriühingu kapitalist üle 50% esindava aktsionäri ettepanekut ning et Vara hääletab vastavalt Sasoli otsusele. Küsimused, millele

artikli 1.5 punktides a–d viidatakse, on järgmised: iga-aastase raamatupidamisaruande koostamine, audiitorite nimetamine, erikontrolli läbiviijate nimetamine ja [aktsiakapitali äriühingu poolt] või mõne tema tütaretevõtja poolt investeeringute tegemise heakskiitmine.

- (474) [Aksionäride üldkoosoleku kohta] selgitab Sasol, et Varal oli vetoõigusega vähemusosalus, kuna otsuste vastuvõtmiseks oli vaja kolme neljandikku esindatud häältest ja Varal oli üks kolmandik häältest. Lisaks, kuna Sasoli sõnul oli aksionäride kokkuleppes hääleõiguste kohta märgitud, et Sasol ja Vara kohustuvad võtma vastu koos kõik aksionäride otsused ja hääletama nende poolt igal juhul ühehäälselt, kusjuures mõlemal on üks hääl, ja et kui ükshäält ei suudeta saavutada, ei tegutse ei Sasol ega Vara, ei saanud Vara asetada vähemusolukorda. Ent nagu selgitatud tagapool, kehtestab aksionäride kokkuleppe hääleõiguste kohta artiklis 1.5, mis reguleerib aksionäride [üld]koosolekut, nimekirja teatud küsimustega, mille puhul tuleb eelistada Sasoli tahet (vt põhjendus (473)).
- (475) Mis puudutab põhjendustes (472)-(474) kirjeldatud olukorda ja muu hulgas Sasoli võimet oma tahet läbi suruda oluliste strateegiliste otsuste vastuvõtmisel juhul, kui konsensust ei saavutata, nagu juhud, mis on loetletud aksionäride kokkuleppe hääleõiguste kohta artiklis 1.5 (näiteks aktsiakapitali tehtavate investeeringute heakskiitmine), siis tuleb Sasoli pidada ühisettevõtet tegelikult kontrollinud isikuks. Selle järeldusega ei ole vastuolus asjaolu, et [Schümann Sasoli] juhatuse liikmed töötasid varem HOS-s, nagu väidab Sasol, kuna sellistele kõrgetele juhtivatele kohtadele töölevõtmiseks vajalike otsuste vastuvõtmiseks oli vaja nõukogu heakskiitu (juhatuse kodukorra artikli 2 lõike 2 punkt c) ja Sasol võis järelikult nende otsuste vastuvõtmist takistada.

[...]

- (481) Eespool esitatud põhjustel on komisjon seisukohal, et mitte ainult tegev ettevõtja [Schümann Sasol], vaid ka tema emaettevõtjad Sasol International AG, Sasol Ltd ja Sasol Holding in Germany GmbH on ühisettevõtte perioodil vastutavad, kuna Sasoli kontroll ühisettevõtte üle on tuvastatud [...] Nagu näidatud põhjendustes (329)-(333), moodustavad samasse kontserni kuuluvad erinevad äriühingud sama majandusüksuse ja järelikult ühe ettevõtja [EÜ] artikli 81 tähenduses, kui need äriühingud ei otsusta oma tegevuse üle turul sõltumatult. Ühisettevõtte puhul on võimalik järeldada, et ühisettevõtte ja emaettevõtjad moodustavad ühe majandusüksuse [EÜ] artikli 81 kohaldamise seisukohast, kui ühisettevõtte ei otsustanud sõltumatult oma tegevuse üle turul. See, kas ühisettevõtet tuleb pidada eraldiseisvaks püsivalt tegutsevaks ettevõtjaks, [ei ole selles kontekstis asjasepuutuv], [sest] faktilised tõendid näitavad otsustavat mõjutamist. See, et ühisettevõtte emaettevõtjaid võib pidada vastutavateks, on kooskõlas selles spetsiifilises küsimuses tekkinud komisjoni praktikaga, milles järgitakse põhjenduses 340 selgitatud õiguse üldpõhimõtteid, mille on välja kujundanud ühenduse kohtud. See, et teistel asjaoludel ühisettevõtte emaettevõtjatele otsust ei adresseeritud, ei tähenda, et käesolevatel asjaoludel ei saaks Sasol International AG-d, Sasol Ltd-d ja Sasol Holding in Germany GmbH-d kui Sasoli kontserni kuuluvaid emaettevõtjaid pidada vastutavaks nende tütaretevõtja tegevuse eest, kuna komisjonil on kaalutusõigus otsustada, millistele ettevõtja üksustele ta vastutuse rikkumise eest omistab, ja anda hinnang igale juhtumile eraldi." [Siin ja edaspidi on vaidlustatud otsust tsiteeritud mitteametlikus tõlkes.]

Kontrolli mõiste eristamine otsustava mõju tegeliku avaldamise mõistest, nagu seda kohaldatakse EÜ artikli 81 raames

- 40 Kõigepealt tuleb märkida, et uurides ühisettevõtte tütaretevõtja Schümann Sasoli toime pandud rikkumise süüks pandavust ei eristanud komisjon selgelt mõisteid esiteks „kontroll” ja „kontrolli võime” ning teiseks „majandusüksus” ja „otsustava mõju tegelik avaldamine äritegevusele”.

- 41 Hagejad väidavad, et see lähenemine ei ole õige, kuna kontrolli mõiste ei hõlma otsustava mõju tegelikku avaldamist.
- 42 Esiteks tuleb meenutada, et vastavalt nõukogu 20. jaanuari 2004. aasta määrusele (EÜ) nr 139/2004 kontrolli kehtestamise kohta ettevõtjate koondumiste üle (EÜ ühinemismäärus) (EÜT L 24, lk 1; ELT eriväljaanne 08/03, lk 40) artikli 3 lõike 2 kohaselt „[on] [k]ontrolli sisuks [...] õigused, lepingud või muud vahendid, mis kas eraldi või ühiselt ning vastavaid asjaolusid või õigusnorme arvestades annavad võimaluse ettevõtjat otsustavalt mõjutada”.
- 43 Kohtupraktika kohaselt ei saa komisjon EÜ artikli 81 alusel ühe äriühingu konkurentsivastase tegevuse süüks panemisel teisele äriühingule tugineda äriühingu pelgale suutlikkusele avaldada otsustavat mõju, millest lähtutakse määruse nr 139/2004 alusel kontrolli kindlakstegemisel, ilma et oleks vaja kontrollida, kas seda mõju tegelikult avaldati (eespool punktis 30 viidatud kohtuotsus General Technic-Otis jt vs. komisjon, punkt 69).
- 44 Vastupidi, tal tuleb üldjuhul tõendada otsustavat mõjutamist faktiliste asjaolude kogumi alusel (vt Üldkohtu 27. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas T-314/01: Avebe vs. komisjon, EKL 2006, lk II-3085, punkt 136, ja seal viidatud kohtupraktika). Nende asjaolude seas on see, kas samad füüsilised isikud on samaaegselt juhtivatel ametikohadel nii emaettevõtjas kui ka tütarettvõtjas või ühissettevõttes (Üldkohtu 12. juuli 2011. aasta otsus kohtuasjas T-132/07: Fuji Electric vs. komisjon, EKL 2011, lk II-4091, punkt 184; vt selle kohta ka Euroopa Kohtu 28. juuni 2005. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P ja C-213/02 P: Dansk Rørindustri jt vs. komisjon, EKL 2005, lk I-5425, punktid 119 ja 120), või see, et need äriühingud olid kohustatud järgima nende ühe juhatuse antud juhiseid ilma, et nad oleksid saanud turul iseseisvalt tegutseda (vt selle kohta eespool punktis 33 viidatud kohtuotsus HFB jt vs. komisjon, punkt 527).
- 45 Käesolevas asjas ei tõendanud komisjon otseselt Sasol Ltd ja Sasol Holding in Germany poolt sellise otsustava mõju tegelikku avaldamist Schumann Sasol Internationalile.
- 46 Nimelt uuris komisjon sisuliselt otsustamispädevust, mida Sasol võis teostada ühissettevõtte juhtorganites oma esindajate kaudu. Sellekohane analüüs põhineb eelkõige nendes organites otsuste vastuvõtmise korra üldisele analüüsile, arvestades aktsionäride lepingu ja juhatuse kodukorra tingimusi, milles korrati ühissettevõtte põhikirjas ette nähtud hääletamise korda. Lisaks põhjendab komisjon on järeldust Schumann Sasol Internationali tegevuse eest vastutuse omistamise kohta Sasol Holding in Germany'le ja Sasol Ltd-le muu hulgas kinnitusega, et „Sasoli kontroll ühissettevõtte üle on tuvastatud” (vaidlustatud otsuse põhjendus 481).
- 47 Sellest tuleneb, et järelduseni, et Sasol Ltd ja Sasol Holding in Germany avaldasid ühiselt otsustavat mõju Schumann Sasol Internationali kaubandustegevusele, jõudis komisjon käesolevas asjas peamiselt enne Schumann Sasol Internationali tegutsema hakkamist alla kirjutatud dokumentide üldise analüüsi alusel, sarnaselt analüüsiga, mis viiakse läbi vastavalt koondumiste heakskiitmist reguleerivatele eeskirjadele.
- 48 Teiseks tuleb Üldkohtul seega analüüsida, mil määral võib niisugune abstraktne ja tulevikku suunatud analüüs, mis tehakse koondumiste valdkonnas, kus heakskiitmise otsus eelneb ühissettevõtte tegevuse alustamisele, samuti tõendada otsustava mõju tegelikku avaldamist ühissettevõtte kaubandustegevusele otsuses, millega loeti emaettevõtjad vastutavaks EÜ artikli 81 rikkumise eest, mille oli nimetatud ühissettevõtte varem toime pannud.
- 49 Selles osas tuleneb kohtupraktikast, et isegi kui pädevus või võimalus ühissettevõtte kaubanduslikud otsused kindlaks määrata põhineb iseenesest vaid pelgal võimel avaldada otsustavat mõju tema kaubandustegevusele ja kuulub seega määruse nr 139/2004 tähenduses mõiste „kontroll” alla, võivad komisjon ja liidu kohus eeldada, et rakendati ja järgiti õigusnorme ja selle ettevõtja tegutsemist puudutavaid kokkulepete tingimusi, eelkõige ühissettevõtte asutamislepingut ja aktsionäride kokkulepet

hääletamise kohta. Selles osas võib ühisettevõtte kaubandustegevusele otsustava mõju tegeliku avaldamise analüüsimine sarnaselt kontrolli puudutava analüüsimisega seisneda enne ettevõtte tegutsema asumist allkirjastatud dokumentide abstraktses analüüsis. Eelkõige kui nendes õigusnormides ja tingimustes on ette nähtud, et iga emaettevõtja hääled on vajalikud ühisettevõtte organis otsuse vastuvõtmiseks, võivad komisjon ja liidu kohus vastupidiste tõendite puudumisel tuvastada, et kõnealused otsused tegid emaettevõtjad koos (vt selle kohta eespool punktis 44 viidatud kohtuotsus Avebe vs. komisjon, punktid 137–139; eespool punktis 44 viidatud kohtuotsus Fuji Electric vs. komisjon, punktid 186–193, ja eespool punktis 30 viidatud kohtuotsus General Technic-Otis vs. komisjon, punktid 112 ja 113). Samuti, kui asjassepuutuvad tingimused võimaldavad ühel emaettevõtjal otsustada ühisettevõtte organite otsuste üle, võivad komisjon ja liidu kohus vastupidiste tõendite puudumisel tuvastada, et see emaettevõtja mõjutas otsustavalt neid otsuseid.

- 50 Kuna otsustava mõju tegelikku avaldamist puudutav kontrollimine on siiski tagasisivaateline ja võib seega põhineda konkreetsetel asjaoludel, võivad nii komisjon kui huvitatud pooled esitada tõendeid, et ühisettevõtte kaubanduslikud otsused tehti muul viisil kui need, mis tulenesid ühisettevõtte tegevust puudutavate kokkulepete pelgalt abstraktses analüüsist (vt selle kohta eespool punktis 44 viidatud kohtuotsus Fuji Electric vs. komisjon, punktid 194 ja 195, ning eespool punktis 30 viidatud kohtuotsus General Technic-Otis jt vs. komisjon, punktid 115–117). Eelkõige võivad komisjon või huvitatud isikud tõendada, et vaatamata ühe emaettevõtja pädevusele teha kõnealused otsused oma esindajate kaudu ühisettevõtte organites, tehti need otsused tegelikult mitme või kõigi emaettevõtjate poolt ühehäälselt.

Komisjoni järelduse, et Schümann Sasol Internationali rikkumise saab süüks panna Sasol Holding in Germany'le ja Sasol Ltd-le, põhjendatus

- 51 Hagejad vaidlevad sisuliselt vastu komisjoni analüüsile, mille kohaselt sai Schümann Sasol Internationali rikkumise süüks panna Sasol Holding in Germany'le ja Sasol Ltd-le kahel alusel. Esiteks leiavad nad, et komisjon tegi hindamisvea, jättes tunnustamata, et Schümann Sasol Internationali juhatuse esimees B.I. oli Vara esindaja. Nimelt võis nende hinnangul Vara oma esindaja B.I. kaudu määratleda üksi juhatuse otsused enamuse ajast ühisettevõtte perioodil, kuna juhatuse kodukorra kohaselt oli juhatuse esimehel määrav hää, kui juhatuse liikmete hääled jagunesid võrdselt. Teiseks väidavad nad, et ühisettevõtte põhikirja ja aktsionäride kokkuleppe kohaselt võis Vara panna veto ühisettevõtte aktsionäride üldkoosoleku ja nõukogu peamistele otsustele, mistõttu ei saanud Sasol Holding in Germany neid otsuseid oma esindajate hääle abil üksi vastu võtta. Neil põhjustel leiavad hagejad, et Sasol Holding in Germany ei saanud avaldada Schümann Sasol Internationali kaubandustegevusele otsustavat mõju.
- 52 Kõigepealt tuleb meenutada, et ühisettevõtte toime pandud rikkumise eest vastutuse omistamisel mitmele emaettevõtjale võib komisjon tõendada otsustava mõju tegelikku avaldamist, tuvastades et need emaettevõtjad juhtisid ühisettevõtet koos. Mis puudutab selle ühise juhtimise laadi, siis eespool punktis 44 viidatud kohtuotsuses Avebe vs. komisjon (punktid 136–138) luges Üldkohus asjakohasteks kaudsed tõendid selle kohta, et ühisettevõtte organite liikmed, kelle nimetasid ametisse kõik emaettevõtjad ja kes kaitsevad viimaste kaubanduslikke huvisid, peavad tegema tihedat koostööd ühisettevõtte kaubanduspoliitika määratlemisel ja elluviimisel ning et nende tehtud otsused peavad tingimata peegeldama komisjoni poolt kõigi vastutavaks loetud emaettevõtjate ühist tahet. Üldkohus ei analüüsinud mitte üksnes strateegiliste otsuste tegemist ühisettevõttes, vaid ka igapäevaste tehingute tegemist ja märkis, et kahe emaettevõtja ametisse nimetatud kaks direktorit pidid tegema ka selles osas tihedat koostööd (eespool punktis 44 viidatud kohtuotsus Avebe vs. komisjon, punktid 136–138).
- 53 Ent käesolevas asjas ei omistanud komisjon vastutust Schümann Sasol International rikkumise eest kahele emaettevõtjale, vaid ainult Sasol Holding in Germany'le ja selle emaettevõtjale Sasol Ltd.
- 54 Juhul, kui komisjon omistab ühisettevõtte rikkumise eest vastutuse ainult ühele emaettevõtjale, on ta kohustatud tõendama, et ühisettevõtte kaubandustegevust mõjutas otsustavalt ainult see emaettevõtja.

- 55 Vaidlustatud otsusest ja komisjoni poolt Üldkohtu menetluses esitatust nähtub, et komisjoni hinnangul oli käesolevas asjas eespool punktis 54 kirjeldatud tingimus täidetud. Nimelt tuvastas ta vaidlustatud otsuse põhjenduses 471, et „Sasol [Ltd] oma 100% tütarettevõtja Sasol Holding in Germany GmbH kaudu mõjutab otsustavalt Schümann Sasol Internationali”. Lisaks kinnitab komisjon kostja vastuse punktis 49, et „Sasol [Ltd]-l (Sasol Holdingu vahendusel) oli ainukontroll [Schümann Sasol Internationali üle]” ja selle vastuse punktis 67, et „Varale ei tule vastutust omistada, sest ühissettevõtet mõjutas otsustavalt Sasol üksi.”
- 56 Seega tuleb uurida, kas komisjon võis vaidlustatud otsuses viidatud asjaolude põhjal ja olenemata hagejate poolt haldusmenetluses ühissetevõtte juhatuses Vara olulisuse kohta esitatud argumentidest õiguspäraselt järeldada, et Sasol mõjutas üksi otsustavalt Schümann Sasol Internationali.

Schümann Sasol Internationali juhatus

- 57 Hagejad toovad esile asjaolu, et Schümann Sasol Internationali juhatuse otsused võeti vastu lihthälteenamusega ja et hääle võrdsel jagunemisel oli määrav juhatuse esimehe hää. Kuid juhatuse esimehena esindas B.I. Vara huve.
- 58 Nad väidavad sisuliselt, et komisjon hindas väärtalt tema käsutuses olevaid tõendeid, kuna ta järeldas, et B.I. ei esindanud Vara, vaid oli ühissetevõtte esimeheks Sasoli nõudel. Komisjon tugines selle järelduse tegemisel Vara 11. oktoobri 2007. aasta avaldusele, milles B.I. vastas Vara nimel komisjoni küsimustele ja märkis paradoksaalselt – kuigi ta nimetas ennast Vara esindajaks muudele võimalikele komisjoni küsimustele vastamisel –, et ta ei esindanud Vara ühissetevõtte perioodil.
- 59 Lisaks viitavad hagejad oma 18. aprilli 2008. aasta avaldusele, mille kohaselt B.I. tegutses tegelikult pidevalt Schümanni käepikendusena ja esindas Vara ühissetevõttes Sasoliga. Enne ühissetevõtte perioodi oli B.I. füüsiline isik, kellel oli mõjuvõimas ametikoht Vara – kus ta oli tegevdirektor alates 1987. aastast – kontrollitavas HOS-s, ja ta tegutses Schümanni usaldusisikuna. Lisaks oli B.I-l veel juhtivaid ametikohti Varas ja teistes Schümannile kuuluvates äriühingutes ühissetevõtte perioodi vältel ja pärast seda. B.I. tihe seos Vara ja Schümanniga nähtub ka 6. juuni 1995. aasta ühisstruktuuri asutamise teatest.
- 60 Hagejad kinnitavad, et komisjon oli nendest asjaoludest haldusmenetluse jooksul teadlik, kuid sellest hoolimata jättis ta need tähelepanuta ja eelistas põhjendusi esitamata Vara avaldust, mille esitas B.I. isiklikult, st isik, kellele kuulus täisosanikuna osalus Vara kapitalis.
- 61 Komisjon toonitab kõigepealt asjaolu, et otsustava mõjutamise mõiste ei hõlma ühissetevõtte igapäevast majandustegevust, vaid tema kaubanduspoliitika põhisuundi. Nagu aga nähtub Schümann Sasol Internationali põhikirjast, tegutses juhatus nõukogu järelevalve all ja tema kaubanduspoliitika oluliste aspektidega seotud juhatuse tehingutele tuli saada eelnev nõukogu heakskiit.
- 62 Edasi väidab komisjon, et B.I. ei esindanud Vara, vaid et ta oli oma ametikohal tänu teadmistele valdkonnas, milles Schümann Sasol tegutses ja et tema nimetamine toimus Sasoli tahtel. Vara teavitas komisjoni 11. oktoobri 2007. aasta avaldusega, et B.I. määrati Sasol Internationali juhatuse liikmeks seetõttu, et Sasol soovis kasutada tema sügavaid teadmisi HOS tegevuse kohta ja järelikult määrata ta juhatusse. Komisjoni hinnangul on see teave usaldusväärne, sest Sasol oli eriti huvitatud, et ühissetevõtet hästi juhitaaks ja ta soovis tagada selle niisuguse juhtimise jätkumise, andes selle igapäevase majandustegevuse üle juhatuse liikmele, kes tundis parafiinvahade sektorit ja eelkõige HOS endist tegevust. Igal juhul leidis komisjon oma vasturepliigi punktis 10, et tema järeldustest, nagu need on esitatud vaidlustatud otsuse põhjenduses 472, tuleneb, et B.I. esindas Schümann Sasol Internationali juhatuses Sasolit, mitte Vara.

63 Üldkohus leiab, et kõigepealt on vaja uurida B.I. rolli Schümann Sasol Internationali juhatuses ja seejärel üldisemat küsimust, kas Sasol sai üksi määratleda otsused, mille see juhatuse vastu võttis.

B. I. roll

64 Tuleb meenutada, et peaaegu kogu ühissetevõtte perioodi jooksul oli B.I. Schümann Sasol Internationali juhatuse esimees.

65 Haldusmenetluses kinnitasid hagejad, et B.I. oli Vara esindaja, ent Vara väitis, et B.I. oli nimetatud Sasoli tahtel, mistõttu ta ei esindanud Vara.

66 Kõigepealt olgu märgitud, et vaidlustatud otsuse põhjenduses 472 esitatu kordab täpselt Vara 11. oktoobri 2007. aasta avaldust. Samas lükkas komisjon tagasi Sasoli 18. aprilli 2008. aasta avalduses esitatud seisukoha, et B.I. esindas Vara, nagu ka seda avaldust toetavad dokumendid.

67 Mis puudutab B.I. rolliga seotud komisjoni kinnituste sisu, siis väidavad hagejad sisuliselt, et komisjon tegi hindamisvea, jättes tunnustamata, et ta esindas juhatuses Vara.

68 Esiteks tuleb mainida, et B.I-l oli juhtivatel ametikohtadel Schümannile kuuluvates äriühingutes ja kontsernis Vara enne ühissetevõtte perioodi, selle vältel ja pärast seda.

69 Olgu meenutatud, et B.I-st sai 29. novembril 1996 Schümann Sasol Internationali ühe otsese emattevõtja Vara täisosanik. See staatus tähendab, et talle kuulus osalus Vara kapitalis, kusjuures Vara teised osanikud olid Schümanni pere liikmed. Üldkohus leiab, et teatud osalus kapitalis on asjaolu, mis võib tõendada, et B.I. võis esindada Vara konkreetseid ärihuve.

70 Samuti oli B.I. vähemalt ühe osa jooksul ühissetevõtte perioodist ja paralleelselt Schümann Sasol Internationali juhatuse esimehe ülesannete täitmisele Vara tegevdirektor.

71 Ent kohtupraktikast tuleneb, et samaaegselt nii ühe emattevõtja kui ka ühissetevõtte juhatuse liikmeks olemine on oluline märk sellest, et emattevõtja mõjutab ühissetevõtte kaubandusotsuseid selle ühissetevõtte juhatuse liikme otsustusõiguse teostamise kaudu (vt selle kohta eespool punktis 44 viidatud kohtuotsus *Fuji Electric vs. komisjon*, punkt 199).

72 Edasi, B.I. oli alates 15. juunist 1995 Vara Beteiligungsgesellschaft mbH juhatuse liige. Hagejate esitatud ühest tõendist nähtub, et ta kuulus koos Schümanniga sinna ka 2011. aastal. Veel oli ta Beteiligungsgesellschaft Hans-Otto Schümann mbH juhatuse liige 4. aprillist 1989 kuni selle äriühingu lõpetamiseni 13. septembril 1996. Viimati nimetatud äriühing oli samuti seotud Schümanniga, kes oli Vara asutaja ja peamine aktsionär.

73 Lisaks olgu märgitud, et 1. juulil 2001, mil B.I-d hakkas Schümann Sasol Internationali juhatuse esimehena asendama D.S.R, sai temast selle äriühingu üks kuuest nõukogu liikmest. Nii asendas B.I. E. B. R, kes oli komisjoni arvates samuti Vara esindaja; ülejäänud osas jäi nõukogu koosseis muutumatuks. See viitab sellele, et B.I. esindas nõukogus Vara. Sellest asjaolust üksi piisab, et tagasi lükata komisjoni seisukoht, et B.I. esindas juhatuses Sasolit, sest on mõeldamatu, et sel juhul oleks ta saanud kohe pärast oma volituste lõppemist hakata nõukogus esindama Vara.

74 Lõpuks olgu märgitud, et 2. veebruari 1995. aasta kirjas, mis saadeti kõigile HOS töötajatele, teavitasiid Schümanni ja B.I. neid Sasoliga käimasolevatest läbirääkimistest. Nad märkisid selles kirjas: „[M]e saame [ühissetevõtte uut juhatust] tulevikus mõjutada nii, nagu me tegime minevikus.”

- 75 Seda arvestades leiab Üldkohus, et hagejad on juba haldusmenetluse staadiumis esitanud tõendeid, mis võivad näidata, et B.I-l olid kontserniga Vara ja Schümanniga tihedad sidemed, et ta võis esindada Vara konkreetseid ärihuve, muu hulgas oma täisosaniku staatuse tõttu, ja et Vara võis oluliselt mõjutada ühissettevõtte juhatuse otsuseid B.I. mitme samaaegse ametikoha tõttu, mis võis põhjustada Schümann Sasol Internationali kaubanduspoliitika muutmise sarnaseks Vara omaga.
- 76 Seega tegi komisjon hindamisvea, lükates oma analüüsis tagasi kõik need asjassepuutuvad tõendid, toonitades vaidlustatud otsuses ainult seda, et B.I. nimetamine väljendab Sasoli tahet. Niisugune esitus annab kohtuasja asjakohastest asjaoludest väära ettekujutuse ega vasta kriteeriumile, mille kohaselt tuleb vastutus EÜ artikli 81 rikkumise eest tuvastada täpsete ja üksteist toetavate tõendite alusel ja mille kohaselt komisjon peab võtma erapooletult arvesse kõiki talle esitatud asjassepuutuvaid faktilisi ja õiguslikke asjaolusid (vt selle kohta Üldkohtu 27. septembri 2006. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-44/02 OP, T-54/02 OP, T-56/02 OP, T-60/02 OP ja T-61/02 OP: Dresdner Bank jt vs. komisjon, EKL 2006, lk II-3567, punktid 5–63; vt analoogia alusel Euroopa Kohtu 17. mai 2001. aasta otsus kohtuasjas C-450/98 P: IECC vs. komisjon, EKL 2001, lk I-3947, punkt 57 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 77 Ükski komisjoni argument seda järeltust kahtluse alla ei sea.
- 78 Esiteks viitab komisjon asjaolule, et Sasol andis oma nõusoleku B.I. juhatuse esimeheks nimetamiseks.
- 79 Selle kohta tuleb märkida, et vastavalt Schümann Sasol Internationali põhikirjale ja aktsionäride kokkuleppele nimetas kõik juhatuse liikmed ja selle esimehe nõukogu, Vara ja Sasoli esindajate ühehäälsel otsusega. Seega pidi esiteks juhatuse koosseis väljendama kokkulepet kahe emaettevõtja vahel, st mõlema tahet. Teiseks pidi Vara andma oma nõusoleku ka Sasoli osundatud liikmete ametisse nimetamiseks, mida komisjon pidas Sasoli esindajateks.
- 80 Järelikult asjaolu, et Sasoli andis oma nõusoleku B.I. nimetamiseks juhatuse liikme kohale, ei luba järeldada, et ta esindas Sasoli ärihuve rohkem, kui on nõutav kahe emaettevõtja kontrollitava ühissettevõtte lojaalsel juhtimisel, ega ka tagasi lükata hagejate esitatud tõendeid, millega sooviti näidata, et Vara mõjutas juhatust B.I. otsustusõiguse kaudu.
- 81 Teiseks tuleb märkida, et ainus konkreetne tõend, millele komisjon tugines, järeldades et B.I. ei esindanud Vara, vaid et tema nimetamine väljendas Sasoli tahet, oli Vara 11. oktoobri 2007. aasta avaldus, millele viidatakse eespool punktis 66.
- 82 Komisjoni hinnangul on see avaldus väga usaldusväärne, kuna see esitati vastuseks komisjoni teabenõudele. Varal oli aga väga suur huvi näidata olukorda õiges valguses, arvestades et valetabe avaldamist võidakse karistada menetlustrahviga, mis on ette nähtud määruse nr 1/2003 artikli 23 lõikes 1.
- 83 Selle kohta tuleb märkida, et teabenõude 11. oktoobri 2007. aasta vastuse esimesel leheküljel, millel on esitatud asjakohane avaldus, mainitakse, et eelkõige on vastamise eest vastutav isik B.I. Samuti on tuvastatud, nagu märgivad ka hagejad, et sel ajal oli B.I. ikka veel Vara täisosanik.
- 84 Lisaks tuleb täheldada, et komisjon ei määratlenud oma Varale saadetud teabenõudes ega ka vaidlustatud otsuses, mida ta mõtleb termini all „esindus”. Kuna B.I-le ei olnud formaalselt antud volitust Vara ühissettevõtte juhatuses esindada, võis Vara oma avalduses kinnitada esindussuhte puudumist ilma menetlustrahvi kartmata.
- 85 Veel tuleb toonitada, et ühissettevõtte ja emaettevõtja organisatsiooniliste sidemete analüüs ei puuduta tingimata küsimust emaettevõtja esindatuse kohta formaalse volituse alusel, mille emaettevõtja on andnud ühissettevõtte juhatuse liikmele. Asjakohasem on võtta arvesse emaettevõtja ärihuve esindatust laias tähenduses (vt eespool punkt 35) ja mõju ühissettevõtte organite otsustele selleks, et

selle ettevõtte kaubanduspoliitika muuta sarnaseks emaettevõtja omaga, millest annab tunnistust muu hulgas samaaegselt juhatuse liikmeks olemine emaettevõtjas ja ühissettevõttes ning ühissettevõtte juhatuse liikme osalus emaettevõtja kapitalis (vt eespool punkt 44).

- 86 Sel teemal tuleb veel lisada, et küsimus emaettevõtja ärihuvide ühissettevõtte juhatuses esindatuse kohta ei ole lihtsalt asjaolu, mille eitamine võib mõistlikult kaasa tuua menetlustrahvi, välja arvatud kui fakte on moonutatud. Vastupidi, see küsimus kuulub komisjoni hinnangu juurde, mille ta peab erapooletuna andma kõiki neid õiguslikke ja faktilisi asjaolusid arvesse võttes, mille talle on esitanud emaettevõtjad, kellel on tihti vastupidised huvid, mis viib nad ühe või teise poolt asjassepuutuvate tõendite võimendamiseni. Tuleb ka täheldada, et käesolevas asjas ei määranud komisjon menetlustrahvi Sasolile ega Varale, kuigi nad esitasid selles küsimuses täiesti vastupidiseid avaldusi.
- 87 Arvestades eeltoodut tuleb uurida, kas viga, mille komisjon tegi B.I. rolli hindamisel (vt eespool punkt 76), võib muuta hinnangut mõjule, mida Sasol avaldas Schümann Sasol Internationali juhatusele.

Schümann Sasol Internationali juhatuse otsuste määramine

- 88 Hagejad väidavad, et Vara esindavate juhatuse liikmete, eelkõige B.I. domineeriva rolli tõttu ei saanud Sasol Ltd ja Sasol Holding in Germany selle juhatuse otsuseid määratleda.
- 89 Esiteks tuleb märkida, et 6. juuni 1995. aasta teadaandes Schümann Sasol AG (millest sai Schümann Sasol International) töötajatele kirjeldas B.I. ühissettevõtte juhatuse ülesandeid. Ta täpsustas, et ta „jääb vastutavaks lisaks juhatuse, turustuse, müügi, ostude ja tütarettevõtjate kontrollimisega seotud töö korraldamisele” ning et D.S.R. (Sasolist) jääb edasi oma teenistuskohale Lõuna-Aafrikas ning vastutab tootmise ning tehniliste aspektide eest. B.I. märkis ka, et veel kolmas juhatuse liige saab olema Hambourgis (Saksamaa).
- 90 Tuleb märkida, et B.I. otsustusõiguse ulatus annab märku tema kesksest rollist Schümann Sasol Internationali juhatuses.
- 91 Teiseks tuleb märkida, et 2. veebruari 1995. aasta kirjas, mille B.I. ja Schümann saatsid kõigile HOS töötajatele, andsid nad teada, et nad saavad ühissettevõtte uut juhatust tulevikus mõjutada nii, nagu nad tegid minevikus, mil Vara oli HOS ainuaktsionär (vt eespool punkt 74).
- 92 Samuti nähtub sellest kirjast, et B.I. ja Schümann lootsid, et Schümann ja Vara saavad B.I. kaudu endale Schümann Sasol Internationali juhatuses keskse rolli.
- 93 Kolmandaks tuleb märkida, et komisjon ei viita vaidlustatud otsuses ühelegi tõendile, millest nähtuks, et hoolimata B.I. otsustusõigusest ja tema hääle määravale tähtsusele häälte võrdse jagunemise korral, mis tulenes tema juhatuse esimehe staatusest, võis Sasol ühepoolselt juhatuse otsuseid määratleda, kui selguks, et tegelikult esindas B.I. Schümann Sasol Internationali juhatuses Vara ja Schümanni.
- 94 Neljandaks ei tulene Sasoli selline pädevus määratleda otsustavalt juhatuse otsuseid ka tõenditest juhatuse eri koosseisude kohta, mille esitasid hagejad haldusmenetluses.
- 95 2. maist kuni 31. oktoobrini 1995 kuulusid Schümann Sasol Internationali juhatusse B.I. ja Sasoli esindaja D.S.R. Nagu hagejad õigesti märgivad, võis B.I. juhatusele peale suruda enda otsuseid, kuna tal oli määrava tähtsusega hääl.
- 96 Perioodil 1. novembrist 1995 kuni 30. juunini 2001 kuulus Schümann Sasol Internationali juhatusse esimees B.I. ning D.S.R. ja H.G.B. Hagejad on seisukohal, et viimane esindas Vara, ent komisjon leiab, et ta esindas Sasolit.

- 97 Tuleb asuda seisukohale, et vaidlustatud otsuses ei uurinud komisjon küsimust, kas H.G.B. esindas tegelikult ühe või teise emaettevõtja ärihuve. Lisaks annavad teatud märgid tunnistust sellest, et H.G.B. esindas Vara huve (vt tagapool punkt 99). Järelikult ei luba ka see juhatuse koosseis järeldada, et Sasol määratles ühepoolset juhatuse otsuseid.
- 98 1. juulist 2001 kuni 16. maini 2002 oli juhatuse esimees D.S.R. (Sasolist) ning teiseks liikmeks H.G.B.
- 99 Kõigepealt olgu märgitud, et see juhatuse koosseis annab tunnistust sellest, et H.G.B. esindas Vara. Nimelt ei ole mõeldav, et Vara, kes esindas üht kolmandikku Schümann Sasol Internationali kapitalis, oleks olnud nõus juhatusega, kuhu kuulusid ainult Sasoli esindajad.
- 100 Hagejad väidavad, et sel perioodil võeti kõik juhatuse otsused vastu ühehäälselt.
- 101 Olgu toonitatud, et vaidlustatud otsuses ei ole selle perioodi kohta esitatud vähimatki analüüsi. Arvestades, et ühissettevõtte toime pandud rikkumine pandi tervikuna süüks Sasolile, oleks komisjon pidanud tõendama, et Sasol avaldas üksi otsustavat mõju Schümann Sasol Internationali kaubanduspoliitikale (vt eespool punkt 54).
- 102 Ent tuleb meenutada, et (vt eespool punkt 52), et otsuste ühehäälnelne vastuvõtmine juhatuses annab tunnistust emaettevõtjate esindajate tihedast koostööst ning järelikult ühissettevõtte ühisest juhtimisest, mis on kaudne tõend otsustava mõju ühise teostamise kohta, mitte aga otsustava mõju teostamise kohta nendest emaettevõtjatest ainult ühe poolt (vt selle kohta eespool punktis 44 viidatud kohtuotsus Avebe vs. komisjon, punktid 137 ja 138, ning eespool punktis 44 viidatud kohtuotsus Fuji Electric vs. komisjon, punkt 194).
- 103 Seetõttu ei saa ka see juhatuse koosseis toetada järeldust, et Sasol määratles Schümann Sasol Internationali otsuseid ühepoolset.
- 104 Lõpuks, perioodil 17. maist kuni 24. septembrini 2002 kuulusid Schümann Sasol Internationali juhatusse D.S.R., H.G.B. ja C.D.I.
- 105 Hagejad väidavad, et kaks viimati eespool mainitud juhatuse liiget esindasid Vara, mistõttu võis D. S. R. hoolimata juhatuse esimehe positsioonist jääda vähemusse.
- 106 Tuleb märkida, et vaidlustatud otsuses ei ole mingilgi määral uuritud otsustava mõju avaldamist ühe või teise emaettevõtja poolt H.G.B. ja C.D.I. kaudu ega esitatud selle juhatuse koosseisu üldist ülevaade. Lisaks on märke, mis kalduvad tõendama, et H.G.B. esindas Vara huve (vt eespool punkt 99). Seetõttu ei nähtu vaidlustatud otsusest, et asjassepuutaval perioodil võis Sasol oma esindajate kaudu juhatuses ühepoolset määratleda selle otsuseid.
- 107 Arvestades eespool esitatud analüüsi tuleb asuda seisukohale, et komisjon ei ole vaidlustatud otsuses tõendanud, et võttes arvesse B.I. ja teiste Varaga seostatavate juhatuse liikmete otsustusõiguse ulatust, määratles tegelikult Sasol üksi Schümann Sasol Internationali juhatuse otsuste sisu nende juhatuse liikmete kaudu, kes esindasid tema ärihuve ja jälgisid seda, et Schümann Sasol Internationali tegevus oleks kooskõlas tema omaga. Vaidlustatud otsuses ei ole viidatud ka otsestele tõenditele (vt eespool punkt 44), mis võiksid näidata sellist otsust mõjutamist Sasoli poolt.

Igapäevase majandustegevuse juhtimise asjassepuutuvus

- 108 Komisjon tõstab esile asjaolu, et Schümann Sasol Internationali juhatuse vastutas selle äriühingu igapäevase majandustegevuse läbiviimise eest. Üldkohtu 12. detsembri 2007. aasta otsuse kohtuasjas T-112/05: Akzo Nobel jt vs. komisjon (EKL 2007, lk II-5049, punktid 63–65, 82 ja 83) kohaselt on tütarettevõtja ja emaettevõtja moodustatava ühe majandusüksuse olemasolu hindamisel igapäevase

majandustegevuse juhtimine asjassepuutumatu tegur, sest kaubanduspoliitikale avaldatav kontroll kitsas tähenduses ei ole tingimus, mis peab olema täidetud selleks, et järeldada, et emaettevõtja moodustab tütaretevõtjaga ühe ettevõtja. Vastupidi – piisab, et emaettevõtjal on oluline roll küsimustes, mis määratlevad tütaretevõtja kaubanduspoliitika.

- 109 Tuleb toonitada, et kohtuotsus, millele komisjon viitab, puudutab faktilisi asjaolusid, milles emaettevõtjale kuulus 100% osalus tütaretevõtja kapitalis.
- 110 On tõsi, et igapäevase majandustegevuse juhtimise küsimus võib olla asjakohatu, kui tegemist on tütaretevõtjaga, mis 100-protsendiliselt kuulub ühele emaettevõtjale, arvestades et igapäevase majandustegevusega tegelemisel tütaretevõtja iseseisvuse tõendamise ei pruugi iseenesest ümber lükata eeldust, et avaldatakse otsustavat mõju (vt tagapool punktis 153 viidatud kohtupraktika).
- 111 Ent ainuaktsionäri puhul võtavad kõik otsused – sealhulgas need, mis puudutavad tütaretevõtja igapäevast majandustegevust – vastu juhatajad, kes määratakse ja nimetatakse kas otseselt või kaudselt (organite kaudu, mille liikmed määras emaettevõtja) ainus emaettevõtja. Samuti on teise aktsionäri puudumisel ainsad ärihuvid, mis väljenduvad tütaretevõtjas, põhimõtteliselt ainuaktsionäri ärihuvid. Nii võib komisjon eeldada otsustava mõju avaldamist isegi juhul, kui tütaretevõtja juhatuse liikmed viivad igapäevast majandustegevust läbi sõltumatult.
- 112 Ent ühissettevõtete puhul esineb aktsionäride paljusus ning ühissettevõtte organite otsused võtavad vastu juhatuse liikmed, kes esindavad erinevate emaettevõtjate kaubanduslikke huvisid, mis võivad kokku langeda, aga ka lahkned. Seega on jätkuvalt asjakohane küsimus, kas emaettevõtja avaldab tegelikku mõju ühissettevõtte igapäevasele majandustegevusele muu hulgas juhatuse liikmete kaudu, kelle ta on ise ametisse nimetanud ja/või kes on samaaegselt ka emaettevõtja juhatuses.
- 113 Lõpuks tuleb meenutada, et Üldkohus uuris üksikasjalikult igapäevase majandustegevusega seotud otsuste vastuvõtmise korda eespool punktis 44 viidatud kohtuotsuses *Fuji Electric vs. komisjon*, (punkt 195) ja eespool punktis 30 viidatud kohtuotsuses *General Technic-Otis jt vs. komisjon*, (punktid 112–117), et hinnata nende kohtuasjade hagejate poolt otsustava mõju avaldamist nende ühissettevõtete turul tegutsemise seisukohast.
- 114 Järelikult tuleb tagasi lükata komisjoni argument, mille kohaselt ühissettevõtte kitsas tähenduses kaubanduspoliitika kindlaksmääramine emaettevõtja poolt ei ole nende moodustatava majandusüksuse olemasolu analüüsis asjakohane.

Järeldus Schümann Sasol Internationali juhatuse kohta

- 115 Esiteks tuleb meenutada, et komisjon tegi vaidlustatud otsuses B.I. rolli analüüsis hindamisvea (vt eespool punkt 76). Ei ole välistatud, et selle veata oleks ta järeldanud, et Vara mõjutas otsustavalt Schümann Sasol Internationali juhatuse otsuseid pikal ajavahemikul ühissettevõtte perioodi jooksul. Teiseks ei ole komisjon igal juhul tõendanud, et Sasol tegelikult määras ühepoolset kindlaks Schümann Sasol Internationali juhatuse otsuste sisu (vt eespool punkt 107). Kolmandaks tuleb toonitada, et ühissettevõtte juhatuse otsustele avaldatud mõju on igati asjakohane ühissettevõtte rikkumise eest vastutuse emaettevõtjatele omistamise seisukohast (vt eespool punkt 114).

Schümann Sasol Internationali nõukogu ja aktsionäride üldkoosolek

- 116 Hagejad on seisukohal, et Vara otsustusõiguste tõttu ei saanud komisjon õiguspäraselt tuvastada, et Sasol mõjutas otsustavalt Schümann Sasol Internationali nõukogus ja aktsionäride üldkoosolekul vastu võetavaid otsuseid.

- 117 Olgu märgitud, et vaidlustatud otsuse põhjendustesse 473 ja 474 koondatud tõenditest nähtub, et nii Sasolil kui ka Varal oli Schumann Sasol Internationali nõukogus ja aktsionäride üldkoosolekul vetoõigus kõigis küsimustes, välja arvatud need, mis olid loetletud aktsionäride kokkuleppe artiklis 1.5.
- 118 Otsuste seast, mis on loetletud aktsionäride kokkuleppe artiklis 1.5, kuulub vaid investeeringute heakskiitmine ühissettevõtet mõjutavate strateegiliste kaubandusotsuste kategooriasse vastavalt komisjoni konsolideeritud pädevuseateatisele, mis käsitleb nõukogu määrust (EÜ) nr 139/2004 (ELT 2008, C 95, lk 1).
- 119 Lisaks tuleb märkida, et vastavalt komisjoni konsolideeritud pädevuseateatisele, mis käsitleb nõukogu määrust (EÜ) nr 139/2004, punktile 69 on kõige olulisemad need vetoõigused, mis on seotud juhtkonna ametisse nimetamisega ja tagasikutsumisega ning ühissettevõtte eelarve heakskiitmisega käsitlevate otsustega. Samuti on täpsustatud, et õigus osaleda tippjuhtkonna struktuuri, näiteks nõukogu liikmete määramisel, annab omanikule tavaliselt võimaluse otsustavalt mõjutada ettevõtja äripoliitikat. Sama kehtib ka eelarvega seotud otsuste suhtes, kuna eelarvega määratakse kindlaks ühissettevõtte tegevuse täpne raamistik ning eelkõige investeeringud, mida ta võib teha.
- 120 Kuid vastavalt õigusnormidele ja ühissettevõtte Schumann Sasol Internationali toimimist reguleerivate kokkulepete tingimustele oli Sasol Holding in Germany'l õigust ühepoolset määratleda vaid investeeringute heakskiitmise otsuseid, mitte kõige olulisemaid strateegilisi äriotsuseid, nimelt neid, mis puudutasid eelarvet, juhatuse liikmete nimetamist ja tagasikutsumist ning äriplaani.
- 121 Seega ei ole komisjon tõendanud, tuginedes üldisele analüüsile ja ühissettevõtte toimimist reguleerivate kokkulepete tingimustele (vt eespool punkt 49), et Sasol võis Schumann Sasol Internationali nõukogus ja aktsionäride koosolekul üksi määratleda kõik teda mõjutavad strateegilised äriotsused. Vastupidi, üldisest analüüsist nähtub, et peamine osa nendest otsustest tuli vastu võtta Sasol Holding in Germany ja Vara poolt ühiselt.
- 122 Lisaks ei põhine ükski vaidlustatud otsuses esitatud põhjenduskäik konkreetsetel tõenditel (vt eespool punkt 50), millest nähtuks, et hoolimata Vara vetoõigusest määratlesid tegelikult Sasol Ltd ja Sasol Holding in Germany üksi ühissettevõtte Schumann Sasol International strateegilised äriotsused.
- 123 Arvestades eeltoodut järeldab Üldkohus, et komisjon ei ole tõendanud, et Sasol määratles ühepoolset põhiosa Schumann Sasol Internationali nõukogu ja aktsionäride koosoleku otsustest, täpsemalt strateegilised äriotsused seoses tema eelarve, äriplaani ja tippjuhtkonna määramisega.

Sasol Holding in Germany poolt Schumann Sasol Internationali turukäitumise tegelik otsustav mõjutamine

- 124 Olgu meenutatud, et vaidlustatud otsuse põhjenduses 475 on märgitud, et „arvestades põhjendustes 472–474 kirjeldatud olukorda ja muu hulgas Sasoli võimet oma tahet läbi suruda oluliste strateegiliste otsuste vastuvõtmisel juhul, kui konsensus ei saavutata, nagu juhud, mis on loetletud aktsionäride kokkuleppe hääleõiguste kohta artiklis 1.5 (näiteks aktsiakapitali tehtavate investeeringute heakskiitmine), siis tuleb Sasoli pidada ühissettevõtet tegelikult kontrollinud isikuks”. Vaidlustatud otsuse põhjenduses 481 märkis komisjon, et „Sasoli kontroll ühissettevõtte üle on tuvastatud” ja et „faktilised tõendid näitavad” Schumann Sasol Internationali „otsustavat mõjutamist” Sasol Holding in Germany poolt.
- 125 Eespool esitatud analüüsist nähtub, et komisjon ei ole vaidlustatud otsuses tõendanud, et Sasol määratles ühepoolset Schumann Sasol Internationali juhatuse otsuseid ja põhiosa strateegilistest otsustest, mille võttis vastu selle äriühingu nõukogu ja aktsionäride üldkoosolek (vt eespool punktid 115 ja 123).

- 126 Samuti tuleb meenutada, et komisjon ei ole otseste tõendite abil tõendanud Sasol Holding in Germany ja Sasol Ltd poolt otsustava mõju avaldamist Schümann Sasol Internationali kaubandustegevusele.
- 127 Järelikult on tehtud hindamisvigu komisjoni analüüsis, mille tulemusena omistati vastutus Schümann Sasol Internationali tütarettevõtja Schümann Sasoli rikkumise eest Sasol Holding in Germany'le ja Sasol Ltd-le. Seetõttu tuleb esimese väitega nõustuda ja tühistada vaidlustatud otsus osas, milles Sasol Holding in Germany'le ja Sasol Ltd-le omistatakse vastutus Schümann Sasoli toime pandud rikkumise eest.
- 128 Seetõttu tuleb vaidlustatud otsus tühistada osas, milles komisjon tuvastab, et Sasol Holding in Germany ja Sasol Ltd osalesid rikkumises enne 1. juulit 2002.

Hagejate poolt tõendite pakkumine

- 129 Hagejad taotleavad, et C.D.I. (Sasol Wax Internationali praegune juhatuse liige) kuulataks tunnistajana ära asjaolu suhtes, et ühissettevõtte perioodil määras strateegia põhisuunad ja ühisstruktuuri äritehingud kindlaks Schümanni ja B.I. kaudu Vara.
- 130 Arvestades eespool esitatud analüüsi leiab Üldkohus, et see tunnistaja ärakuulamine ei ole vajalik, mistõttu lükatakse tõendi pakkumine tagasi.

2. Teine väide, mille kohaselt on Sasol Ltd-le, Sasol Holding in Germany'le ja Sasol Wax Internationalile vääralt omistatud vastutus rikkumise eest Sasoli perioodil

- 131 Hagejad väidavad, et komisjon omistas õigusvastaselt vastutuse Sasol Waxi tegevuse eest Sasoli perioodil 1. juulist 2002 kuni 28. aprillini 2005 tema emaettevõtjale Sasol Wax International, selle emaettevõtjale Sasol Holding in Germany ja kontserni tipus asuvale emaettevõtja Sasol Ltd.

Väite esimene osa, mis puudutab õigusnormi rikkumist seoses võimalusega panna tütarettevõtja toime pandud rikkumine süüks emaettevõtjale ainult 100% kapitaliosaluse eelduse alusel

- 132 Vaidlustatud otsuse põhjenduses 494 leidis komisjon järgmist:

„[K]ohtupraktikast tuleneb, et komisjon võib eeldada, et emaettevõtjad mõjutavad otsustavalt oma 100% tütarettevõtjaid. Selle eelduse kohaldamise korral, nagu käesolevas asjas Sasol Wax International AG, Sasol Holding in Germany GmbH ja Sasol Ltd puhul, on emaettevõtjad kohustatud selle eelduse ümber lükkama, esitades tõendeid selle kohta, et nende tütarettevõtja otsustab oma turukäitumise üle sõltumatult.”

- 133 Hagejate sõnul rikkus komisjon õigusnormi, kuna ta kohaldas vääralt õigusnormi. Ükski kehtiv õiguslik aluse ei luba eeldada, et 100% osalusest üksi piisab selleks, et tuvastada, et emaettevõtja vastutab keelatud kokkuleppe eest, milles osales tema tütarettevõtja. Selline eeldus rikub isikliku õigusliku vastutuse põhimõtet ja süütuse presumptsiooni.
- 134 Tuleb meenutada, et sel konkreetsel juhul, kui emaettevõtjale kuulub liidu konkurentsieeskirjasid rikkunud tütarettevõtja aktsia- või osakapitalis ainosalus, võib esiteks see emaettevõtja tütarettevõtja tegevusele otsustavat mõju avaldada ja teiseks esineb ümberlükatav eeldus, et nimetatud emaettevõtja avaldab ka tegelikult otsustavat mõju oma tütarettevõtja tegevusele. Sel juhul piisab, kui komisjon tõendab, et emaettevõtja esindab tütarettevõtja kogu aktsia- või osakapitali, et järeldada, et emaettevõtja avaldab otsustavat mõju tütarettevõtja kaubanduspoliitikale. Sellest tulenevalt võib komisjon pidada emaettevõtjat tütarettevõtjale määratud trahvi maksmise eest solidaarselt vastutavaks, välja arvatud juhul, kui emaettevõtja, kel lasub kohustus see eeldus ümber lükata, esitab piisavaid

tõendeid, mis kinnitavad, et tema tütaretevõtja tegutseb turul iseseisvalt (vt eespool punktis 30 viidatud 10. septembri 2009. aasta otsus Akzo Nobel jt vs. komisjon, punktid 60 ja 61 ning seal viidatud kohtupraktika).

- 135 Lisaks tuleneb kohtupraktikast, et vastutuse eeldamine ühe äriühingu poolt teise äriühingu kogu kapitali esindamise põhjal ei kehti ainult juhul, kui emaettevõtja ja tütaretevõtja on omavahel otseselt seotud, vaid ka juhul, nagu käesolevaski kohtuasjas, kui need seosed on kaudsed, arvestades vaheäriühingut (Euroopa Kohtu 20. jaanuari 2011. aasta otsus kohtuasjas C-90/09 P: General Química jt vs. komisjon, EKL 2011, lk I-1, punkt 90).
- 136 Seega ei teinud komisjon viga leides, et üksnes siis, kui emaettevõtjale kuulub tütaretevõtja kapitalis 100% osalus, saab ta eeldada, et emaettevõtja, nagu ka kaudsed emaettevõtjad, avaldasid tegelikult otsustavat mõju tütaretevõtja kaubanduspoliitikale.
- 137 Kui eeldust, et emaettevõtja mõjutab otsustavalt tütaretevõtjat, ümber ei lükata, võib komisjon tuvastada, et tütaretevõtja ning otsesed ja kaudsed emaettevõtjad moodustavad sama majandusüksuse ja järelikult ühe ettevõtja eespool punktis 31 viidatud kohtupraktika tähenduses. Asjaolu, et emaettevõtja ja tema tütaretevõtja kujutavad endast ühte ettevõtjat EÜ artikli 81 tähenduses, võimaldab komisjonil adresseerida trahve määrav otsus emaettevõtjale, ilma et oleks vaja tuvastada emaettevõtja isiklikku osavõttu rikkumises (eespool punktis 36 viidatud kohtupraktika).
- 138 Selline toimimine ei riku isikliku vastutuse põhimõtet. Nimelt karistati Sasol Wax Internationali, Sasol Holding in Germany't ja Sasol Ltd-d isiklikult rikkumise eest, mis loeti nende poolt toime panduks tihedate majanduslike ja õiguslike sidemete tõttu, mis ühendas neid Sasol Waxiga ja mis tulenes nende 100% osalusest viimase kapitalis (vt selle kohta eespool punktis 34 viidatud kohtuotsus Metsä-Serla jt vs. komisjon, punkt 34).
- 139 Mis puudutab süütuse presumptsiooni väidetavat rikkumist, siis tuleb meenutada, et selle põhimõtte kohaselt on iga süüdistatav isik süütu seni, kuni tema süü on õiguspäraselt tõendatud. Süütuse presumptsiooniga on seega vastuolus rikkumises süüdistava isiku vastutuse formaalne tuvastamine või sellele vihjamine menetlust lõpetavas otsuses, ilma et sellel isikul oleks olnud võimalik kasutada kaitseõiguse kasutamiseega kaasnevat tagatist tavalist käiku järgiva ja vaidluse sisu alusel põhjendatud otsuseni jõudva menetluse raames (Üldkohtu 12. oktoobri 2007. aasta otsus kohtuasjas T-474/04: Pergan Hilfsstoffe für industrielle Prozesse vs. komisjon, EKL 2007, lk II-4225, punkt 76).
- 140 Süütuse presumptsiooni põhimõtte kohaldamisel konkurentsioiguses tuleb arvestades asjaoluga, et erinevalt kriminaalmenetlusest, mis algatatakse tingimata õigussubjekti suhtes (füüsiline või juriidiline isik), kohaldatakse konkurentsioigust ettevõtjale niisuguse majandusüksuse tähenduses, mis võib koosneda mitmest juriidilisest isikust. Lisaks võivad kontsernide tipus asuvad äriühingud oma sisemist struktuuri muuta, asutades muu hulgas äriühinguid, millel on teatud tegevusega tegelemiseks eraldiseisev õigusvõime.
- 141 Seda arvestades võib liidu konkurentsioiguse kasuliku mõju säilitamiseks komisjoni poolt emaettevõtja vastutuse tuvastamiseks piisata ainult asjaolust, et sellele emaettevõtjale kuulub 100% osalus või peaaegu 100% osalus rikkumises otseselt osalenud tütaretevõtjas. Kui komisjon on sellest vastuväitest teada andnud, on emaettevõtja kohustatud vastupidiseid tõendeid esitama, et tõendada tema ja tema tütaretevõtja vaheliste majandusliku ühtekuuluvuse puudumist. Käesolevas asjas järgis komisjon seda lähenemist, uurides põhjalikult hagejate esitatud tõendeid, toimides seega kooskõlas süütuse presumptsiooni põhimõttega.
- 142 Seetõttu tuleb teise väite esimene osa tagasi lükata.

Väite teine osa, mis puudutab järeldust, et eeldust ei suudetud väidetavalt ümber lükata

- 143 Hagejad on seisukohal, et tõenditega, mis esitati nende vastuses vastuväiteteatisele, tõendasid nad, et tegelikult Sasol Wax International Sasol Waxi otsustavalt ei mõjutanud, kuna ta ei sekkunud tema strateegilistesse kaubandusotsustesse ega igapäevasesse majandustegevusse.

Vaidlustatud otsus

- 144 Seoses vastuväiteteatisele hagejate esitatud vastuses viidatud tõenditega kinnitas komisjon vaidlustatud otsuses järgmist:

„[...]

(498) Mis puudutab Sasol Wax GmbH juhatust ning nõukogu koosseisu ja ülesandeid, siis tunnistab Sasol, et Sasol Wax International AG-l oli õigus nimetada Sasol Wax GmbH juhatuse ja nõukogu liikmed. Samuti on kinnitust leidnud, et mitu Sasol Wax GmbH nõukogu liiget olid aastate jooksul Sasol Wax International AG juhatuses. Kuid Sasol väidab, et need asjaolud on alusetud, kuna nõukogul ei olnud olulist rolli (puudus igasugune tegelik kontroll Sasol Wax GmbH juhtimise ja/või strateegia üle), et see oli Vara endiste töötajate mõjuvõimu all ja ei mõjutanud kuidagi Sasol Wax GmbH tegevust. Esiteks piisab sellest, et Sasol International AG-l oli õigus nimetada juhatuse ja nõukogu liikmeid, et välistada asjassepuutumatuna küsimus, kas nõukogu sõltus jätkuvalt Vara endistest töötajatest. Teiseks, mis puudutab nõukogu rolli, siis on põhikirjas kehtestatud nimekiri teatud küsimustest, mille üle nõukogu on pädev otsustama, näiteks juhatuse nimetamine, tagasikutsumine ja selle üle järelevalve teostamine, raamatupidamise aastaaruande ja eelarvete heakskiitmine, üle 0,5 miljoni euro suuruste investeeringute heakskiitmine ja kaubandustegevuse korralduse muutmine. Kuigi Sasol väidab, et ükski nendest õigustest ei olnud Sasol Wax GmbH kaubandustegevuses oluline, et kunagi ei esinenud olukorda, kus nõukogu oleks mingil viisil mõjutanud Sasol Wax GmbH tegevuse juhtimist ja et Sasol Wax GmbH juhatuse liikmetel oli tavaks otsustada Sasol Wax GmbH strateegilise äritegevuse põhitoimingute üle nõukogult heakskiitu küsimata, näitavad nõukogule antud õigused, et oli ette nähtud, et nõukogul on tegelikult strateegiline ja finantsiline roll ning et tema vastutusallas olevad küsimused erinevad äriühingu igapäevatoimingute juhtimisest, millega tavaliselt tegeles äriühingu juhatuse ja juhatuse liikmed.

(499) Sasol väidab veel, et Sasol Wax International AG mõju puudumist kinnitab ka asjaolu, et Sasoli esindajad, kes osalesid tehnilistel koosolekutel, olid jätkuvalt Vara endised töötajad ja et turundusüksuste, mille tegevus tehnilised koosolekud mõjutasid, juhtidel ei olnud mingit suhet Sasol Ltd-ga. Mis puudutab nõ Vara endiste töötajate käitumist, siis olid need isikud ajal, mil nad panid toime õigusvastaseid tegusid, Sasoli kontserni töötajad, ning see, et nad olid varem Vara töötajad või et nende otsene tööandja oli Sasol Wax International AG, Sasol Holding in Germany GmbH või Sasol Ltd tütarettevõtja, ei ole asjassepuutuv, kuna võimalik on tõendada, et emaettevõtjad mõjutasid otsustavalt seda tütarettevõtjat.”

Üldised tähelepanekud

- 145 Kohtupraktikast tuleneb, et eespool punktis 134 kirjeldatud emaettevõtja poolt tütarettevõtja tegevuse otsustava mõjutamise eelduse ümberlökkamiseks on hagejad kohustatud esitama kõik Sasol Waxi ja Sasol Wax Internationali vahelisi organisatsioonilisi, majanduslikke ja juriidilisi seoseid puudutavad asjaolud, mis nende hinnangul tõendavad, et nad ei ole üks majandusüksus. Üldkohus peab hindamisel arvesse võtma kõiki talle esitatud tõendeid, mille laad ning olulisus võivad sõltuvalt igast üksiku juhtumist olla erinevad (vt eespool punktis 108 viidatud kohtuotsus Akzo Nobel jt vs. komisjon,

punkt 65, mis jäeti jõusse eespool punktis 30 viidatud 10. septembri 2009. aasta otsusega kohtuasjas Akzo Nobel jt vs. komisjon, ning 13. juuli 2011. aasta otsus kohtuasjas T-39/07: Eni vs. komisjon, EKL 2011, lk II-4457, punkt 95).

- 146 See eeldus põhineb tõdemusel, et välja arvatud erandjuhtudel võib äriühing, kellel on tütarettevõtja kapitalis sajaprotsendiline osalus, ainult selle osaluse tõttu kapitalis mõjutada otsustavalt selle tütarettevõtja tegevust, ning teiseks saab selle mõjutamise võime tegelikku kasutamata jätmist tavaliselt kõige tõhusamalt tuvastada nende üksustega seotud asjaolude pinnalt, kelle suhtes sellist eeldust kohaldatakse (Euroopa Kohtu 29. septembri 2011. aasta otsus kohtuasjas C-521/09 P: Elf Aquitaine vs. komisjon, EKL 2011, lk I-8947, punkt 60).
- 147 Lisaks õigustab selle eelduse kohaldamist asjaolu, et kui emaettevõtja on tütarettevõtja ainuaktsionär, siis on tal kõik võimalikud vahendid, et tagada tütarettevõtja kaubandustegevuse kooskõlla viimine iseenda omaga. Eelkõige on ainuaktsionär see, kes üldjuhul määratleb tütarettevõtja põhikirja kinnitamisega tütarettevõtja iseseisvuse ulatuse, kes nimetab tütarettevõtja juhtkonna ning kes teeb või kiidab heaks tütarettevõtja strateegilised kaubanduslikud otsused, omades vajaduse korral selleks tütarettevõtja organites oma esindajaid. Samuti on emaettevõtja ja tema tütarettevõtja moodustatav majandusüksus tavaliselt rohkem kaitstud liikmesriikide äriõigusest tulenevate kohustustega, nagu kohustus koostada konsolideeritud aastaaruandeid, tütarettevõtja kohustus perioodiliselt esitada oma tegevuse kohta emaettevõtjale aruandeid, ning samuti tütarettevõtja majandusaasta aruannete kinnitamine üldkoosoleku poolt, millel osaleb ainult emaettevõtja, mis tingimata tähendab, et emaettevõtja jälgib vähemalt üldjoontes tütarettevõtja kaubandustegevust.
- 148 Veel tuleb rõhutada, et niisuguse tütarettevõtja puhul, mis kuulub täielikult või peaaegu täielikult ühele emaettevõtjale, on üldjuhul tegemist ühe kaubandusliku huviga ning tütarettevõtja juhtorganite liikmed valib ja nimetab ainuaktsionär, kes võib anda neile vähemalt mitteametlikke juhiseid ja kehtestada neile tulemuskriteeriume. Seetõttu on niisugusel juhul tingimata usaldussuhe tütarettevõtja ja emaettevõtja juhtkonna vahel ning kumbki juhtkond tegutseb tingimata ainsa olemasoleva kaubandusliku huvi, nimelt emaettevõtja kaubandusliku huvi esindaja ja edendajana (vt ka eespool punkti 35). Nii on emaettevõtja ja tema tütarettevõtja tegevuse ühtsus turul tagatud vaatamata mis tahes iseseisvusele, mis on tütarettevõtja juhtkonnale antud tütarettevõtja igapäevase majandustegevuse juhtimise osas, mis kuulub kaubanduspoliitika mõiste alla selle kitsas tähenduses. Lisaks on üldjuhul ainuaktsionär see, kes üksi ja lähtudes omaenese huvidest määratleb korra, kuidas tütarettevõtja võtab vastu otsuseid, ning kes otsustab tütarettevõtja tegutsemisautonoomia ulatuse, mida ta võib omal algatusel muuta, muutes tütarettevõtja toimimist reguleerivaid norme või tehes seda ümberkorraldamise käigus, samuti luues otsuse vastuvõtmiseks mitteametlikke struktuure.
- 149 Nii on selle eelduse kohaldamine, et emaettevõtja avaldab tegelikult otsustavat mõju oma tütarettevõtja kaubandustegevusele, põhjendatud, kuna see hõlmab tüüpilisi olukordasid suhetes tütarettevõtja ja tema ainsa emaettevõtja vahel, nähes ette, et emaettevõtja poolt tütarettevõtja kapitalis kogu või peaaegu kogu osaluse omamine tähendab üldjuhul, et nad tegutsevad turul ühte moodi.
- 150 Ent huvitatud äriühingutel on pärast vastuväiteteatist täielikult võimalik tõendada, et eespool punktides 147 ja 148 kirjeldatud mehhanismid, mis viivad tavaliselt tütarettevõtja kaubandustegevuse kooskõlla viimiseni tema emaettevõtja tegevusega, ei toiminud tavapäraselt, mistõttu kontserni moodustatav üks majandusüksus lõppes.

Sasol Waxi igapäevase majandustegevuse läbiviimine

- 151 Hagejad on seisukohal, et nad on tõendanud, et kontsern Sasoli poliitikaks oli mitte sekkuda oma tütarettevõtja Sasol Waxi sõltumatusse tegevusse. Nad viitavad selles küsimuses Sasol Wax Internationali juhatuse liikmete poolt 9. aprillil 2001 allkirjastatud teatisele.

- 152 Nii leiavad hagejad, et „Sasol Wax [...] pidi igapäevase majandustegevuse läbiviimisega seotud küsimusi käsitlema sõltumatu üksusena”, samas kui „visiooni, eesmärgid ja strateegiad” pidi välja töötama Sasol Wax International. Lisaks ei pidanud Sasol Waxi juhatuse liikmed mitte kunagi taluma seda, et Sasol Wax International oleks kasutanud oma vetoõigust ning viimase juhatuse liikmed ei mäletanud, et nad oleksid andnud Sasoli perioodil Sasol Waxile mis tahes juhiseid.
- 153 Selle kohta on Üldkohus juba otsustanud, et see, et tütaretevõtjal on oma enda kohapealne juhatuse ja oma vahendid, ei tõenda iseenesest, et ta otsustab oma tegevuse üle turul emaretevõtjast sõltumatult. Tütar- ja emaretevõtjate vaheline ülesannete jaotus ja täpsemalt see, et 100-protsendilise osalusega tütaretevõtja kohapealsele juhatusele antakse pädevus igapäevast majandustegevust läbi viia, on tavapärane praktika suurte ettevõtjate jaoks, kes koosnevad paljudest tütaretevõtjatest, mis lõppastmes kuuluvad kõik samale valdusühingule. Seetõttu ei saa juhul, kui emaretevõtjale kuulub kogu või peaaegu kogu osalus rikkumises vahetult osalenud tütaretevõtja kapitalis, vastavate tõenditega ümber lükata eeldust, et emaretevõtja ja valdusühing avaldavad tegelikult tütaretevõtja tegevusele otsustavat mõju (vt selle kohta eespool punktis 35 viidatud kohtuotsus Alliance One International vs. komisjon, punktid 130 ja 131).
- 154 Sellist lahendust õigustavad ka eespool punktides 35, 147 ja 148 esitatud kaalutlused, millest tuleneb, et niisuguse tütaretevõtja, mis kuulub täielikult või peaaegu täielikult ainsale emaretevõtjale, juhatuse liikmed tegutsevad üldjuhul ainsa olemasoleva kaubandusliku huvi, nimelt emaretevõtja kaubandusliku huvi esindaja ja edendajana. Nad tagavad sel viisil tütaretevõtja kaubandustegevuse kooskõla ülejäänud kontserni tegevusega oma iseseisva pädevuse teostamisel.
- 155 Seega tuleb tagasi lükata hagejate argumendid Sasol Waxi iseseisvuse kohta igapäevase majandustegevusega tegelemisel, kuna nendest ei selgu, et Sasol Waxi ja Sasol Wax Internationali moodustav üks majandusüksus oleks lõppenud.

Strateegilised kaubandusotsused

- 156 Esiteks märgivad hagejad, et Sasol Wax International ei kasutanud oma õigust nimetada Sasol Waxi juhatuse liikmed ega asendanud HOS varasemat juhatust. Sasol Waxi juhiti kui iseseisvat majandusüksust Schümanni pere traditsioonide kohaselt HOS ajast alles jäänud kolme juhatuse liikme abil. Komisjon rikkus õigusnormi eitades vaidlustatud otsuses selle asjaolu asjasepuutuvust, leides et piisab sellest, et Sasol Wax Internationalil oli õigus juhatuse liikmed nimetada.
- 157 Olgu märgitud, et Üldkohus lükkas selle argumendi juba tagasi eespool punktis 35 viidatud kohtuotsuses Alliance One vs. komisjon, (punkt 137). Arvestades ainuaktsionäri, käesoleval juhul Sasol Wax Internationali õigust valida pärast Sasol Waxi kogu kapitaliosaluse omandamist selle juhatuse liikmed, saab nende juhatuse liikmete ametisse jätmise olla ainult ainuaktsionäri otsustada ja see näitab nende juhatuse liikmete lojaalsust sellele aktsionärile. Seega ei saa asjaolu ümber lükata eeldust, et emaretevõtja avaldas tegelikult tütaretevõtja tegevusele otsustavat mõju.
- 158 Teiseks toonitavad hagejad, et nad esitasid Sasol Waxi ja Sasol Wax Internationali nõukogu kõigi koosolekute protokollid. Nendest dokumentidest ühestki ei nähtu, et Sasol Waxi otsene ja kaudsed emaretevõtjad oleksid talle mingil viisil märkimisväärset mõju avaldanud. Lisaks oli Sasol Waxi juhatuse liikmetel kombeks selle äriühingu äristrateegia osas ise initsiatiivi üles näidata, küsimata nõukogu või aktsionäride üldkoosoleku nõusolekut. Nii oli see ExxonMobili ja Shelli pikaajaliste varustuslepingutega, mille rääkisid läbi ja sõlmisid ainult Sasol Waxi juhatuse liikmed, Sasol Waxi tegevusüksustesse personali määramisega ning kulude vähendamise plaani ja Sasol Waxi logistika teenuse kolmandatelt isikutelt sisseostmisega.

- 159 Tuleb asuda seisukohale, et Sasol Waxi juhatuse liikmete initsiatiiv ei puudutanud kõige olulisemaid strateegilisi otsuseid tütaretevõtja ja tema emaettevõtja käitumise ühtsusele antava hinnangu aspektist, nagu otsused seoses tema eelarve, äriplaani, suurte investeeringute või tippjuhtkonna määramisega. Samuti ei vaidle hagejad vastu sellele, et Sasol Waxi raamatupidamise aastaaruande heakskiitmise pädevus oli nõukogul.
- 160 Seega arvestades eespool esitatud kaalutlusi tuleb järeldada, et hagejate argumentid ei tõenda, et ei eksisteerinud tavapäraseid mehhanisme, mis tagavad emaettevõtja ja tema 100% osalusega tütaretevõtja ühetaolise tegutsemise turul ja mis on aluseks otsustava mõju tegeliku avaldamise eeldusele (vt eespool punktid 147 ja 148), mistõttu võis komisjon õiguspäraselt tuvastada, et esines üks majandusüksus, mis vastas ettevõtja mõistele, nagu see on ette nähtud EÜ artiklis 81.

Eelduse ümberlukkamatus

- 161 Hagejate sõnul on juhul, kui asuda seisukohale, et hoolimata kõigist tõenditest, mille nad esitasid, ei ole need piisavad selleks, et ümber lükata eeldust, et emaettevõtja avaldas tegelikult tütaretevõtja tegevusele otsustavat mõju, on see eeldus reaalsuses ümberlukkamatu, mis on vastuolus määruse nr 1/2003 artikliga 2 ning põhjendamiskohustuse, isikliku vastutuse põhimõtte ja süütuse presumptsiooniga.
- 162 Selle kohta tuleb märkida, et hagejate argumentid, mis esitati selleks, et asjassepuutuvat eeldust ümber lükata, kirjeldavad ühe suure rahvusvahelise ettevõtja tavapärasest toimimisest, mille kohalikku üksust Sasol Wax juhtisid juhatuse liikmed, kes jäeti ametisse Sasol Wax Internationali – tema 100% emaettevõtja – otsusega, kes otsustas ka delegeeris nendele juhatuse liikmetele pädevuse määratleda kaubanduspoliitika kitsas mõttes, jättes äristrateegilised otsused Sasol Waxi nõukogu ja aktsionäride üldkoosoleku pädevusse.
- 163 Ent emaettevõtja poolt tütaretevõtja tegevuse otsustava mõju tegeliku avaldamise eelduse ümberlukkamine ei ole tõendite hulga ja üksikasjalikkuse küsimus, kui nendest nähtub suure rahvusvahelise ettevõtja tavaline tegevuskorraldus, kus igapäevase majandustegevuse läbiviimise pädevus on antud selle kohalike üksuste juhatuse liikmetele. Selle eelduse ümberlukkamiseks tuleb välja tuua erakorralisi asjaolusid, mis tõendavad, et hoolimata sellest, et emaettevõtjatele kuulub kogu osalus kontserni tütaretevõtjates, ei moodusta kontsern ühte majandusüksust, sest mehhanismid, mis tagavad tütar- ja emaettevõtjate kaubandustegevuse ühtsuse, ei toimi tavapäraselt.
- 164 Kuid käesolevas asjas ei ole hagejad selliseid tõendeid esitanud.
- 165 Samuti tuleb meenutada, et Euroopa Kohus ja Üldkohus on juba otsustanud, et eeldus, et emaettevõtja mõjutab otsustavalt tütaretevõtja tegevust, ei ole ümberlukkamatu. Kohtupraktikast ilmneb, et teatud eeldus – isegi kui seda on raske ümber lükata – jääb aktsepteeritavuse piiridesse, kui see on proportsionaalne taotletava õiguspärase eesmärgiga, kui on olemas võimalus esitada vastupidiseid tõendeid ning kui kaitseõigused on tagatud (eespool punktis 146 viidatud kohtuotsus Elf Aquitaine vs. komisjon, punkt 62 ning Üldkohtu 27. septembri 2012. aasta otsus kohtuasjas T-343/06: Shell Petroleum jt vs. komisjon, punkt 54). Nii on see eelduse puhul, et tütaretevõtja ja tema ainus emaettevõtja moodustavad ühe majandusüksuse, arvestades eespool punktides 147–150 esitatud kaalutlusi.
- 166 Seega tuleb tagasi lükata hagejate argument asjassepuutuva eelduse ümberlukkamatuse kohta.

Järeldus

- 167 Arvestades kõiki eespool esitatud kaalutlusi tuleb teha järeldus, et komisjon asus õigesti seisukohale, et Sasol Wax ja Sasol Wax International moodustasid ühe majandusüksuse eespool punktis 36 viidatud kohtupraktika tähenduses ning sellesse majandusüksusesse kuuluvaid äriühinguid võib pidada asjassepuutuva rikkumise eest solidaarselt vastutavaks.
- 168 Veel tuleb tähele panna, et hagejad ei esita ühtegi konkreetset argumenti, mis puudutaks selle eelduse ümberlükkamist, et Sasol Wax Internationali kaubandustegevust mõjutas tegelikult otsustavalt Sasol Holding in Germany ja viimase kaubandustegevust Sasol Ltd.
- 169 Seega tuleb teine väide tervikuna tagasi lükata.

Hagejate poolt tõendite pakkumine

- 170 Hagejad taotlevad seda, et C. D. I. ja R. G. S, kes olid Sasoli perioodil Sasol Waxi juhatuse liikmed, kuulataks ära tunnistajatena seoses asjaoluga, et Sasol Wax International ega Sasol Ltd ei andnud oma tütarettevõtjale juhiseid ja et Sasol Wax määras oma äritegevuse kindlaks sõltumatult.
- 171 Arvestades eespool esitatud analüüsi on Üldkohus seisukohal, et need ütlused ei saaks mõjutada Sasol Wax Internationalile, Sasol Holding in Germany'le ja Sasol Ltd-le Sasol Waxi toime pandud rikkumise süükspanemise küsimust. Seetõttu tuleb hagejate tõendite pakkumine tagasi lükata.

3. Kolmas väide, mis puudutab Vara solidaarvastutuse puudumist Schümanni perioodil ja ühissettevõtte perioodil

- 172 Hagejad märgivad, et Schümanni perioodil kontrollis rikkumise otsest täideviijat HOS Vara ja hiljem Schümänn isiklikult. Samuti kontrollis ühissettevõtte perioodil Vara vähemalt ühiselt tegevusüksust Schümänn Sasol. Jättes Varale HOS ja Schümänn Sasoli teod süüks panemata, tuvastades ühissettevõtte perioodi osas üksnes Sasoli solidaarvastutuse, diskrimineeris komisjon Sasolit võrreldes Varaga.
- 173 Komisjon ei selgita üldse põhjuseid, miks ta kohtles erinevalt ühelt poolt Sasolit ja teiselt poolt Vara/Schümanni. Lisaks tuletavad hagejad meelde põhimõtteid, mis tulenevad eespool punktis 33 viidatud kohtuotsusest HFB jt vs. komisjon, (punkt 105).
- 174 Komisjoni selline tegevus kompromiteerib oluliselt Sasol Ltd-le, Sasol Holding in Germany'le ja Sasol Wax Internationalile kättesaadavaid õiguskaitsevahendeid Schümanni ja/või Vara vastu regressinõude esitamiseks, kuna Sasol peaks tõendama, et need isikud osalesid rikkumises. Selle tõendamine on aga eriti keeruline, arvestades et hagejad peaksid selgitama põhjuseid, miks komisjon ei pidanud Vara ega Schümanni vastutavaks. Lisaks oleks viimaste solidaarvastutuse tuvastamine olnud Sasolile seda enam oluline, et keelatud kokkulepet alustasid just HOS ja Schümänn ajal, mil Sasol ei tegutsenud üldse Euroopa parafiinvaha sektoris.
- 175 Lõpuks, kuna komisjon ei tuvastanud Vara solidaarvastutust, ei kohaldanud ta määruse nr 1/2003 artikli 23 lõikes 2 ette nähtud ülempiiri 10% Vara käibest.
- 176 Komisjon väidab, et tal on kaalutusõigus otsustada, milliseid üksusi ta peab rikkumise eest vastutavaks, sest tema hinnang antakse igal üksikul juhul eraldi, ning et ta ei kohustatud põhjendama asjaolu, et ta ei võtnud kolmandate isikute suhtes vastu samasuguseid akte, nagu need, mis adresseeriti vastutavaks peetud üksustele.

- 177 Igal juhul märgib komisjon, et kohtupraktika kohaselt ei saa ettevõtja, kes on oma tegudega rikkunud EÜ artikli 81 lõiget 1, pääseda igasugusest karistusest põhjendusel, et teistele ettevõtjatele trahvi ei määratud. Isegi kui komisjon tegi vea Vara vastutust tuvastamata, peab võrdse kohtlemise põhimõtet kohaldama kooskõlas seaduslikkuse põhimõttega, mille kohaselt ei saa isik tugineda oma kaitseks õigusrikkumisele, mis on pandud toime mõne teise isiku kasuks.
- 178 Alustuseks tuleb märkida, et kuna esimese väitega nõustuti, ei tule analüüsida võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumist ühissettevõtte perioodi suhtes, kuna vaidlustatud otsus selles osas tühistatakse.
- 179 Alljärgnevas põhjenduskäigus analüüsiv Üldkohus ainult hagejate argumenti seoses diskrimineerimisega võrreldes Vara ja Schümanniga Schümanni perioodi suhtes.
- 180 Kõigepealt olgu märgitud, et komisjon möönis selgelt vaidlustatud otsuse põhjenduses 457, et „HOS, st rikkumises vahetult osalenud äriühing, kuulus viimaks [...] Schümannile isiklikult ja et sel perioodil toime pandud rikkumise eest vastutab lõpuks Schümann isiklikult.” Ent komisjon ei pidanud HOS rikkumise eest solidaarsena vastutavaks Vara, selle otsest emattevõtjat, ega Schümanni.
- 181 Kohtupraktikast tuleneb, et võrdse kohtlemise põhimõtte, mis nõuab, et sarnaseid olukordi ei käsitletaks erinevalt ja erinevaid olukordi ei käsitletaks ühtemoodi, välja arvatud juhul, kui selline kohtlemine on objektiivselt põhjendatud, on liidu õiguse üldpõhimõtte, mis on sätestatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklites 20 ja 21 (Euroopa Kohtu 15. juuni 2012. aasta määrus kohtuasjas C-494/11 P: Otis Luxembourg jt vs. komisjon, kohtulahendite kogumikus ei avaldata, punkt 53; vt selle kohta ka Euroopa Kohtu 14. septembri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-550/54 P: Akzo Nobel Chemicals ja Akcros Chemicals vs. komisjon, EKL 2010, lk I-8301, punktid 54 ja 55).
- 182 Lisaks tuleb märkida, et eespool punktis 36 viidatud kohtupraktikas ette nähtud võimalusega määrata emattevõtjale karistus tema tütaretevõtja rikkumise eest ei ole iseenesest vastuolus tütaretevõtja enda karistamine. Nimelt ettevõtjat – st isiklikest, varalistest ja mittevaralistest osadest koosnevast majandusüksusest (Euroopa Kohtu 13. juuli 1962. aasta otsus kohtuasjas 19/61: Mannesmann vs. Ülemamet, EKL 1962, lk 675, 705 ja 706) – juhivad tema põhikirjas ette nähtud organid ja igasugune ettevõtjale trahvi määrav otsus võib olla adresseeritud ettevõtja põhikirjajärgsele juhtkonnale (nõukogu, juhatus, president, juhataja, jne), kuigi selle omanikud kannavad lõpuks trahvi majanduslikke tagajärgi. Seda reeglit rikutaks, kui komisjonilt nõutaks alati ettevõtja toime pandud rikkumise korral ettevõtjale valitsevat mõju avaldava omaniku väljaselgitamist, et määrata karistusi vaid ettevõtja omanikule (vt selle kohta Üldkohtu 29. aprilli 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-236/01, T-239/01, T-244/01-T-246/01, T-251/01 ja T-252/01: Tokai Carbon jt vs. komisjon, EKL 2004, lk II-1181, punktid 279–281). Kuna võimalus määrata emattevõtjale karistus tütaretevõtja tegevuse eest ei mõjuta seega otsuse õiguspärasust, mis on adresseeritud üksnes rikkumises osalenud tütaretevõtjale, võib komisjon otsustada trahvi määrata rikkumises osalenud tüharetevõtjale või emattevõtjale, kelle kontrolli all tüharetevõtja sellel ajavahemikul oli (Üldkohtu 14. detsembri 2006. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-259/02-T-264/02 ja T-271/02: Raiffeisen Zentralbank Österreich jt vs. komisjon, EKL 2006, lk II-5169, punkt 331).
- 183 Komisjonile kuulub valikuõigus ka juhul, kui tegemist on majandusliku õigusjärglusega tüharetevõtja kontrollimisel. Kuigi komisjon võib sellisel juhul pidada eelmist emattevõtjat vastutavaks tüharetevõtja käitumise eest võõrandamisele eelnenud ajavahemiku eest ja uut emattevõtjat vastutavaks pärast võõrandamist, ei ole ta kohustatud nii toimima, ning ta võib otsustada trahvi määrata vaid tüharetevõtjale tüharetevõtja enda käitumise eest (eespool punktis 182 viidatud kohtuotsus Raiffeisen Zentralbank Österreich jt vs. komisjon, punkt 332).
- 184 Käesolevas asjas ei vaidle hagejad vastu HOS toime pandud rikkumise süükspanemisele Sasol Waxile äriühingutevahelise õigusjärgluse tõttu. Sellist süükspanemist õigustab ka kohtupraktika, mille kohaselt juhul, kui üksus, mis on toime pannud konkurentsieeskirjade rikkumise, kujundatakse ümber õiguslikult või organisatsiooniliselt, ei too selline ümberkujundamine ilmingimata kaasa uue ettevõtja

asutamist, mis ei vastuta eelneva üksuse konkurentsieeskirjade vastase käitumise eest, kui need kaks üksust on majanduslikus mõttes identsed (vt Euroopa Kohtu 24. septembri 2009. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P ja C-137/07 P: Erste Group Bank jt vs. komisjon, EKL 2009, lk I-8681, punkt 79, ja seal viidatud kohtupraktika).

- 185 Ent hagejad leiavad, et kuna komisjon pidas Sasol Wax Internationali, Sasol Holding in Germany't ja Sasol Ltd-d Sasol Waxiga Sasoli perioodi suhtes solidaarselt vastutavaks, ei saanud ta võrdse kohtlemise põhimõtet rikkumata vabastada solidaarvastutusest HOS emaettevõtjaid Schümanni perioodi suhtes.
- 186 Tuleb asuda seisukohale, et Sasol Wax International, Sasol Holding in Germany ja Sasol Ltd, kellele kuulus Sasoli perioodil rikkumises otseselt osalenud äriühingus kogu kapitaliosalus, olid samas olukorras kui Schümanni perioodil Vara ja Schümann.
- 187 Seega kohtles komisjon sarnaseid olukordi erinevalt.
- 188 Seda järeldust ei saa seada kahtluse alla komisjoni esitatud muud argumendid.
- 189 Esiteks märgib komisjon, et määruse nr 1/2003 artiklis 25 ette nähtud aegumist reguleerivad sätted ei võimaldanud tal enam tuvastada Vara ja Schümanni solidaarvastutust HOS toime pandud rikkumise eest, kuna nad esindasid HOS kogu kapitali ainult kuni 30. aprillini 1995.
- 190 Ilma et Üldkohus peaks käesolevas menetluses kindlaks tegema Vara ja Schümanni vastutuse Schümann Sasoli toime pandud rikkumise eest, tuleb selles küsimuses märkida, et on võimalik, et komisjon oleks selle vastutuse olemasolu uurinud, kui ta ei oleks teinud niisuguseid hindamisvigu, nagu need, mis tuvastati esimese väite analüüsimise raames. Ent juhul, kui komisjon oleks tuvastanud, et Vara ja Schümann vastutus puudutab ühissettevõtte perioodi, kestes antud juhul kuni 30. juunini 2002, ei olnud ühtegi määruse nr 1/2003 artiklis 25 ette nähtud aegumistähtaega möödunud 17. märtsil 2005, mil komisjoni teavitati keelatud kokkuleppes ja HOS osalusest selles.
- 191 Sellest tuleneb, et tagasi tuleb lükata aegumistähtajaga seotud komisjoni argumendid, arvestades et ta ei saa ebavõrdse kohtlemise õigustamiseks õiguspäraselt viidata esiteks Vara ja Schümanni ja teiseks hagejate olukordade erinevusele, mida ei oleks tekkinud, kui ta ei oleks teinud hindamisvigu.
- 192 Teiseks ei saa eespool punktis 187 tuvastatud ebavõrdset kohtlemist õigustada komisjoni viidatud kohtupraktika. Nimelt kinnitas Üldkohus oma eespool punktis 182 viidatud kohtuotsuses Raiffeisen Zentralbank Österreich jt vs. komisjon (punkt 331), et komisjon võis õiguspäraselt pidada vastutavaks „kas rikkumises osalenud tütaretevõtjat või teda sel ajavahemikul kontrollinud emaettevõtjat”, kuid ta ei maininud seda, et komisjon võis pidada solidaarselt vastutavaks uut emaettevõtjat perioodi eest, mis järgnes tütaretevõtja võõrandamisele, samas vabastades solidaarvastutusest varasema emaettevõtja võõrandamisele eelnenud perioodi eest. Samuti aktsepteeritakse kohtupraktikas komisjoni praktikat pidada vastutavaks kas ainult äriühingut, kes otseselt keelatud kokkuleppes osales, või siis nii varasemat kui ka uut emaettevõtjat solidaarselt koos tütaretevõtjaga (Üldkohtu 13. septembri 2010. aasta otsus kohtuasjas T-40/06: Trioplast Industrier vs. komisjon, EKL 2010, lk II-4893, punkt 72, ja 3. märtsi 2011. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-117/07 ja T-121/07: Areva jt vs. komisjon, EKL 2011, lk II-633, punkt 137). Kuid komisjon ei tugine ühelegi kohtulahendile, milles oleks kinnitatud sellist vastutuse jaotust, nagu see, mille ta tuvastas käesolevas asjas.
- 193 Seega tuleb uurida eespool punktis 187 tuvastatud ebavõrdse kohtlemise tagajärgi.
- 194 Kohtupraktikast tuleneb, et võrdse kohtlemise põhimõtet tuleb järgida kooskõlas seaduslikkuse põhimõttega, mis tähendab, et keegi ei saa enda nõude toetuseks tugineda kolmanda isiku kasuks toime pandud õigusvastasele teole. Nimelt Üldkohtu menetluse pooleks mitte oleva teise ettevõtja kasuks toime pandud võimalik õigusvastane tegu ei saa panna Üldkohut tuvastama, et tegemist on

diskrimineerimisega ja seetõttu ka õigusvastasusega hagejate suhtes. Selline lähenemine tähendaks põhimõtte „võrdne kohtlemine õigusvastasuse kaudu” kehtestamist ja antud juhul komisjoni kohustamist eirama tõendeid, mis tal karistatava teo toime pannud ettevõtja karistamiseks on, vaid sel põhjusel, et teine ettevõtja, kes on juhuslikult sarnases olukorras, on õigusvastaselt niisugusest karistusest pääsenud. Lisaks, kui ettevõtja on oma tegevusega rikkunud EÜ artikli 81 lõiget 1, siis ta ei pääse karistusest sel põhjendusel, et teistele ettevõtjatele trahvi ei määratud, kui viimati nimetatud ettevõtja olukorda liidu kohtus isegi ei arutata, nagu käesolevas asjas (Euroopa Kohtu 31. märtsi 1993. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 ja C-125/85-C-129/85: Ahlström Osakeyhtiö jt vs. komisjon, EKL 1993, lk I-1307, punkt 197, ja Üldkohtu 16. novembri 2006. aasta otsus kohtuasjas T-120/04: Peróxidos Orgánicos vs. komisjon, EKL 2006, lk II-4441, punkt 77).

- 195 Ent tuleb asuda seisukohale, et komisjon tuvastas õiguspäraselt, et Sasol Wax oli vastutav rikkumise eest, mille oli toime pannud HOS, kellele ta õigusjärglasena järgnes kui äriühing, kes osales otseselt keelatud kokkuleppes (vt eespool punkt 184), mistõttu võis tema seaduspäraselt süüdi mõista perioodi eest 3. septembrist 1992 kuni 28. aprillini 2005.
- 196 Samuti, nagu nähtub teise väite analüüsist, ei teinud komisjon viga, omistades vastutuse otseselt Sasol Waxi poolt Sasoli perioodil toime pandud rikkumise eest Sasol Wax Internationalile, Sasol Holding in Germany'le ja Sasol Ltd-le. Seega komisjon tuvastas õigesti nende solidaarvastutuse perioodi eest 1. juulist 2002 kuni 28. aprillini 2005, mistõttu tuleb selles osas käesolev väide tagasi lükata.
- 197 Ent eespool punktis 187 tuvastatud ebavõrdne kohtlemine õigustab vaidlustatud otsust muutva kohtuotsuse tegemist, kuna see suurendas Sasol Wax Internationali, Sasol Holding in Germany ja Sasol Ltd vastutust Schümanni perioodi eest määratud trahvi osa seisukohast (vt tagapool punkt 452).
- 198 Lisaks tuleb toonitada, et vaidlustatud otsuse tühistamata jätmine seoses asjaoluga, et Vara ja Schümanni ei peetud vastutavaks HOS tegude eest, ei mõjuta hagejate võimalikku õigust esitada regressinõue siseriiklikule kohtule.

4. Neljas väide, et trahvi põhisumma on väärtalt kindlaks määratud

Väite esimene osa, mille kohaselt puudub vaidlustatud otsusel õiguspärane õiguslik alus

- 199 Kõigepealt väidavad hagejad, et määruse nr 1/2003 artikli 23 lõige 2 ei ole vaidlustatud otsuse vastuvõtmiseks õiguspärane õiguslik alus.
- 200 Nimelt ei vasta see sätte nõudele „selge ja üheselt mõistetav”, millele peavad vastama komisjoni karistusotsused, arvestades muu hulgas Roomas 4. novembril 1950 allkirjastatud Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi „EIÕK”) artiklit 6 ja põhiõiguste hartat, kuna see annab komisjonile vabaduse määrata trahve 10% piires asjassepuutuva ettevõtja käibest.
- 201 Olgu meenutatud, et Üldkohus on neid argumente juba analüüsinud ja need tagasi lükanud.
- 202 Kõigepealt olgu märgitud, et hagejate argumenti, mille kohaselt puudub „selge ja üheselt mõistetav õiguslik alus” tuleb mõista nii, et nad viitavad süütegude ja karistuste seaduslikkus põhimõttele (nullum crimen, nulla poena sine lege), nagu see on ette nähtud muu hulgas põhiõiguste harta artikli 49 lõikes 1. See põhimõte nõuab, et liidu õigusaktid määratleks selgelt süüteod ja nende eest määratavad karistused (vt selle kohta Euroopa Kohtu 29. märtsi 2011. aasta otsus kohtuasjas C-352/09 P: ThyssenKrupp Nirosta vs. komisjon, EKL 2011, lk I-2359, punkt 80).

- 203 Lisaks tuleneb kohtupraktikast, et õigusvastastes kokkulepetes osalemise eest trahve määravate otsuste vastuvõtmisel ei ole komisjonil trahvi suuruse üle otsustamisel piiramatut kaalutusõigust, kuna kohaldatavad õigusnormid näevad ette trahvi ülempiiri, mis sõltub asjassepuutuva ettevõtja käibest, ehk objektiivsest kriteeriumist. Seega kuigi ei esine kõigile konkurentsiniormide rikkumistele kohaldatavat absoluutset ülempiiri, on määrataval trahvil alati arvuline ja absoluute ülempiir, mis arvutatakse iga rikkumise puhul iga ettevõtja suhtes, nii et ühele ettevõtjale määrata võidava trahvi maksimaalne summa on eelnevalt määratletav (Üldkohtu 5. aprilli 2006. aasta otsus kohtuasjas T-279/02: Degussa vs. komisjon, EKL 2006, lk II-897, punktid 74–76; 8. oktoobri 2008. aasta otsus kohtuasjas T-69/04: Schunk ja Schunk Kohlenstoff-Technik vs. komisjon, EKL 2006, lk II-2567, punktid 35 ja 36, ning 12. detsembri 2012. aasta otsus kohtuasjas T-400/09: Ecka Granulate ja non ferrum Metallpulver vs. komisjon, kohtulahendite kogumikus ei avaldata, punkt 28).
- 204 Samuti mõõndes, et rikkumise raskuse ja kestuse kriteeriumid, mis on välja toodud määruse nr 1/2003 artikli 23 lõikes 3, jätavad komisjonile ulatusliku kaalutusruumi, on siiski tegu kriteeriumidega, mida kasutavad ka teised seadusandjad sarnastes sätetes ja mis võimaldavad komisjonil kehtestada karistusi asjaomase käitumise õigusvastasuse taset arvesse võttes (eespool punktis 203 viidatud kohtuotsus Degussa vs. komisjon, punkt 76; eespool punktis 203 viidatud kohtuotsus Schunk ja Schunk Kohlenstoff-Technik vs. komisjon, punkt 37, ning eespool punktis 203 viidatud kohtuotsus Ecka Granulate ja non ferrum Metallpulver vs. komisjon, punkt 29).
- 205 Lisaks pidi komisjon niisuguste trahvide kindlaksmääramisel, nagu need, millega on tegemist käesolevas asjas, järgima õiguse üldpõhimõtteid, eelkõige võrdse kohtlemise ja proportsionaalsuse põhimõtteid, nagu need on Üldkohtu ja Euroopa Kohtu praktikas välja kujundatud. Samuti on komisjoni halduspraktika allutatud liidu kohtu täielikule kontrollile. Täpsemalt on see kontroll väljakujunenud ja avaldatud kohtupraktika kaudu võimaldanud täpsustada määruse nr 1/2003 artikli 23 lõigetes 2 ja 3 esineda võivaid määratlemata mõisteid (eespool punktis 203 viidatud kohtuotsus Degussa vs. komisjon, punktid 77 ja 79; eespool punktis 203 viidatud kohtuotsus Schunk ja Schunk Kohlenstoff-Technik vs. komisjon, punkt 41, ning eespool punktis 203 viidatud kohtuotsus Ecka Granulate ja non ferrum Metallpulver vs. komisjon, punkt 30).
- 206 Lisaks tuleb toonitada, et kuigi on tõsi, et konkurentsioigusel on peaaegu karistusõiguslik laad, ei kuulu see siiski karistusõiguse „südamesse”. Ent väljaspool karistusõiguse „südamikku” ei pruugi EIÖK artiklis 6 sätestatud karistusõiguse valdkonna tagatised tingimata kohalduda sama rangelt (Vt Euroopa Inimõiguste Kohtu 23. novembri 2006. aasta otsus Jussila vs. Soome, kogumik Recueil des arrêts et des décisions, 2006-XIV, punkt 43).
- 207 Samuti tuleb selles kontekstis märkida, et vastupidi karistusõigusele on konkurentsioiguses nii õigusvastasest tegevusest tekkinud tulu kui ka selle eest määratud karistus ainult rahalised, nagu ka õigusrikkujate motiiv, kusjuures nende tegevus põhineb majanduslikul loogikal. Seega oleks õigusvastases kokkuleppes osalemise eest määratava trahvisumma enam-vähem täpsel etteprognoositavusel liidu konkurentsipoliitika tõhususele väga kahjulik tagajärg, kuna rikkumisi toime panevad ettevõtjad võiksid otseselt võrrelda oma õigusvastasest tegevusest tekkivat kulu või sellest saadavat tulu ning võtta arvesse avastamise võimalust ja proovida nii tagada selle tegevuse tulusus (vt selle kohta eespool punktis 203 viidatud kohtuotsus Degussa vs. komisjon, punkt 83; eespool punktis 203 viidatud kohtuotsus Schunk ja Schunk Kohlenstoff-Technik vs. komisjon, punkt 45, ja eespool punktis 203 viidatud kohtuotsus Ecka Granulate ja non ferrum Metallpulver vs. komisjon, punkt 32).
- 208 Eespool esitatud kaalutluste alusel tuleb asuda seisukohale, et määruse nr 1/2003 artikli 23 lõige 2 on üheaegselt nii vahend, mis võimaldab komisjonil vajaliku tõhususega liidu konkurentsipoliitikat rakendada, kui ka piisavalt selge ja üheselt mõistetav õiguslik alus keelatud kokkuleppes osalenutele trahve määravate otsuste vastuvõtmiseks. Seetõttu tuleb sellekohane hagejate väide tagasi lükata.

- 209 Teiseks on hagejad seisukohal, et kohaldades vaidlustatud otsuses 2006. aasta suuniseid, rikkus komisjon tagasiulatava jõu puudumise põhimõtet, kuna rikkumine lõppes 2005. aasta aprillis.
- 210 Selle kohta on Euroopa Kohus juba otsustanud, et see, et komisjon on minevikus kohaldanud teatud liiki rikkumiste suhtes teatud tasemel trahve, ei võtta temalt võimalust mis tahes hetkel seda taset määruses nr 1/2003 sätestatud piires tõsta, kui see on vajalik liidu konkurentsipoliitika rakendamise tagamiseks. Nimelt eeldab konkurentsioiguse normide tõhus kohaldamine seda, et komisjon saaks igal hetkel kohandada trahvide taset vastavalt selle poliitika vajadustele (Euroopa Kohtu 7. juuni 1983. aasta otsus liidetud kohtuasjades 100/80-103/80: Musique Diffusion française jt vs. komisjon, EKL 1983, lk 1825, punkt 109; 2. oktoobri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-196/99 P: Aristrain vs. komisjon, EKL 2003, lk I-11005, punkt 81, ja eespool punktis 44 viidatud kohtuotsus Dansk Rørindustri jt vs. komisjon, punkt 169).
- 211 Nimelt hõlmab EÜ artiklis 81 ja artiklis 82 komisjonile pandud järelevalveülesanne nii kohustust uurida ja karistada üksikuid rikkumisi, kui ka kohustust rakendada üldist poliitikat konkurentsioiguses asutamislepingus kehtestatud normide kohaldamiseks ning sellesse suunda suunata ka ettevõtjate käitumist (vt eespool punktis 210 viidatud kohtuotsus Musique Diffusion française jt vs. komisjon, punkt 105 ja eespool punktis 44 viidatud kohtuotsus Dansk Rørindustri jt vs. komisjon, punkt 170).
- 212 Seega peavad ettevõtjad arvestama võimalusega, et komisjon võib igal hetkel otsustada tõsta trahvisummade taset võrreldes minevikus kohaldatuga. See on nii mitte üksnes juhul, kui komisjon tõstab trahvisummade taset üksikutes otsustes trahve määrates, vaid ka juhul, kui trahvisummasid tõstetakse kohaldades arutatavale asjale selliseid üldise ulatusega käitumisreegleid, nagu on suunised (eespool punktis 44 viidatud kohtuotsus Dansk Rørindustri jt vs. komisjon, punktid 229 ja 230).
- 213 Seega oli 1998. aasta suuniste asendamine 2006. aasta suunistes sisalduva trahvide arvutamise uue meetodiga – eeldades, et sellel oli määratavate trahvide taset tõstev mõju – keelatud kokkuleppe täitmise aega arvestades selle pooltele mõistlikult ootuspärane. Lisaks tuleb meenutada, et vastavalt eespool punktis 206 viidatud kohtupraktikale ei pruugi EIÖK artiklis 6 sätestatud karistusõiguse valdkonna tagatised konkurentsi valdkonnas tingimata kohalduda sama rangelt. Selle kohtupraktika ulatust tuleb laiendada analoogia alusel ka EIÖK artiklile 7. Igal juhul ei muutnud uute suuniste vastuvõtmine trahvi maksimaalset taset, mis on ette nähtud ainsas kohaldatavas õiguslikus aluses - määruse nr 1/2003 artikli 23 lõikes 2. Seega kohaldades vaidlusaluses otsuses 2006. aasta suuniseid rikkumiste suhtes, mis pandi toime enne nende suuniste vastuvõtmist, ei rikkunud komisjon seega tagasiulatava jõu põhimõtet (vt selle kohta eespool punktis 44 viidatud kohtuotsus Dansk Rørindustri jt vs. komisjon, punktid 231 ja 232).
- 214 Lõpuks tuleb märkida, et kui komisjon oleks kohustatud kohaldama suuniseid, mis on jõus rikkumise ajal – mis käesolevas asjas kestis kolmteist kuud –, muudaks see piirang sisutühjaks eespool punktis 210 meenutatud ja kohtupraktikas tunnustatud komisjoni õiguse kohandada trahvide arvutamise meetodeid, arvestades tema kohustust kohaldada tõhusalt liidu konkurentsioiguse norme.
- 215 Sellest tuleneb, et tagasi tuleb lükata ka hagejate teine argument ning järelikult tervikuna kogu neljanda väite esimene osa.

Väite teine osa, mille kohaselt arvati Sasoli müügiväärtuse hulka vääralt mikrovahade müük

- 216 Vastavalt 2006. aasta suuniste punktile 13 võetakse trahvi põhisumma kindlaksmääramisel aluseks nende kaupade või teenuste väärtus, millega on rikkumine otseselt või kaudselt EMP asjaomasel territooriumil seotud. Selle punkti juurde kuuluva joonealuse märkuse kohaselt võetakse arvesse kaudset müüki näiteks konkreetse toote horisontaalse hinna kindlaksmääramise korral, kui selle toote hind võetakse madalama või kõrgema kvaliteediga toodete hinna aluseks.

- 217 Hagejad on seisukohal, et keelatud kokkulepe ei puudutanud mikrovaahasid, mistõttu arvestas komisjon vääralt selle toote käibe müügiväärtuse hulka, mille alusel trahvisumma arvutati.

Tõendite hindamise põhimõtted

- 218 Vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale peab komisjon tõendama tema poolt kindlakstehtud rikkumisi ja esitama tõendid, mille alusel saab õiguslikult piisavalt tuvastada rikkumise koosseisu kuuluvate asjaolude esinemise (vt Euroopa Kohtu 17. detsembri 1998. aasta otsus kohtuasjas C-185/95 P: Baustahlgewebe vs. komisjon, EKL 1998, lk I-8417, punkt 58, ja eespool punktis 76 viidatud kohtuotsus Dresdner Bank jt vs. komisjon, punkt 59 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 219 Mis puudutab kohtuliku kontrolli ulatust, siis tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast, et kui Üldkohus vaatab läbi hagi EÜ artikli 81 lõike 1 alusel tehtud otsuse tühistamise nõudes, peab Üldkohus üldiselt läbi viima tervikliku kontrolli küsimuses, kas EÜ artikli 81 lõike 1 kohaldamise tingimused on täidetud või mitte (vt Üldkohtu 26. oktoobri 2000. aasta otsus kohtuasjas T-41/96: Bayer vs. komisjon, EKL 2000, lk II-3383, punkt 62 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 220 Seda arvestades tuleb kohtu kahtlust tõlgendada ettevõtjat kasuks, kes on rikkumise tuvastanud otsuse adressaat. Seega ei saa kohus järeldada, et komisjon on tõendanud rikkumise olemasolu õiguslikult piisavalt, kui tal on selles küsimuses veel kahtlusi, eriti hagi puhul, milles nõutakse trahvi määrava otsuse tühistamist (eespool punktis 76 viidatud Üldkohtu otsus Dresdner Bank jt vs. komisjon, punkt 60 ja Üldkohtu 12. juuli 2011. aasta otsus kohtuasjas T-112/07: Hitachi jt vs. komisjon, EKL 2011, lk II-3871, punkt 58).
- 221 Nimelt tuleb viimati nimetatud olukorras arvesse võtta süütuse presumptsiooni põhimõtet, nagu see tuleneb muu hulgas EIÕK artikli 6 lõikest 2 ning mis on üks liidu õiguse üldpõhimõteteks olevatest põhiõigustest. Arvestades asjassepuutuvate rikkumiste laadi ning nendega seotud karistuste laadi ja raskust, kohaldatakse süütuse presumptsiooni põhimõtet muu hulgas ettevõtjatele kohaldatavate konkurentsieeskirjade rikkumiste menetlustes, milles võidakse määrata trahv või karistusmaks (vt eespool punktis 220 viidatud kohtuotsus Hitachi jt vs. komisjon, punkt 59; vt selle kohta eespool punktis 79 viidatud kohtuotsus Dresdner Bank jt vs. komisjon, punkt 61, ja seal viidatud kohtupraktika).
- 222 Seega tuleb komisjonil esitada piisavalt täpseid ja üksteist toetavaid tõendeid, mille põhjal saab tuvastada, et rikkumine on toime pandud. Tuleb siiski rõhutada, et komisjoni esitatud iga tõend ei pea rikkumise iga elemendi puhul tingimata vastama nendele kriteeriumidele. Piisab, kui kaudsete tõendite kogum, millele institutsioon tugineb, vastab tervikuna hinnatuna sellele nõudele (vt eespool punktis 76 viidatud kohtuotsus Dresdner Bank jt vs. komisjon, punktid 62 ja 63 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 223 Vaidlustatud otsuses tuleb EÜ artikli 81 lõike 1 rikkumise tõendamiseks komisjoni esitatud kaudseid tõendeid hinnata tervikuna, mitte aga üksikult (vt Üldkohtu 8. juuli 2008. aasta otsus kohtuasjas T-53/03: BPB vs. komisjon, EKL 2008, lk II-1333, punkt 185, ja seal viidatud kohtupraktika).
- 224 Samuti tuleb märkida, et praktikas tuleb komisjonil sageli tõendada rikkumise olemasolu selle ülesande seisukohast ebasoodsates tingimustes, sest rikkumise moodustavate faktiliste asjaolude asetleidmisest võib olla möödunud palju aastaid ja paljud uuritavad ettevõtjad ei ole teinud komisjoniga aktiivselt koostööd. Kuigi komisjon on kindlasti kohustatud tõendama, et sõlmitud on ebaseaduslik hindade kindlaksmääramise kokkulepe, oleks liigne nõuda, et sellele lisaks tuleb komisjonil esitada tõendeid selle eesmärgi saavutamiseks kasutatud konkreetse mehhanismi kohta. Rikkumises süüdi oleval ettevõtjal oleks nimelt liiga lihtne hoiduda karistusest, kui ta võiks viidata ebaseadusliku kokkuleppe toimimise kohta esitatud teabe ebamäärasusele, kui kokkuleppe olemasolu ja selle konkurentsivastane eesmärk on siiski piisavalt tõendatud. Ettevõtjad saavad end sellises olukorras tõhusalt kaitsta, kui neil

- on võimalus kommenteerida kõiki tõendeid, millele komisjon nende vastu tugineb (Üldkohtu 8. juuli 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-67/00, T-68/00, T-71/00 ja T-78/00: JFE Engineering jt vs. komisjon, EKL 2004, lk II-2501, punkt 203).
- 225 Nimelt mis puudutab tõendeid, millele võib EÜ artikli 81 rikkumise tuvastamiseks tugineda, siis kehtib ühenduse õiguses tõendite vaba esitamise põhimõte (Üldkohtu 8. juuli 2004. aasta otsus kohtuasjas T-50/00: Dalmine vs. komisjon, EKL 2004, lk II-2395, punkt 72 ja eespool punktis 220 viidatud kohtuotsus Hitachi jt vs. komisjon, punkt 64).
- 226 Mis puudutab erinevate tõendite tõenduslikku väärtust, siis esitatud tõendite hindamise ainus asjakohane kriteerium on nende usaldusväärsus (eespool punktis 225 viidatud kohtuotsus Dalmine vs. komisjon, punkt 72).
- 227 Tõendamise üldreeglite kohaselt sõltub dokumendi usaldusväärsus ja seega tõenduslik väärtus selle päritolust, koostamise oludest, adressaadist ning selle sisust (Üldkohtu 15. märtsi 2000. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-25/95, T-26/95, T-30/95-T-32/95, T-34/95-T-39/95, T-42/95-T-46/95, T-48/95, T-50/95-T-65/95, T-68/95-T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 ja T-104/95: Cimenteries CBR jt vs. komisjon, EKL 2000, lk II-491, punktid 1053 ja 1838 ning eespool punktis 220 viidatud kohtuotsus Hitachi jt vs. komisjon, punkt 70).
- 228 Kui komisjon tugineb rikkumise asetleidmist järeldades üksnes kõnealuste ettevõtjate käitumisele turul, siis piisab, kui viimased tõendavad, et esines asjaolusid, mis näitavad komisjoni tuvastatud fakte erinevas valguses ja mis võimaldavad seega anda faktidele teise usutava seletuse, mis erineb komisjoni esitatust, selleks et järeldada, et liidu konkurentsieeskirju on rikutud (vt selle kohta eespool punktis 224 viidatud kohtuotsus JFE Engineering jt vs. komisjon, punkt 186).
- 229 Seevastu juhul, kui komisjon tugineb dokumentaalsetele tõenditele, ei tule asjaomastel ettevõtjatel mitte lihtsalt esitada ühte usutavat alternatiivi komisjoni teesile, vaid väita, et vaidlustatud otsuses nimetatud tõendid olid rikkumise olemasolu kindlakstegemiseks ebapiisavad (eespool punktis 224 viidatud kohtuotsus JFE Engineering jt vs. komisjon, punkt 187). Niisugune tõendite esitamine ei ole vastuolus süütuse presumptsiooni põhimõttega (vt selle kohta Euroopa Kohtu 8. juuli 1999. aasta otsus kohtuasjas C-235/92 P: Montecatini vs. komisjon, EKL 1999, lk I-4539, punkt 181).
- 230 Arvestades, et konkurentsivastaste kokkulepete keeld on üldtuntud, ei saa komisjonilt nõuda, et ta esitaks tõendeid, millest selgelt nähtuks, et ettevõtjad on üksteisega kontakteerunud. Katkendlikke ja korrapäratuid tõendeid, mis komisjoni valdusesse võivad sattuda, peab igal juhul saama täiendada järeldustega, mis võimaldavad taastada asjakohased üksikasjad. Konkurentsivastase tegevuse või kokkuleppe esinemist võib seega tuletada teatud arvust kokkusattumustest ja kaudsetest tõenditest, mis oma kogumis võivad – vastupidise loogilise selgituse puudumisel – olla käsitletavad tõendina konkurentsieeskirjade rikkumise kohta (Euroopa Kohtu 7. jaanuari 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P: Aalborg Portland jt vs. komisjon, EKL 2004, lk I-123, punktid 55–57; vt ka eespool punktis 76 viidatud kohtuotsus Dresdner Bank jt vs. komisjon, punktid 64 ja 65, ja seal viidatud kohtupraktika).
- 231 Dokumentaalsete tõendite tõendusliku väärtuse hindamisel tuleb väga oluliseks pidada asjaolu, et teatud dokument koostati otseselt seoses faktiliste asjaoludega (Üldkohtu 11. märtsi 1999. aasta otsus kohtuasjas T-157/94: Ensidesa vs. komisjon, EKL 1999, lk II-707, punkt 312, ning 16. detsembri 2003. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-5/00 ja T-6/00: Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied ja Technische Unie vs. komisjon, EKL 2003, lk II-5761, punkt 181) või faktiliste asjaolude vahetu tunnistaja poolt (eespool punktis 224 viidatud kohtuotsus JFE Engineering jt vs. komisjon, punkt 207).

- 232 Kuupäeva või allkirja puudumine dokumendil või asjaolu, et see on halvasti kirjutatud, ei võta sellelt dokumendilt kogu tõenduslikku jõudu, eriti juhul, kui selle päritolu, võimalikku kuupäeva ja sisu saab määrata piisava kindlusega (Üldkohtu 13. detsembri 2006. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-217/03 ja T-245/03: FNCBV jt vs. komisjon, EKL 2006, lk II-4987, punkt 124; vt ka Üldkohtu 10. märtsi 1992. aasta otsus kohtuasjas T-11/89: Shell vs. komisjon, EKL 1992, lk II-757, punkt 86).
- 233 Tõendite vaba esitamise põhimõttest tuleneb, et isegi kui dokumentaalsete tõendite puudumine võib olla asjassepuutuv tegur komisjoni viidatud kaudsete tõendite kogumi tervikuna hindamisel, ei saa see üksi võimaldada ettevõtjal seada kahtluse alla komisjoni argumente, esitades faktilistele asjaoludele alternatiivse seletuse. Ta võib seda teha ainult juhul, kui komisjoni esitatud tõendite alusel ei ole võimalik rikkumise olemasolu kahtluseta tuvastada ja ilma, et oleks vajalik tõlgendamine (eespool punktis 220 viidatud kohtuotsus Hitachi jt vs. komisjon, punkt 65; vt selle kohta ka Üldkohtu 12. septembri 2007. aasta otsus kohtuasjas T-36/05: Coats Holdings ja Coats vs. komisjon, kohtulahendite kogumikus ei avaldata, punkt 74).
- 234 Ühegi sätte ega liidu õiguse üldpõhimõtte kohaselt ei ole ka komisjonil ühe ettevõtja vastu keelatud tugineda niisuguste teiste ettevõtjate avaldustele, kellele komisjon heidab ette keelatud kokkuleppe osalemist. Vastasel juhul oleks komisjoni kohustust tõendada EÜ artiklit 81 rikkuvat käitumist võimatu täita ja see oleks vastuolus talle pandud ülesandega teostada järelevalvet selle üle, et nimetatud sätteid kohaldataks nõuetekohaselt (vt eespool punktis 224 viidatud kohtuotsus JFE Engineering jt vs. komisjon, punkt 192 ja eespool punktis 220 viidatud kohtuotsus Hitachi jt vs. komisjon, punkt 67).
- 235 Avaldustest võib pidada eriti suure tõendusliku jõuga tõenditeks neid, mis on esiteks usaldusväärsed, teiseks tehtud ettevõtja enda nimel, kolmandaks tehtud isiku poolt, kellel on kutsetegevusest tulenev kohustus tegutseda ettevõtja huvides, neljandaks tehtud vastuolus avaldaja huvidega, viiendaks tehtud avalduse esemeks olevate asjaolude otsese tunnistaja poolt ja kuuendaks esitatud kirjalikult, koostatuna tahtlikult ja pärast põhjalikku läbimõtlemit (eespool punktis 220 viidatud kohtuotsus Hitachi jt vs. komisjon, punkt 71; vt selle kohta ka eespool punktis 224 viidatud kohtuotsus JFE Engineering jt vs. komisjon, punktid 205–210).
- 236 Kuid kartellis osalemises süüdistatava ettevõtja avaldust, mille tõele vastavuse on vaidlustanud paljud teised puudutatud ettevõtjad, ei saa pidada piisavaks tõendiks viimati nimetatud ettevõtjate poolt konkurentsieeskirjade rikkumise toimepanemise kohta, kui selle toetuseks puuduvad muud tõendid, kuigi viimaste nõutav tõendusjõu tase võib avalduse usaldusväärsuse tõttu olla väiksem (eespool punktis 224 viidatud kohtuotsus JFE Engineering jt vs. komisjon, punktid 219 ja 220 ning eespool punktis 220 viidatud kohtuotsus Hitachi jt vs. komisjon, punkt 68).
- 237 Lisaks, kuigi enamasti tuleb ebaseadusliku kartelli peamiste liikmete vabatahtlikesse tunnistustesse suhtuda teatud umbusaldusega, arvestades võimalust, et need liikmed püüavad vähendada oma osa rikkumises ja suurendada teiste osa, on samuti tõsi, et 2002. aasta koostööteatise alusel trahvi tühistamise või selle summa vähendamise taotlemine iseenesest ei innusta süüks pandud kartelli teiste liikmete kohta moonutatud tõendite esitamist. Igasugune katse komisjoni eksitada võib nimelt kahtluse alla seada taotleja siiruse ja koostöö täielikkuse ning seega seada ohtu tema võimaluse 2002. aasta koostööteatistest täielikult kasu saada (eespool punktis 220 viidatud kohtuotsus Hitachi jt vs. komisjon, punkt 72; vt selle kohta ka eespool punktis 194 viidatud kohtuotsus Peróxidos Orgánicos vs. komisjon, punkt 70).
- 238 Eelkõige tuleb märkida, et kui isik tunnistab üles, et ta on rikkumise toime pannud, ja möönab seega niisuguste faktiliste asjaolude esinemist, mis ületavad neid faktilisi asjaolusid, mille esinemist võidi otseselt järeldada asjassepuutuvatest dokumentidest, tähendab see vastupidisele viitavate eriliste asjaolude puudumisel a priori, et see isik on otsustanud rääkida tõtt. Seega tuleb avaldaja enda huvidega vastuolus olevaid avaldusi üldjuhul pidada eriti usaldusväärseteks tõenditeks (eespool punktis 224 viidatud kohtuotsus JFE Engineering jt vs. komisjon, punktid 224, 211 ja 212; 26. aprilli

2007. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-109/02, T-118/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02, T-132/02 ja T-136/02: Bolloré jt vs. komisjon, EKL 2007, lk II-947, punkt 166, ning 8. juuli 2008. aasta otsus kohtuasjas T-54/03: Lafarge vs. komisjon, kohtulahendite kogumikus ei avaldata, punkt 59).

239 Eespool viidatud kohtupraktika on analoogia alusel kohaldatav EMP lepingu artiklile 53.

Vaidlustatud otsus ja keelatud kokkuleppes osalenute avaldused

240 Kõigepealt tuleb meenutada, et vaidlustatud otsuse põhjenduses 111 on märgitud järgmist:

„Enamikul tehnilistest koosolekutest hõlmas arutelu hindade üle üldiselt parafiinvahasid ning harvem vaid erinevat liiki parafiinvahasid (nagu täielikult rafineeritud parafiinvahad, pooleldi rafineeritud parafiinvahad, vahasegud/eriotstarbelised vahad, kõvad parafiinvahad või vesinikuga töödeldud vahad). Pealegi oli kõigi ettevõtjate jaoks selge, et hinnad parafiini kõikide liikide puhul tõusevad sama summa või sama protsendi võrra.”

241 Shelli 26. aprilli 2005. aasta avalduses, millele komisjon viitas vaidlustatud otsuse põhjenduses 111, on märgitud, et hinna kindlaksmääramise kokkulepete esemeks olid kõik parafiinvaha liigid. Nimelt avaldas Shell, et tehnilistel koosolekutel oli kõigi osaliste jaoks üldiselt selge, et igat liiki parafiinvahade hinnad tõusevad sama summa või sama protsendi võrra.

242 Lisaks kinnitas Shell oma 21. märtsi 2007. aasta suulises avalduses, et vaid mõnel harval juhul mainiti erinevat liiki parafiinvahasid (nagu täielikult rafineeritud parafiinvahad, pooleldi rafineeritud parafiinvahad, kõvad parafiinvahad või vahasegud/eriotstarbelised vahad). Osalejad olid nõus, et igat liiki parafiinvahade hinnad tõusevad sama summa või sama protsendi võrra.

243 Edasi, Total avaldas, et hinnatõususud puudutasid peamiselt tavalise kvaliteediga parafiine, mida üldiselt kasutati küünalde tootmisel ning mis olid ainsad parafiinid, mis Sasolit ja muid Saksa tootjaid (DEA ja Hansen & Rosenthal) tegelikult huvitasid. Kuna parafiini kasutatakse Euroopas peamiselt küünaldes, toob hinna muutus sellel turul kaasa hinna muutuse ka teistes selle toote kasutusvaldkondades.

244 Sasol kinnitas samuti seda praktikat, avaldades et tehnilistel koosolekutel kokkulepitu oli enam-vähem mõõdupuuks muudele tootesegmentidele, sest osalejad üritasid mitu korda kokkulepituid hinnatõuse umbes samas ulatuses kohaldada ka teistes tootekategooriates.

245 Seega toetavad ja kinnitavad keelatud kokkuleppes osalejate kokkulangevad avaldused vaidlustatud otsuse põhjenduses 111 väidetut.

Mikrovahade hinnakokkuleppe väidetav puudumine

246 Hagejad ei vaidle vastu sellele, et tehnilistel koosolekutel mainiti mõnikord mikrovahasid. Kuid keelatud kokkuleppes osalenud ettevõtjate poolt haldusmenetluses esitatud avaldustest nähtub, et täielikult ja pooleldi rafineeritud parafiinvahade teemade arutamiseks olid spetsiaalsed „Blauer Salon” koosolekud. Lisaks ei leppinud osalejad ühelgi rikkumise perioodil toimunud koosolekul kokku mikrovahade hinnas ega jaotanud omavahel selle toote kliente. Seda kinnitavad ka Shelli avaldused.

247 Esiteks tuleb märkida, et Shelli 14. juuni 2006. aasta avalduses, millele hagejad viitavad, piirdatakse mikrovahade omaduste kirjeldusega ning täpsustatakse nende toorainet. See ei puuduta rikkumise seotust või mitteseotust selle tootega.

- 248 Teiseks on oluline täheldada, et rikkumine, mida hagejatele seoses parafiinvahadega süüks pandi, seisnes kokkulepetes või kooskõlastatud tegevuses seoses hindade kindlaksmääramisega ja parafiinvahasid puudutava tundliku äriteabe vahetamise ja avaldamisega („rikkumise põhiosa”) ning klientide ja/või turgude jagamises („rikkumise teine osa”).
- 249 Hagejad ei vaidle vastu, et rikkumise põhiosa koosneb mitmest osateost, st sellesse kuuluvad hinnakokkulepped, kooskõlastatud tegevus ja tundliku teabe vahetamine.
- 250 EÜ artikli 81 lõikes 1 on aga sätestatud, et „[ü]histuruga on kokkusobimatud ja keelatud kõik sellised ettevõtjatevahelised kokkulepped, ettevõtjate ühenduste otsused ja kooskõlastatud tegevus, mis võivad mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust ning mille eesmärgiks või tagajärjeks on takistada, piirata või kahjustada konkurentsi ühisturu piires”.
- 251 EÜ artikli 81 lõike 1 mõttes kokkuleppe olemasoluks piisab sellest, kui ettevõtjad on väljendanud oma ühist tahet käituda turul konkreetset viisil (Üldkohtu 17. detsembri 1991. aasta otsus kohtuasjas T-7/89: Hercules Chemicals vs. komisjon, EKL 1991, lk II-1711, punkt 256, ja eespool punktis 33 viidatud kohtuotsus HFB jt vs. komisjon, punkt 199). Kokkuleppe EÜ artikli 81 lõike 1 tähenduses võib sõlmituks lugeda niipea, kui esineb ühine tahe, mis on suunatud konkurentsi piiramisele põhimõtteliselt, isegi kui plaanitava piirangu konkreetseid detaile alles läbi räägitakse (Üldkohtu 16. juuni 2011. aasta otsus kohtuasjas T-240/07: Heineken Nederland ja Heineken vs. komisjon, EKL 2011, lk II-3355 punkt 45; vt selle kohta ka eespool punktis 33 viidatud kohtuotsus HFB jt vs. komisjon, punktid 151-157 ja 206).
- 252 Kooskõlastatud tegevuse all mõistetakse koostööd ettevõtjate vahel, kes ei ole läinud nii kaugele, et nad oleksid sõlminud kokkuleppe selle sõna kitsas tähenduses, kuid kes valivad teadlikult konkurentsiriskide asemel ettevõtjatevahelise praktilise koostöö (Euroopa Kohtu 8. juuli 1999. aasta otsus kohtuasjas C-49/92 P: komisjon vs. Anic Partecipazioni, EKL 1999, lk I-4125, punkt 115, ja 8. juuli 1999. aasta otsus kohtuasjas C-199/92 P: Hüls vs. komisjon, EKL 1999, lk I-4287, punkt 158).
- 253 EÜ artikli 81 lõikega 1 on vastuolus igasugune ettevõtjate omavaheline otsene või kaudne suhtlemine, millega võidakse mõjutada olemasoleva või potentsiaalse konkurendi käitumist turul või anda sellisele konkurendile teada seda, kuidas ettevõtja ise on otsustanud käituda või kavatseb hakata turul käituma, kui sellise suhtlemise eesmärk või tagajärg on konkurentsi piiramine (eespool punktis 251 viidatud kohtuotsus Heineken Nederland ja Heineken vs. komisjon, punkt 47; vt selle kohta ka eespool punktis 252 viidatud kohtuotsus komisjon vs. Anic Partecipazioni, punktid 116 ja 117).
- 254 Seega ei olnud komisjon mikrovhade müügi käibe keelatud kokkuleppes osalejate müügiväärtuse hulka lisamiseks kohustatud tõendama, et selle toote hinnakokkulepped sõlmiti tehnilistel koosolekutel. Sellest tuleneb, et hagejate argumendid, mis puudutavad väidetavat kokkulepete puudumist seoses mikrovhade hindade kindlaksmääramise ja selle toote klientide jagamisega, tuleb tulemusetuna tagasi lükata.

Mikrovahasid puudutavad dokumentaalsed tõendid

- 255 Analüüsida tuleb neid mikrovhaseid puudutavaid dokumentaalseid tõendeid, millele tugineti vaidlustatud otsuses, ja dokumentides, millele see otsus viitab ning mis esitati hagejatele haldusmenetluse jooksul.
- 256 Esiteks, MOL märkmetes, mis puudutavad vaidlustatud otsuse põhjenduse 132 juurde kuuluvas joonealuses märkuses komisjoni viidatud 24. juuni 1994. aasta Budapesti tehnilist koosolekut, on pealkirja „Repsol” all mainitud järgmist:

„müük: 60 000t [20 000t import]

Cepsa/Elf 15-2000 t k.a. 3 000t mikro

ERT ainult toorparafiin 15 000 to”

257 Need ülestähendused, mida vaidlustatud otsuses ei korrata, kuid mis esitati hagejatele haldusmenetluse jooksul, annavad tunnistust sellest, et osalejad mainisid parafiinvaha, sealhulgas mikrovaha koguseid tonnides, mis oli müüdud või mida kavatseti müüa erinevatele klientidele selleks, et turge ja kliente jaotada.

258 Teiseks, MOL märkmetes, mis puudutavad vaidlustatud otsuse põhjenduses 145 viidatud 30. ja 31. oktoobri 1997. aasta Hamburgi tehnilist koosolekut, on mainitud järgmist:

„Otsas 50/52 mikro -> Repsol Mobil Agip

[...]

mikrovaha – Prantsuse hind 1500-1600, tõus 10%”

259 Kolmandaks, MOL märkmetes, mis puudutavad vaidlustatud otsuse põhjenduse 147 juurde kuuluvas joonealuses märkuses komisjoni viidatud 5. ja 6. mai 1998. aasta koosolekut, on mainitud järgmist:

„Total – [lugematu] 5 500 – 6 500 mikro [liimuvus] 14-15 [;]Cepsale 4900 emu [lugematu] + 4% Total/E”

260 Võttes ka arvesse muid tõendeid, mida komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 147 mainib, annavad need erinevad tähelepanekud tunnistust sellest, et osalejad mainisid parafiinvaha, sealhulgas mikrovaha koguseid tonnides, mis oli müüdud või mida kavatseti müüa erinevatele klientidele selleks, et turge ja kliente jaotada.

261 Neljandaks, MOL märkmetes, mis puudutavad vaidlustatud otsuse põhjenduses 153 viidatud 13. ja 14. aprilli 1999. aasta Münheni (Saksamaa) koosolekut, sisaldab tabelit, milles terve veeru pealkiri on „Mikro”. Teistes veergudes tehtud ülestähendused, milles klassifitseeritakse muud tüüpi parafiinvahad nende sulamistemperatuuri alusel, ei anna alust kahelda, et tegemist on mikrovahadega.

262 Viiendaks, Sasoli „Blauer Salon” koosoleku protokoll, mis puudutab vaidlustatud otsuse põhjenduses 163 viidatud 26. ja 27. juuni 2001. aasta Pariisi (Prantsusmaa) koosolekuid, sisaldavad järgmisi ülestähendusi:

„juulis: tühistada eriklientide hinnad (=need, kes ei osta või kes ostsid eelmisel aastal väga vähe/eelarve) nii kiiresti kui võimalik, näiteks 30 päeva jooksul. Eesmärk: määrata üks lähtepunkt!

Augusti lõpp[:] tühistada kõik hinnad 30/9.01.

1/10.01 + 7,- eurot

Puit/emulsioonid + kautšuk/kummid= hiljem

Kui kliendid nõuavad hinna suundumust aasta teiseks pooleks:

Suundumus on tõusule, sest eelarve kõik arvud, näiteks toorõli 25,- dollarit/ dollari vahetuskurss 2 DM, on oluliselt ületatud. Lisaks mikrovahad + umbes 30% / väga haruldased ja kallid kõrgekvaliteedilised ja parafiinid.”

- 263 Need ülestähendused tõendavad esiteks, et keelatud kokkuleppes osalejad olid seisukohal, et parafiinvahade kõikide liikide hinnatõusud olid omavahel seotud ja teiseks töötasid nad ka välja õigustusi klientidele hinnatõusu põhjendamiseks.
- 264 Kuuendaks mainitakse Totali ruumidest leitud omakäelistes märkmetes, mis puudutasid vaidlustatud otsuse põhjenduses 174 viidatud 11. ja 12. mai 2004. aasta koosolekut, „1. juuli – [...] + mikrovaha: 25 -> 50 USD/T”. Seega on tegemist otsese ülestähendusega arutelu või lausa kokkuleppe kohta seoses mikrovahade hinnaga.
- 265 Nagu meenutatud eespool punktis 222, ei pea komisjoni esitatud iga tõend rikkumise iga elemendi osas tingimata vastama täpsuse ja üksteist toetavuse kriteeriumidele. Piisab, kui tõendite kogum, millele liidu institutsioon tugineb, vastab tervikuna hinnatult sellele nõudele.
- 266 Lisaks ei saa eespool punktis 230 viidatud kohtupraktika kohaselt nõuda komisjonilt, et viimane esitaks tõendid, millest selgelt nähtuks ettevõtjatevaheline otsene omavaheline kontakteerumine. Katkendlikke ja korrapäratuid tõendeid, mis komisjoni valdusesse võivad sattuda, peab igal juhul saama täiendada järeldustega, mis võimaldavad taastada asjakohased üksikasjad.
- 267 Lisaks, MOL märkmed koostati koosolekutel isikute poolt, kes neil osalesid ning nende märkmete sisu ja ülesehitus on suhteliselt üksikasjalikud. Seega on nende märkmete tõenduslik väärtus väga suur. Mis puudutab Sasoli „Blauer Saloni” koosolekute protokolle, siis on tegemist dokumentidega, mis pärinevad faktiliste asjaolude asetleidmise ajast ning mis koostati in tempore non suspecto, ehk veidi pärast iga tehnilist koosolekut. Isegi kui protokollid koostanud isik ei viibinud tehnilistel koosolekutel, tugines ta teabele, mille ta sai seal osalenud isikult. Seega on nende protokollide tõenduslik väärtus suur.
- 268 Arvestades komisjon esitatud kõiki tõendeid tuleb asuda seisukohale, et tehnilistel koosolekutel arutati mikrovahade hindu, toodetud kogused ja muud tundlikku äriteavet, nagu ka klientidele müüdud või müüa planeeritavat mikrovaha kogust.

Hagejate muud argumendid

- 269 Hagejad on seisukohal, et täielikult ja pooleldi rafineeritud parafiinvahade (asjassepuutuva keelatud kokkuleppe esemeks olevad tooted) hinnad ei olnud „aluseks hindadele”, mis määrati mikrovahadele kui „toodetele, mis olid kõrgema või madalama kvaliteediga” 2006. aasta suuniste punkti 13 tähenduses, mistõttu nende hinda ei saanud mõjutada täielikult ja pooleldi rafineeritud parafiinvahade hinnakokkulepe. Nimelt mikrovahasid (erinevalt vahasegudest või eriotstarbelistest vahadest) ei toodeta täielikult ja pooleldi rafineeritud parafiinvahadest. Need ei sisalda isegi samu tooraineid kui täielikult ja pooleldi rafineeritud parafiinvahad. Kui viimaseid toodetakse kergest toornaftast, siis mikrovahasid toodetakse hoopis tugevalt liimjast libestist. Mikrovahade tooraine ja mikrovahad ise erinevad selgelt toorparafiinist ning täielikult ja pooleldi rafineeritud parafiinvahadest. Kõik need asjaolud esitati komisjonile üksikasjalikult Sasoli leebustaotluse lehekülgedel 2-4.
- 270 Lõpuks viitavad hagejad vastuväiteteatisele esitatud enda vastuse tabelile. Sellest tuleneb nende sõnul, et täielikult ja pooleldi rafineeritud parafiinvahade hinnakõverad muutusid sarnaselt, kuid mikrovahade hinnad olid „ebaühtlasemad”. Nii ei sõltu mikrovahade hind täielikult ja pooleldi rafineeritud parafiinvahade turust, mistõttu komisjonil ei olnud õigust võtta trahvi põhisumma arvutamisel arvesse Sasoli mikrovahade müüki.
- 271 Mis puudutab mikrovahade erinevaid omadusi võrreldes muude parafiinvahadega, siis tuleb märkida, et kohtupraktika kohaselt ei mõjuta vaidlustatud otsuse õiguspärasust kartelli esemeks olevate toodete võimalik kuulumine erinevatele kaubaturgudele, kui komisjonil on sisulisi tõendeid, et konkurentsivastane tegevus oli otseselt või kaudselt seotud kõigi otsuse esemeks olevate toodetega (vt

sell ekohta Üldkohtu 15. juuni 2005. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-71/03, T-74/03, T-87/03 ja T-91/03: Tokai Carbon jt vs. komisjon, kohtulahendite kogumikus ei avaldata, edaspidi „kohtuotsus Tokai II”, punkt 90).

- 272 Arvestades otseseid tõendeid niisuguste arutelude asetleidmise kohta, mis puudutasid mikrovaade hinda ja nendega seotud tundlikku äriteavet ning mikrovaade turu jaotamist (vt punktid 255 jj), tuleb järeldada, et need hagejate argumendid ei saa seada kahtluse alla seda, et komisjon võis õiguspäraselt asuda seisukohale, et trahvi põhisumma arvutamisel tuleb võtta arvesse mikrovaade müügi käivet.
- 273 Lõpuks väidavad hagejad, et nad on võimelised tootma parafiinvaahasid toorparafiinist, kuid nad ei suuda toota mikrovaahasid tugevalt liimjatest libestitest. Seega on Sasol ise mikrovaaha ostja ning järelikult puudus tal mis tahes huvi selle hinna tõstmiseks.
- 274 Selle argumendiga ei saa nõustuda.
- 275 Kõigepealt tuleb märkida, et toimikust nähtub, et kunstlikult kõrgeks paisutatud toorparafiini hinnad ei kohaldunud keelatud kokkuleppe poolte vahelistele selle toote risttarnetele. Lisaks esitasid hagejad Üldkohtu ühele kirjalikule küsimusele vastuseks üksikasjalikke andmeid nende mikrovaaha ostude ja müügi mahtude kohta ajavahemikul 2002-2005, väljendatuna nii eurodes kui tonnides. Nendest tuleneb, et mikrovaaha väljamüügi hind ületas keskmiselt 63,7% võrra sisseostuhinda. Seega on mõistlik eeldada, et keelatud kokkuleppes tulenevad kunstlikud hinnad ei kohaldunud lisaks keelatud kokkuleppe poolte vahelistele risttarnetele ega ka toorparafiinile. Seega, isegi kui Sasol ise mikrovaaha ei tootnud, võis ta igati kasu lõigata mikrovaaha puudutava keelatud kokkuleppe mõjust, arvestades et ta võis seda osta keelatud kokkuleppes osalevatelt tootjatelt või muudest allikatest hinnaga, mis vastas vaba konkurentsi hinnale, ja seda edasi müüa keelatud kokkuleppes tuleneva kunstlikult kõrge hinnaga.
- 276 Seega arvestades eespool esitatud kaalutlusi tuleb asuda seisukohale, et komisjon ei ole teinud viga, arvestades mikrovaade müügi müügiväärtuse hulka.
- 277 Seetõttu tuleb neljanda väite teine osa tagasi lükata.

Väite kolmas osa, mis puudutab trahvi põhisumma arvutamisel seoses toorparafiiniga tehtud viga

- 278 Hagejad väidavad, et komisjon tõi vaidlustatud otsuses välja ainult ühe tehnilise koosoleku, mille mainiti toorparafiini müüki lõpp klientidele, ning et ta isegi ei kinnitanud kindlalt, et Sasol selle koosolekul osales. Seega ei saa Saksa turul lõpp klientidele müüdüd toorparafiini puudutava rikkumise raskus õigustada müügiväärtust 15%. Samuti tegi komisjon vea eeldades, et rikkumine kestis kuus aastat ja kuus kuud.

Hagejate osalemine rikkumise toorparafiini osas 30. oktoobrist 1997 kuni 12. maini 2004

- 279 Komisjon kinnitas vaidlustatud otsuse põhjenduses 288 järgmist:

„Nii Sasol kui Shell möönavad sõnaselgelt, et toorparafiini hinnad olid konkurentide vaheliste arutelude ese eriti alates 1990. aastate lõpust, ning nad esitasid üksikasjad teatud kõnealuste kontaktide kohta (vt ka põhjendus 112). Koosolekul, mis toimus 30. ja 31. oktoobril 1997 (vt põhjendus 145), arutasid toorparafiini teemal vähemalt ENI, H&R/Tudapetrol, MOL, Repsol, Sasol, Dea (pärast 2002. aastat Shell) ja Total, kes leppisid kokku hindade tõstmises. Tuvastatud on see, et Shelli ja Totali esindajad osalesid vähemalt ühel eraldi toorparafiinile pühendatud koosolekul 8. ja 9. märtsil 1999 (vt põhjendus 152). Sasol ja ExxonMobil ei eita oma vastuses vastuväidetele osalemist sellel koosolekul ning nende kohalviibimine oli tõepoolest tõenäoline, arvestades järgmisel päeval saadetud Shelli asutusesisesel e-kirjal tehtud käsikirjalist märget viitega „kõigile tootjatele”. Sasoli, Shelli ja Totali

esindajad viibisid samuti 11. ja 12. mai 2004. aasta tehnilisel koosolekul (vt põhjendus 174), kus sõlmiti kokkulepe toorparafiini hinna osas. Komisjon märgib lisaks, et arutelud toorparafiini üle toimusid teatud tehnilistel koosolekutel, millel osalesid ExxonMobil, Sasol, Shell ja Total. ExxonMobil möönis, et ta osales nendel aruteludel ajavahemikus 1993–1996. ExxonMobil möönis samuti, et [T. H.], kes oli ExxonMobili esindaja, osales toorparafiini puudutataval aruteludel puitlaastplaatide tootjate nimel Euroopa saksa keelt rääkivas osas ajavahemikus 1999–2001, ning kinnitab üldiselt, et arutelud toimusid kartellikokkulepete raames seoses lõppklientidele müüdud toorparafiiniga. Sarnaselt kinnitab Total, et aset leidsid arutelud toorparafiini hinna tõstmise üle. Shell ja ExxonMobil kinnitavad samuti, et koosolekud toorparafiini osas toimusid väljaspool tehnilisi koosolekuid. Kuigi ENI, H&R-Tudapetroli, MOL ja Repsoli esindajad viibisid samuti nendest mõnel koosolekul, leiab komisjon, et olemasolevatest tõenditest ei piisa, et tuvastada nende ettevõtjate vastutus toorparafiini puudutavas rikkumises. Lisaks, kuigi teatud tõendid puudutavad ilmselt muid perioode ja turgusid, on komisjon seisukohal, et olemasolevate tõendite põhjal on võimalik vaid tõdeda, et rikkumine hõlmas toorparafiini, mida müüdi lõppklientidele Saksa turul aastatel 1997–2004”.

280 Lisaks kinnitas komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 112 järgmist:

„Toorparafiini küsimust käsitati teatud tehnilistel koosolekutel [vaidlustatud otsuse põhjendused 144, 145, 152, 157, 174 ja 175]. Lisaks sõlmiti kokkulepped lõppklientidele Saksa turul müüdud toorparafiini kohta vähemalt ühel korral väljaspool tehnilisi koosolekuid, kui Shelli, Sasoli, ExxonMobili ja Totali esindajad ning võib olla ka teised kohtused ning arutasid põhjalikumalt toorparafiini üle, teisisõnu määrasid kindlaks hinnad ja vahetasid tundlikku äriteavet. Näiteks on tõendatud, et üks niisugune koosolek toimus Düsseldorfis 8. ja 9. märtsil 1999. Isikud, kes esindasid ettevõtjaid toorparafiinile pühendatud eraldi koosolekul, olid enamiku ettevõtjate puhul samad, kes osalesid tehnilistel koosolekutel, välja arvatud Totali puhul”.

281 Tuleb märkida, et vaidlustatud otsuse põhjendused 144, 145, 152, 157, 174 ja 175 puudutavad vastavalt 19. ja 20. juuni 1997. aasta, 30. ja 31. oktoobri 1997. aasta, 8. ja 9. märtsi 1999. aasta, 3. ja 4. veebruari 2000. aasta, 11. ja 12. mai 2004. aasta ning 3. ja 4. augusti 2004. aasta koosolekut.

282 Oma otsust tuvastada toorparafiini puhul konkurentsivastase tegevuse olemasolu üksnes osas, mis puudutab müüki lõppklientidele Saksamaal, põhjendas komisjon vaidlustatud otsuses järgmiselt:

„[...]

(289) Komisjon leiab ka, et kõnealused arutelud puudutasid eranditult toorparafiini, mida müüsid niisuguste lõppklientidega seotud ettevõtjad, nagu puitlaastplaatide tootjad, mitte aga näiteks parafiinvahasid. Kuigi ettevõtjate avaldustes enamikul juhtudel ei tehta vahet toorparafiini erinevatel kasutusviisidel, mainitakse põhjenduses 152 [8. ja 9. märtsi 1999. aasta Düsseldorfis koosolek] viidatud kirjas eranditult toorparafiini, mida müüdi puitlaastplaatide tootjatele. Järelikult tõdeb komisjon, et on kaheldav, kas rikkumise ese oli toorparafiini müük muudele klientidele kui lõppkliendid, ning komisjon piiritleb oma järeldused lõppklientidele müüdud toorparafiiniga. Neid kaalutlusi kinnitasid Shell ja ExxonMobil.

(290) Olemasolevatest tõenditest ilmneb, et juhuslikud arutelud toorparafiini üle puudutasid peamiselt Saksa turgu. ExxonMobil, Sasol, Shell ja Total müüsid kõik toorparafiini Saksa turul ja koosolekud, kus toorparafiin oli arutelude ese, leidsid aset Saksamaal. Komisjon leiab, et puuduvad piisavad andmed, mis võimaldaksid järeldada, et toorparafiinile kohaldatavad kokkulepped hõlmasid ka teiste riikide lõppklientidele müüdud toorparafiini.

(291) Komisjon tõdeb, et rikkumine – niivõrd kui see puudutab Saksa turul lõppklientidele müüdü toorparafiini – algas 30. ja 31. oktoobri 1997. aasta koosolekul ning lõppes 11. ja 12. mai 2004. aasta koosolekul.

(292) Komisjon leiab järelikult, et Saksa turul lõppklientidele müüdü toorparafiini puudutavad arutelud olid aluseks kokkulepetele ja/või kooskõlastatud tegevusele [EÜ] artikli 81 ja EMP lepingu artikli 53 tähenduses. Kõnealune järeldus tugineb Shelli ja Sasoli sõltumatutele ja kooskõlas olevatele avaldustele, mida kinnitasid ExxonMobili ja Totali avaldused. Nimetatud järeldust toetavad kirjalikud tõendid.”

- 283 Esiteks, mis puudutab 3. ja 31. oktoobri 1997. aasta koosolekuid, millel Sasol osales, siis tugineb komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 145 MOL märkmetele, milles sisaldub märge „slack wax: DM 550 -> 600”. Need märkmed sisaldavad ka üksikasjalikke ülestähendusi parafiinvahade hinnatõusu teemal, täpsustades keelatud kokkuleppes osalevate tootjate kaupa summad ja kuupäevad, mil hinnatõusu rakendatakse.
- 284 Komisjon järeldas sellest, et „arvestades, et rida „Hinnatõus jaanuaris” viitas tulevasele tegevusele, kinnitavad need märkmed, et osalevad ettevõtjad olid leppinud kokku strateegias hindade ühtlustamiseks ja tõstmiseks” ja et „märkmed puudutasid nii parafiinvahaid kui ka toorparafiini”.
- 285 Hagejad väidavad, et märkmed puudutavad toorparafiini, mida tarniti kartelli liikmetele parafiinvahade tootmiseks.
- 286 Selle kohta tuleb märkida, et vastavalt keelatud kokkuleppe poolte avaldustele ei arutatud tehnilistel koosolekutel osalejate vaheliste ristarnete esemeks oleva toorparafiini hinda, vaid see määratleti ettevõtjatevaheliste kahepoolsete läbirääkimiste käigus. Järelikult tuleb see argument tagasi lükata.
- 287 Edasi märgivad hagejad, et MOL ei tarninud toorparafiini Saksa klientidele, mistõttu ei puudutanud märkmed rikkumise toorparafiini episoodi. Lisaks ei saa nendest märkmetest järeldada, et sõlmitud oli hinnakokkulepe.
- 288 Tuleb märkida, et need argumendid ei ole asjakohased, kuna hindade kindlaksmääramine üldiselt kehtib kõigile klientidele, sealhulgas Saksa lõppklientidele, nagu käesolevas asjas. Lisaks selgitas komisjon põhjusi, miks ta otsustas piirata toorparafiiniga seotud konkurentsivastase tegevuse ulatust vaidlustatud otsuse põhjendustes 289–292, mis on välja toodud eespool punktis 282, müügiga Saksa lõppklientidele. Hagejad ei esitanud argumente vaidlustatud otsuse nende lõikude kohta.
- 289 Lisaks pani komisjon hagejatele süüks mitmeosalist rikkumist, mis seisnes „kokkulepetes ja/või kooskõlastatud tegevuses”, mistõttu ei ole nõutav, et tõendataks konkreetsete hindade kohta sõlmitud kokkulepet.
- 290 Lõpuks väidavad hagejad, et „Blauer Salon” koosoleku protokollist selle tehnilise koosoleku kohta ei nähtu, et arutatud oleks toorparafiini teemat.
- 291 Selle kohta piisab, kui meenutada, et vastavalt eespool punktis 230 viidatud kohtupraktikale peab iga juhul saama katkendlikke ja korrapäratuid tõendeid, mis komisjoni valdusesse võivad sattuda, täiendada järeldustega, mis võimaldavad taastada asjakohased üksikasjad, ning et hinnang antakse kättesaadavate tõendite kogumile. Seega ei saa komisjonilt mõistlikult nõuda, et ta tõendaks rikkumise igat üksikasja mitme üksteist toetava dokumentaalse tõendiga.

- 292 Neid kaalutlusi arvestades järeldas komisjon õigesti, et MOL märkmed selle tehnilise koosoleku kohta, arvestades eriti osalejate avaldusi, on osa tõendite kogumist, mis tõendavad Saksa lõppklintidele müüdatavat toorparafiini puudutavate „kokkulepete ja/või kooskõlastatud tegevuse” esinemist.
- 293 Teiseks, mis puudutab 8. ja 9. märtsi 1999. aasta koosolekut, millele viidatakse põhjenduses 152, siis kinnitab komisjon järgmist:
- „Shelli esitab käsikirjalised märkmed, mille tema sõnul koostas [S.R.] selle koosoleku ettevalmistamiseks. Ta selgitab nende märkmete viimast rida, milles on märgitud „8/9.3.99 PM – puitlaastplaadid”. PM tähendas Shelli sõnul „parafiinimaffiat” – nimi, mille Shell andis ettevõtjatele, kes tavaliselt tehnilistel koosolekul osalesid. Märkmetes mainiti kuupäeva, mil koosolek toimus, mis muudab usutavaks ja teiste tõenditega ühtivaks Shelli selgituse, et märkmed koostati koosoleku ettevalmistamiseks. [S.R.] märkmed näitavad, et ta ootas, et erinevaid ettevõtjaid esindavad isikud vahetaks teavet toorparafiini teatud suurtele klientidele müügi kohta. Koosolekule järgnenud päeval saatis [S.R.] oma ülemusele [S.T.] e-kirja, milles ta teatas, et [üks osalejatest] kavatses puitlaastplaatide sektoris kasutatava toorparafiini hinda alates 10. juunist 1999 tõsta 8–10% võrra. Selle e-kirjaga seotud käsikirjalistes märkmetes oli mainitud, et „kõik tootjad peavad vajalikuks (hindu) tõsta”. See näitab, et äriühinguid koosolekul esindanud isikud olid kokku leppinud toorparafiini hinna tõstmises puitlaastplaatide tööstuses ja et [üks osalejatest] kavatses hakata seda kokkulepet rakendama alates juunist 1999. Viide „kõigile tootjatele” näitab samuti, et lisaks Totalile ja Shellile pidid koosolekul osalema veel teised ettevõtjad.”
- 294 Vastavalt vaidlustatud otsuse põhjendusele 151 ei välista Sasol, et ta sellel koosolekul osales.
- 295 Samuti nähtub vaidlustatud otsuse põhjendusest 152, et ExxonMobil ei eita oma osalemist ja möönis, et tema esindaja osales Sasoli, Shell/Dea ja Totaliga mitmepoolsetel aruteludel, mille esemeks oli toorparafiini müük puitlaastplaatide tootjatele Euroopa saksa keelt rääkivas osas „võib-olla ajavahemikus 1999–2001”.
- 296 Üldkohus on seisukohal, et ExxonMobili ja Shelli avaldused ning Shelli märkmed, millele viidatakse vaidlustatud otsuse põhjendustes 151 ja 152, on osa tõendite kogumist, millest Üldkohus võib järeldada, et Sasol osales ajavahemikul 1999-2001 vähemalt ühel koosolekul, mille ese oli Saksa lõppklintidele müüdatava toorparafiini hinna kindlaksmääramisega seotud „kokkulepped ja/või kooskõlastatud tegevus”.
- 297 Kolmandaks, mis puudutab 17. ja 18. detsembri 2002. aasta tehnilist koosolekut, millel Sasol osales, jõudis komisjon Totali märkmeid analüüsisid vaidlustatud otsuse põhjenduses 168 järgmisele järeldusele:
- „Samuti jagati koosolekul välja graafik „Euroopa turg”. Total ruumidest leitud koopial oli omakäeliselt tehtud märkmeid, mis näitavad, et koosolekul arutati summasid. Sellel koopial on ka muid omakäeliselt lisatud kommentaare, muu hulgas: „Säilitamine märtsis Petrogali suhtes. Toorparafiin alla 500 €. Säilitada olukorda 3 nädalat juulis MOL suhtes.” See näitab, et sel koosolekul arutati toorparafiini hinda.”
- 298 Tuleb märkida, et hagejad ei esita mingeid argumente vaidlustatud otsuse nende lausete kohta.
- 299 Seega on Totali ruumidest leitud graafik osa tõendite kogumist, mis näitavad, et esinesid Saksa lõppklintidele müüdatava toorparafiini hinna kindlaksmääramisega seotud „kokkulepped ja/või kooskõlastatud tegevus”.

300 Neljandaks, seoses 11. ja 12. mai 2004. aasta koosolekuga, millel Sasol osales, märgib komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 174, et Totali ruumidest leiti käsikirjalised märkmed, mis sisaldasid järgmisi andmeid:

„-> Sasol 40 €/50\$. – Juuli lõpp.

-> Mer: 38-28.

-> 1. juuli-

+ FRP: 70 -> 6000 €/T

+ teeküünal: 50 -> 500 €/T

+ mikrovaha: 25 -> 50 \$/T

[...]

-> 40 €/T toorparafiin.”

301 Vaidlustatud otsuse põhjenduses 174 on märgitud, et „viimane rida näitab, et lepiti kokku ka toorparafiini hinna tõusus” ja et „märkmete üldisest kontekstist ilmneb, et hinnale eelnev nool viitab tulevikuks kokku lepitud strateegia olemasolule, mis tähendab, et kavandatakse hinnatõusu”.

302 Hagejate sõnul ei viita miski sellele, et need laused puudutasid tõesti Saksa lõppklientidele müüdava toorparafiiniga seotud kokkulepet. Ükski muu ettevõtja, kes 11. ja 12. mai 2004. aasta koosolekul osales, sellise kokkuleppe sõlmimist ei maininud. Lisaks, kuna ExxonMobil, kes on üks kõige suurematest lõppklientidele toorparafiini müüjatest, ei olnud osalejatena otsuse punktis 174 üles loendatud ettevõtjate hulgas, on väga ebatõenäoline, et sel koosolekul tõstatati lõppklientidele müüdava toorparafiini küsimus.

303 Need argumendid tuleb tagasi lükata eespool punktis 289 ja 291 juba esitatud kaalutluste alusel ning järeldada, et asjassepuutuvad märkmed on osa tõendite kogumist, mis tõendavad, et esinesid Saksa lõppklientidele müüdava toorparafiiniga seotud „kokkulepped ja/või kooskõlastatud tegevus”.

304 Kokkuvõttes tuleb järeldada, et komisjon kogus kokku dokumentaalsed tõendid, mis tõendavad, et esinesid Saksa lõppklientidele müüdava toorparafiiniga seotud „kokkulepped ja/või kooskõlastatud tegevus”.

305 Hagejad väidavad siiski, et need tõendid ei tõenda, et kokkuleppeid oleks sõlmitud Sasoliga.

306 Mis puudutab konkurentsivastaseid kokkuleppeid, mis on saavutatud, nagu käesoleval juhul, konkureerivate ettevõtjate koosolekutel, siis on Euroopa Kohus juba otsustanud, et EÜ artikli 81 rikkumine on toime pandud, kui nende koosolekute eesmärk on piirata, takistada või kahjustada konkurentsi ja seega korraldada kunstlikult turu toimimist. Sellisel juhul piisab ettevõtja kartellis osalemise tõendamiseks sellest, kui komisjon tõendab, et ettevõtja osales koosolekutel, mille käigus konkurentsivastased kokkulepped sõlmiti. Kui osalemine sellistel koosolekutel on tõendatud, peab see ettevõtja esitama tõendid, et ta osales neil koosolekutel ilma mingisuguse konkurentsivastase tagamõtteta, näidates et ta oli oma konkurentidele teada andnud, et ta osaleb neil koosolekutel muul eesmärgil kui nemad (eespool punktis 230 viidatud kohtuotsus Aalborg Portland jt vs. komisjon, punkt 81, ning Euroopa Kohtu 25. jaanuari 2007. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-403/04 P ja C-405/04 P: Sumitomo Metal Industries ja Nippon Steel vs. komisjon, EKL 2007, lk I-729, punkt 47).

- 307 See reegel rajaneb kaalutlusel, et ettevõtja, kes osales nimetatud koosolekul, teatamata avalikult, et ta ei loe end seal arutatuga seotuks, andis teistele osalejatele mõista, et ta on kokkulepituga nõus ja et ta kavatses seda järgida (eespool punktis 230 viidatud kohtuotsus Aalborg Portland jt vs. komisjon, punkt 82, ning eespool punktis 306 viidatud kohtuotsus Sumitomo Metal Industries ja Nippon Steel vs. komisjon, punkt 48).
- 308 Seega õigustab see, et hagejad osalesid konkurentsivastastel koosolekutel ja et nad ei teatanud, et nad ei loe end nende õigusvastase sisuga seotuks, komisjoni poolt neile rikkumise süükspanemist ilma, et komisjon peaks konkreetselt tõendama, et nad sõlmisid neil koosolekutel kokkuleppeid. Seetõttu on hagejate sellekohased argumendid asjassepuutumatud.
- 309 Lõpuks väidavad hagejad, et vastuväiteteatises ei viidatud 30. ja 31. oktoobri 1997 ning 11. ja 12. mai 2004 koosolekutele kui „toorparafiini koosolekutele”.
- 310 Selle argumendiga ei saa nõustuda. Nimelt olid vaidlustatud otsuse viidatud tõendid, mis puudutasid rikkumise toorparafiini osa, juba ära märgitud vastuväiteteatises. Samuti on selles teatises selgelt märgitud, et hagejatele pannakse süüks osalemist rikkumise toorparafiini osas.
- 311 Kõigepealt tuleb märkida, et hagejad ei vaidle vastu komisjoni järeldusele, et parafiinvahade ja toorparafiiniga seotud tegevus on käsitatav ühe vältava rikkumisena. Seetõttu tuleb tõendeid toorparafiiniga seotud tegevuse kohta hinnata lähtuvalt kõikidest ühte rikkumist puudutavatest tõenditest, mis komisjon on kogunud. Need tõendid annavad tunnistust sellest, et toorparafiini puudutavas tegevuses osalenud ettevõtjad võtsid üksteisega järjepidevalt ühendust.
- 312 Kõiki eespool esitatud kaalutlusi arvestades tuleb kinnitada, et vaidlustatud otsuses tuvastatu, et hagejad osalesid vaidlustatud otsuses kirjeldatud ühe, vältava ja mitmeosalise rikkumise toorparafiini osas ajavahemikul 30. oktoobrist 1997 kuni 12. maini 2004.
- 313 Sellest tuleneb, et komisjon ei ole teinud viga, võttes hagejatele määratava trahvi põhisumma arvutamisel arvesse müügiväärtust seoses toorparafiini müügiga ja kohaldades asjassepuutuvale rikkumise kestusele kordajat.
- Toorparafiini müügile kohaldatud kordaja 15% ebaproportsionaalsus
- 314 Hagejad heidavad komisjonile ette proportsionaalsuse põhimõtte rikkumist, kuna ta lähtus trahvi arvutamisel määrast 15% Sasoli toorparafiini müügist Saksa lõppklientidele.
- 315 Kohtupraktika kohaselt nõuab proportsionaalsuse põhimõtte, et institutsioonide aktid ei oleks kaugemale ulatuvad sellest, mis on asjassepuutuvate õigusnormidega taotletavate õiguspärase eesmärkide saavutamiseks sobiv ja vajalik, ning juhul, kui on võimalik valida mitme sobiva meetme vahel, tuleb rakendada kõige vähem piiravat meetet, tekitatud piirangud peavad olema vastavuses seatud eesmärkidega (Euroopa Kohtu 13. novembri 1990. aasta otsus kohtuasjas C-331/88: Fedesa jt, EKL 1990, lk I-4023, punkt 13, ja 5. mai 1998. aasta otsus kohtuasjas C-180/96: Ühendkuningriik vs. komisjon, EKL 1998, lk I-2265, punkt 96; Üldkohtu 12. septembri 2007. aasta otsus kohtuasjas T-30/05: Prym ja Prym Consumer vs. komisjon, kohtulahendite kogumikus ei avaldata, punkt 223).
- 316 Komisjoni poolt konkurentsieeskirjade rikkumise eest karistuse määramiseks algatatud menetluses eeldab proportsionaalsuse põhimõtte kohaldamine, et trahvid ei oleks ebaproportsionaalsed võrreldes seatud eesmärkidega, st võrreldes nende õigusnormide järgimise eesmärgiga, ja konkurentsioiguse normide rikkumise eest ettevõtjale määratud trahvi suurus peab olema proportsionaalne rikkumisega, mida tuleb hinnata tervikuna, arvestades muu hulgas rikkumise raskust ja kestust (vt selle kohta eespool punktis 315 viidatud kohtuotsus Prym ja Prym Consumer vs. komisjon, punktid 223 ja 224

ning seal viidatud kohtupraktika). Täpsemalt, proportsionaalsuse põhimõttest tuleneb, et komisjon peab määrama trahvi proportsionaalselt asjaolude alusel, mida ta võttis rikkumise raskusastme hindamiseks arvesse, ning et komisjon peab neid asjaolusid seejuures seostatult ning objektiivselt põhjendades hindama (Üldkohtu 27. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas T-43/02: Jungbunzlauer vs. komisjon, EKL 2006, lk II-3435, punktid 226–228 ning 28. aprilli 2010. aasta otsus kohtuasjas T-446/05: Amann & Söhne ja Cousin Filterie vs. komisjon, EKL 2006, lk II-1255, punkt 171).

- 317 Esiteks tuleb märkida, et rikkumise toorparafiini osa puudutas täpsemalt salajast tegevust, mis seisnes hindade kokkuleppimises konkurentide vahel, ning kuulus seega nende rikkumiste kategooriasse, mis on vaba konkurentsile kõige rohkem kahju tekitavad.
- 318 Seega leiab Üldkohus, et kordaja 15% toorparafiini müügiväärtusest kohaldamine trahvi väljaarvutamisel on proportsionaalne selle rikkumise osa raskusega.
- 319 Teiseks tuleb toonitada, et komisjon võttis asjassepuutuvaid asjaolusid arvesse seostatult ning objektiivselt põhjendatult. Nimelt kuulub rikkumise toorparafiini osa 2006. aasta suuniste punkti 23 kohaldamisalasse, mis käsitleb rikkumiste kõige raskemaid vorme ja mille puhul on üldjuhul õigustatud „astmestiku kõrgemal tasemel” asuva kordaja 15-30% müügiväärtusest kohaldamine. Lähtudes kordajast 15% toorparafiini müügiväärtusest järgis komisjon igati suuniseid, sest ta kohaldas kõige madalamat kohaldatavat kordajat vastavalt 2006. aasta suunistes hindade määramise horisontaalkokkulepete või kooskõlastatud tegevuse suhtes määratletud üldreeglile.
- 320 Kolmandaks on hagejad siiski seisukohal, et see kordaja on ebaproportsionaalne, arvestades väikest arvu koosolekuid ja osalejaid, rikkumise toorparafiini osa väikest ulatust ja ka osalejate suhteliselt väikest turuosa.
- 321 Mis puudutab nende koosolekute väidetavalt väikest arvu, millel arutati toorparafiini küsimust, siis tuleb märkida, et neid koosolekuid oli palju rohkem kui kaks juhtu, mille hagejad omaks võtavad, nagu nähtub eespool punktides 283-310 esitatud analüüsist. Lisaks tuvastas komisjon õiguslikult piisavalt hagejate osalemise vaidlustatud otsuses kirjeldatud ühe, vältava ja mitmeosalise rikkumise toorparafiini osas ajavahemikul 30. oktoobrist 1997 kuni 12. maini 2004 (vt eespool punkt 312). Seetõttu tuleb toorparafiiniga seotud koosolekute vähesuse argument tagasi lükata.
- 322 Mis puudutab rikkumise toorparafiini osa väikest ulatust, kuna see puudutab ainult müüki Saksa lõppklintidele, ja Sasoli väidetavat väikest turuosa, siis tuleb märkida, et neid asjaolusid on juba arvesse võetud trahvi põhisumma arvutamisel. Nimelt võeti arvesse selle müügiväärtuse arvutamisel, millele hiljem kohaldati rikkumise raskuse alusel määratud 15%, ainult Sasoli ettevõtte käivet (mis väljendab tema täpset turuosa) müügist asjassepuutuvatele kliendigruppidele (mis väljendab rikkumise toorparafiini osa väikest ulatust).
- 323 Seega tuleb need hagejate argumentid tagasi lükata.
- 324 Neljandaks viitavad hagejad asjaolule, et nad ei tooda toorparafiini.
- 325 Selle kohta tuleb meenutada, et kunstlikult kõrgeks paisutatud toorparafiini hinnad ei kohaldunud keelatud kokkuleppe poolte vahelistele selle toote risttarnetele. Seega hoolimata asjaolust, et Sasoli ise toorparafiini ei tootnud, võis ta rikkumise toorparafiini osast kasu saada, arvestades et ta sai seda osta konkureeriva hinnaga ja seda Saksa lõppklintidele edasi müüa keelatud kokkuleppest tuleneva kunstlikult kõrgeks paisutatud hinnaga.
- 326 Seega tuleb ka see argument tagasi lükata.
- 327 Järelikult ei ole komisjon rikkunud proportsionaalsuse põhimõtet, kohaldades rikkumise toorparafiini osa raskust arvestades kordajat 15% müügiväärtusest.

328 Arvestades eeltoodut tuleb tagasi lükata nii käesolev argument kui järelikut ka neljanda väite kolmas osa.

Väite neljas osa, mille kohaselt ei ole eristatud trahvi põhisummasid eri äriühingute poolt keelatud kokkuleppes osalemise eri perioodide alusel

329 Hagejad märgivad, et komisjoni otsustuspraktika kohaselt peab komisjon juhul, kui adressaatidele määratakse trahvid rikkumise eri perioodide eest, peab komisjon määrama trahvi põhisumma nii, et ta jagab müügi alusel arvatud põhisumma osa eri perioodide arvuga.

330 Kuid käesolevas asjas kohaldas komisjon rikkumise kestuse alusel Sasol Waxi suhtes esiteks kordajat 13 kogu rikkumise perioodi osas ja teiseks kordajat 10 perioodide osas, mille eest kõiki hagejaid peeti solidaarselt vastutavaks, võttes eri perioodide puhul arvesse sama müügiväärtust.

331 Komisjon toimis nii selgitamata, miks liidu konkurentsioiguse normide hea kohaldamine nõuab Lõuna-Aafrika kontserni äriühingute eriti raskelt karistamist rikkumise perioodide eest, mille ajal see kontsern Euroopas üldse ei tegutsenudki, st Schümanni perioodi ajal, või tegutses ainult ühissettevõtte kaudu, st ühissettevõtte perioodi ajal, samas kui komisjon ei näinud mingit põhjust karistada HOS endist emattevõtjat Vara, kes esindas üht kolmandikku Schümänn Sasoli kapitalist.

332 Nii rikkus komisjon liiga suurte trahvide keelu ja karistuste individuaalsuse põhimõtet.

333 Kõigepealt tuleb meenutada, et 2006. aasta suuniste punktis 6 on sätestatud, et rikkumisega seotud kaupade ja teenuste müügiväärtuse sidumisel rikkumise kestusega saadakse adekvaatne asendusväärtus, mis kajastab üheaegselt rikkumise majanduslikku tähtsust ja iga rikkumises osalenud ettevõtja osakaalu. Lisaks võetakse vastavalt viidatud suuniste punktile 13 trahvi põhisumma kindlaksmääramisel aluseks nende kaupade või teenuste väärtus, millega on rikkumine otseselt või kaudselt EMP asjaomasel territooriumil seotud.

334 Kohtupraktikast tuleneb, et kui komisjon peab tuginema sama rikkumisega seotud ettevõtjate käibele, selleks, et paika panna määratavate trahvide omavahelised proportsioonid, tuleb arvesse võetavat ajavahemikku piiritleda nii, et saadud käibed oleksid võimalikult sarnased. Sellest tuleneb, et konkreetne ettevõtja saab nõuda, et komisjon võtaks tema suhtes aluseks erineva ajavahemiku kui see, millest komisjon üldiselt lähtub, üksnes tingimusel, et ta tõendab, et tema käive viimati nimetatud ajavahemikul ei näita tema juhtumi eripära arvestades tema tegelikku suurust ja majanduslikku suutlikkust ega tema toime pandud rikkumise ulatust (Üldkohtu 14. mai 1998. aasta otsus kohtuasjas T-319/94: Fiskeby Board vs. komisjon, EKL 1998, lk II-1331, punkt 42 ja 30. sept 2009. aasta otsus kohtuasjas T-175/05: Akzo Nobel jt vs. komisjon, kohtulahendite kogumikus ei avaldata, punkt 142).

335 Vaidlustatud otsuse põhjenduses 634 kinnitas komisjon, et ta mõnab, et 2004. aasta oli erandlik aasta liidu laienemise tõttu mais, ja et ta on seisukohal, et on kohane mitte kasutada 2004. aasta müügiväärtust trahvi arvutamise ainsa alusena, vaid et kasutada tuleb üksuse rikkumises osalemise kolme viimase majandusaasta müügiväärtust.

336 Seega rikkumise peamise ja teise osa suhtes, mis puudutasid parafiinvahasid, kasutas komisjon Sasoli parafiinvahade keskmist müügiväärtust aastatel 2002-2004. Nii jõudis ta summani 167 326 016 eurot. Toorparafiini puudutava kolmanda osa puhul kasutas komisjon aga Sasoli majandusaastate 2001-2003 keskmist müügiväärtust. Ta jõudis toorparafiini osas summani 5 404 922 eurot.

337 Esiteks tuleb analüüsida hagejate argumente Sasol Waxi olukorra seisukohast.

- 338 Hagejad väidavad, et trahvi osa, mille tasumise eest on Sasol Wax üksi vastutav, on 67,5 miljonit eurot, mis moodustab 22% tema 2007. aasta käibest. Nii suur trahv hävitab Sasol Waxi majanduslikult, kui Sasoli kontsern trahvi vabatahtlikult ise ei maksa, kuigi Schümanni perioodi osas rikkumises süüdi ja selle eest vastutav ei ole.
- 339 Kuivõrd see argument puudutab trahvi ülempiiri, tuleb viidata kuuenda väitega seotud analüüsile.
- 340 Veel tuleb täheldada, et hagejad ei esita ühtegi argumenti, millega üritataks tõendada, et müügiväärtus, mis võeti Sasol Waxile määratava trahvi põhisumma arvutamisel aluseks, ei kajasta kohaselt tema toime pandud rikkumise majanduslikku tähtsust ega tema osakaalu keelatud kokkuleppes 2006. aasta suuniste ja eespool punktis 334 viidatud kohtupraktika tähenduses.
- 341 Samuti ei vaidle hagejad vastu sellele, et rikkumises otseselt osalenud eelnevate äriühingute õigusjärglasena on Sasol Wax vastav HOS ja Schümann Sasoli õigusvastase tegevuse eest.
- 342 Tuleb lisada, et vastavalt kohtupraktikale on määruse nr 1/2003 artikli 23 lõike 2 alusel määratud trahvisummade arvutamisel asjaomaste ettevõtjate erinev kohtlemine komisjonile selle sättega antud pädevuse teostamise lahutamatu osa. Nimelt peab komisjon oma kaalutlusruumi raames määrama individuaalse karistuse, mis sõltub ettevõtjate käitumisest ja nendele omastest tunnustest, et tagada igal üksikjuhul liidu konkurentsieeskirjade täielik tõhusus (vt Euroopa Kohtu 7. juuni 2007. aasta otsus kohtuasjas C-76/06 P: Britannia Alloys & Chemicals vs. komisjon, EKL 2007, lk I-4405, punkt 44, ja seal viidatud kohtupraktika). Hagejad ei viita aga ühelegi õigusnormile, mis kohustaks komisjoni individualiseerima müügiväärtust ühes kontsernis.
- 343 Seega tuleb asuda seisukohale, et hagejad ei ole tõendanud, et komisjon on teinud mis tahes vea, kasutades ettevõtja Sasol keskmist müügiväärtust aastatel 2002-2004 selleks, et arvutada tema moodustavate kõigi äriühingute trahvi põhisumma kogu tema osaluse perioodil parafiinvahasid puudutavates rikkumise osades, st perioodil 3. septembrist 1992 kuni 28. aprillini 2005.
- 344 Samadel põhjustel ei ole hagejad ka tõendanud, et komisjon on teinud mis tahes vea, kasutades ettevõtja Sasol keskmist müügiväärtust aastatel 2001-2003 selleks, et arvutada tema moodustavate kõigi äriühingute trahvi põhisumma kogu tema osaluse perioodil toorparafiini puudutavas rikkumise osas, st perioodil 30. oktoobrist 1997 kuni 12. maini 2004.
- 345 Mis puudutab vajadust, et kontsern Sasol võtaks majanduslikus mõttes enda kanda Sasol Waxile määratud trahvi tasumise osas, mis ületab määra 10% tema käibest, siis leiab Üldkohus, et antud küsimus ei ole seotud trahvi põhisumma arvutamist, vaid pigem kuuenda väite raames läbi viidud analüüsi.
- 346 Seega tuleb hagejate argumentid tagasi lükata, ilma et see mõjutaks kuuenda väite raames läbi viidud analüüsi tulemust.
- 347 Teiseks tuleb märkida, et ühissettevõtte perioodi osas Schümann Sasoli tegevuse süükspanemist Schümann Sasol Internationalile kinnitab käesolevas asjas kohaldatav eeldus - mida hagejad ei ole ümber lükanud -, et emaettevõtja avaldab oma tütaretevõtjale, milles talle kuulub kogu kapitaliosalus, tegelikult otsustavat mõju.
- 348 Lisaks ei vaidlusta hagejad Schümann Sasol Internationali vastuse omistamist Sasol Wax Internationalile nende kahe juriidilise isiku õigusjärgluse tõttu.
- 349 Seetõttu tuleb asuda seisukohale, et hagejad ei ole tõendanud, et komisjon kasutas vääralt sama müügiväärtust nii Sasol Waxi kui ka tema ainsa emaettevõtja Sasol Wax International puhul.

- 350 Kolmandaks tuleb meenutada esimese väitega nõustumist ja vaidlustatud otsuse tühistamist osas, milles Sasol Holding in Germany'le ja Sasol Ltd-le omistatakse vastutus Schumann Sasoli toime pandud rikkumise eest ühissetevõtte perioodil (vt eespool punkt 127). Seetõttu ei teki enam väidetava õigusvastasuse küsimust seoses ühissetevõtte perioodi eest neile määratava trahvisumma arvutamisel kasutatud müügiväärtusega.
- 351 Veel, mis puudutab Sasoli perioodi, mil kogu Sasol Waxi kapitali esindasid kaudselt Sasol Holding in Germany ja Sasol Ltd, siis ei takista ükski õigusnorm komisjoni kasutamast samu müügiväärtusi, et arvutada välja määratav trahvisumma rikkumises otseselt osalenud tüdarettevõtjale ja tema emaettevõtjatele.
- 352 Arvestades kõik eespool esitatud kaalutlusi leiab Üldkohus, et komisjon ei ole müügiväärtuse kindlaksmääramisel rikkunud liiga suurte trahvide keelu ja karistuste individuaalsuse põhimõtet. Seega tuleb tagasi lükata neljanda väite neljas osa ning seega ka neljas väide tervikuna, ilma, et see mõjutaks esimese ja kuuenda väitega nõustumise tagajärgi.

5. Viies väide, et vääralt on tuvastatud Sasoli eestvedaja roll

- 353 Hagejad väidavad, et komisjon rikkus õigusnormi ja hindas vääralt tema käsutuses olevaid tõendeid, kuna ta järeldas, et Sasolile määratud trahvi parafiinvahasid puudutavat osa tuleb suurendada 50% (ehk 210 miljonit eurot), kuna Sasol oli parafiinvahade valdkonnas kartelli eestvedaja.

Vaidlustatud otsus

- 354 Komisjon esitas oma järeldused Sasoli eestvedaja rolli kohta vaidlustatud otsuse põhjendustes 681-686:

„[...]

(681) 2006. aasta suuniste trahvide arvutamise meetodi kohta punktis 28 on sätestatud, et „Trahvi põhisummat võidakse suurendada, kui komisjon leiab järgmisi raskendavaid asjaolusid: [...] ettevõtja oli rikkumise eestvedaja või algataja [...].” Vastuväiteteatises kinnitas komisjon, et ta „pöörab ka erilist tähelepanu võimalikule Sasoli juhi rollile, nagu nähtub eespool kirjeldatud asjaoludest”. Vastuses vastuväiteteatisele vaidleb Sasol vastu rikkumise eestvedaja rollile. Sasol väidab, et tal oli eestvedaja roll ainult tehniliste koosolekute tehnilise poole pealt, kuna tal oli asjassepuutuva tegevuse kohta rohkem teadmisi; lisaks ei olnud Sasol, kes sõltus oma konkurentide tarnetest, suuteline kartelli juhtima, kuigi ta möönab, et ta algatas hinnaarutelusid; isegi kui HOS-1 – käibe seisukohast väike tegija võrreldes tema konkurentidega – võis eestvedaja roll olla, kahanes tema mõju aja möödudes. Lõpuks väidab Sasol, et tema eestvedaja rolli ei nähtu kättesaadavatest tõenditest. Sasol paistab väitvat, et Totalil ja ExxonMobilil oli eestvedaja roll teatud perioodide ja/või teatud rikkumise aspektide osas.

(682) Sasoli argumentidega ei saa nõustuda. 4. peatükis viidatud tõenditest nähtud, et:

- 1) Sasol kutsus kokku peaaegu kõik tehnilised koosolekud, saates välja kutsed ja pakkudes välja päevakorra, ning korraldas suure arvu neist koosolekutest, reserveerides hotellitube, üürides koosolekuruume ja korraldades õhtusööke;
- 2) Sasol oli tehniliste koosolekute juhataja ning algatas ja korraldas arutelusid hinna üle;
- 3) Sasol hoidis vähemalt teatud juhtudel kahepoolseid kontakte pärast tehnilisi koosolekuid;
- 4) vähemalt ühel korral esindas Sasol üht teist ettevõtjat (vt põhjendus 129).

- (683) Nõustuda ei saa argumendiga, mille kohaselt Sasol kutsus kokku, korraldas ja juhtis ainult tehniliste koosolekute tehnilist osa. Miski ei viita sellele, et Sasolil ei olnud eestvedaja rolli, kui tehniliste koosolekute aruteludel hakati rääkima konkurentsivastastel teemadel, mis oli tehniliste koosolekute lahutamatu osa, ning Sasol ise möönab, et ta algatas arutelusid hinna üle. Asjaolude asetleidmise ajal koostatud märkmetest ükski ei viita koosolekute kahe osa struktuuri muutusele. Komisjon on igal juhul seisukohal, et koosolekute kaks osa olid tihedalt seotud ja et võimatu on neid kahte selgelt eristada. Lõpuks jäi ka teistele tehnilistel koosolekutel osalejatele mulje, et Sasolil oli kartelli eestvedaja roll. See tuleneb muu hulgas ExxonMobili esindaja e-kirjast (vt põhjendus 600), mille ta saatis oma kartellis osalemise lõpetamiseks. Miski ei viita sellele, et Sasol oleks üritanud vastu vaielda teiste osaliste arusaamale temast kui kartelli eestvedajast. See, et Sasol võis olla tarnete osas teistest äriühingutest sõltuv, ei välista, et tal oli kartellis eestvedaja roll. Arvestades Sasoli liidripositsiooni parafiinvahade turul on tarnetest sõltumine vaid olukorra üks aspekt - arvestada tuleb veel sellega, et Sasolil oli teatud võime mõjutada parafiinvahade turgu ja et ta oli tugev ostja. Kuigi ülemaailmse käibe seisukohast võivad Sasol ja temale eelnenud äriühingud tunduda väikeste tegijatena võrreldes käesoleva otsuse teiste adreessaatidega, ei saa unustada, et tegemist on kõige olulisema ettevõtjaga parafiinvahade turul müügiväärtuse aspektist. Asjaolu, et asjassepuutuv ettevõtja oli majanduslikus mõttes oma konkurentidest sõltumatu või et ta suutis neile survet avaldada, ei ole ka eestvedajaks kvalifitseerimise eeltingimus. Kohtupraktika ei nõua, et eestvedajaks kvalifitseerimiseks peab isik dikteerima teistele, kuidas tegutseda. Komisjon ei leia seetõttu, et eestvedaja rolli saab Sasoli mainitud avalduste väljavõtete alusel välistada.
- (684) Kuna Sasoli eestvedaja rolli toorparafiini osas ei suudetud tuvastada, järeldeb komisjon, et raskendavat asjaolu seoses eestvedaja rolliga saab kohaldada ainult rikkumise esemeks olevate muude toodete suhtes.
- (685) Kuna Sasoli arvates oli eestvedaja roll teistel ettevõtjatel, kas teatud perioodide või teatud rikkumise aspektide osas, siis täheldab komisjon, et need argumendid ei tugine tõenditele ja neid ei saa seega arvesse võtta.
- (686) Arvestades eeltoodut tuleb Sasoli trahvi põhisummat suurendada 50% võrra põhisumma selle osa osas, mis põhineb Sasoli täielikult rafineeritud parafiinvahade, pooleldi rafineeritud parafiinvahade, vahasegude, eriotstarbeliste vahade, vesinikuga töödeldud vahade ja kõvade parafiinvahade müügil.”

Asjakohane kohtupraktika

- ³⁵⁵ Nagu ilmneb väljakujunenud kohtupraktikast, tuleb siis, kui rikkumise panevad toime mitu ettevõtjat, trahvisummade kindlaksmääramise raames välja selgitada, milline oli iga ettevõtja vastav roll nende rikkumises osalemise kestuse jooksul (vt selle kohta eespool punktis 252 viidatud kohtuotsus komisjon vs. Anic Partecipazioni, punkt 150). Sellest tuleneb eelkõige, et ühe või mitme ettevõtja tegutsemist kartelli „juhina” (eestvedaja) tuleb trahvisumma arvutamisel arvesse võtta, kuna sellena tegutsenud ettevõtjad peavad teiste ettevõtjatega võrreldes kandma seetõttu erilist vastutust (vt sell ekohta Euroopa Kohtu 16. novembri 2000. aasta otsus kohtuasjas C-298/98 P: Finnboard vs. komisjon, EKL 2000, lk I-10157, punkt 45).
- ³⁵⁶ Kooskõlas nende põhimõtetega on 2006. aasta suuniste punktis 28 „Raskendavad asjaolud” ära toodud mitteammendav loetelu asjaoludest, mille esinemisel võidakse trahvi põhisummat suurendada ning mille hulgas on rikkumise eestvedaja roll (vt analoogia alusel Üldkohtu 15. märtsi 2006. aasta otsus kohtuasjas T-15/02: BASF vs. komisjon, EKL 2006, lk II-497, punktid 280-282, ja 27. septembri 2012. aasta otsus kohtuasjas T-343/06: Shell Petroleum jt vs. komisjon, punkt 197).

- 357 Selleks et ettevõtjat oleks võimalik kvalifitseerida eestvedajaks, peab ta olema tegutsenud kartelli märkimisväärse käigushoidjana või tal olema isiklik ja konkreetne vastutus selle toimimise eest. Seda asjaolu tuleb hinnata üldiselt, arvestades asja konteksti. See roll võib muu hulgas tuleneda sellest, et ettevõtja, näidates aeg-ajalt üles initsiatiivi, andis spontaanselt kartellile põhitõuke, või see võib tuleneda ka kaudsete tõendite kogumist, mis näitavad, et ettevõtja pühendus kartelli stabiilsuse ja edu tagamisele (eespool punktis 356 viidatud kohtuotsus BASF vs. komisjon, punktid 299, 300, 351, 370-375 ja 427, ning eespool punktis 356 viidatud kohtuotsus Shell Petroleum jt vs. komisjon, punkt 198).
- 358 Nii on see ka juhul, kui ettevõtja osales kartellikoosolekul teise ettevõtja nimel, kes ise ei osalenud, ning edastas talle koosoleku tulemused. Ja ka juhul, kui ettevõtjal oli keskne roll konkreetselt kartelli toimimise tagamisel, näiteks mitme koosoleku organiseerimine, kartelli raames teabe kogumine ja levitamine ning kõige sagedamini kartelli toimimise kohta ettepanekute tegemine (eespool punktis 356 viidatud kohtuotsus BASF vs. komisjon, punktid 404, 439 ja 461 ning eespool punktis 356 viidatud kohtuotsus Shell Petroleum jt vs. komisjon, punkt 199). Sellise keskse rolli tuvastamisel on ka asjassepuutuv koosolekute juhatajaks olemine ning initsiatiivi ülesnäitamine eesmärgiga sõlmida keelatud kokkulepe või veenda uusi isikuid sellega liituma (vt selle kohta Üldkohtu 8. septembri 2010. aasta otsus kohtuasjas T-29/05: Deltafina vs. komisjon, EKL 2010, lk II-4077, punktid 333 ja 335).
- 359 See, et ettevõtja avaldab survet või isegi dikteerib teistele kartelli liikmetele, kuidas peab käituma, ei ole aga tingimus, mis peab olema täidetud, et ettevõtja saaks kvalifitseerida kartelli eestvedajaks. Ettevõtja seisund turul või tema käsutuses olevad ressursid ei ole tõendid rikkumise eestvedaja rolli täitmise kohta, kuigi need on osa kontekstist, mida arvestades neid tõendeid tuleb hinnata (Üldkohtu 27. september 2012. aasta otsus kohtuasjas T-357/06: Koninklijke Wegenbouw Stevin vs. komisjon, punkt 286, ja eespool punktis 356 viidatud kohtuotsus Shell Petroleum jt vs. komisjon, punkt 201; vt selle kohta ka eespool punktis 356 viidatud kohtuotsus BASF vs. komisjon, punktid 299 ja 374).
- 360 Samuti tuleneb kohtupraktikast, et kuna kartelli eestvedajaks kvalifitseerimine mõjutab oluliselt selleks kvalifitseeritud ettevõtjale määratava trahvi suurust, tuleb komisjonil vastuväiteteatistes esitada asjaolud, mis tema arvates on asjassepuutuvad selleks, et süüdistatav ettevõtja, kes võidakse kartelli eestvedajaks kvalifitseerida, saaks sellele vastuväitele vastata. Samas arvestades, et selle teatise esitamine on vaid lõppotsuse vastuvõtmiseks läbitav etapp ja et seega ei sisalda see komisjoni lõplikku seisukohta, ei saa nõuda, et komisjon annaks juba selles etapis õigusliku kvalifikatsiooni asjaoludele, millele ta tugineb lõppotsuses ettevõtja kartelli eestvedajaks kvalifitseerimisel (Euroopa Kohtu 9. juuli 2009. aasta otsus kohtuasjas C-511/06 P: Archer Daniels Midland vs. komisjon, EKL 2009, lk I-5843, punktid 70 ja 71).
- 361 Lõpuks tuleb toonitada, et löike nendest dokumentidest ja avaldustest, millele komisjon ei ole pruukinud otse viidata vaidlustatud otsuses ega vastuväiteteatistes, võib Üldkohus siiski oma täieliku pädevuse teostamise raames arvesse võtta, kui nende dokumentide ja avaldustega on võimaldatud hagejatel tutvuda haldusmenetluses pärast vastuväidetest teatamist (Euroopa Kohtu 16. novembri 2000. aasta otsus kohtuasjas C-297/98 P: SCA Holding vs. komisjon, EKL 2000, lk I-10101, punkt 55; vt selle kohta eespool punktis 356 viidatud kohtuotsus BASF vs. komisjon, punkt 354, ja eespool punktis 356 viidatud kohtuotsus Shell Petroleum jt vs. komisjon, punkt 176).

Põhjendamiskohustuse järgimine Sasoli eestvedaja rolli tuvastamisel

- 362 Hagejad on seisukohal, et komisjon ei ole piisavalt põhjendanud oma järeldust, et Sasolil oli kartelli eestvedaja roll.
- 363 Seoses sellega on oluline toonitada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt peavad üksikakti põhjendustest selgelt ja ühemõtteliselt ilmnema selle akti vastu võtnud institutsiooni kaalutlused, nii et huvitatud isikud saaksid teada rakendatud abinõu põhjused ning pädev kohus saaks kontrolli teostada. Põhjendamise nõuet tuleb hinnata antud juhtumi asjaolusid arvestades. Ei ole nõutud, et põhjenduses

oleksid välja toodud kõik asjassepuutuvad faktilised ja õiguslikud asjaolud, kuivõrd küsimust, kas õigusakti põhjendus vastab EÜ artikli 253 nõuetele, tuleb hinnata mitte üksnes lähtuvalt selle sõnastusest, vaid samuti selle vastuvõtmise kontekstist ja asjaomase valdkonna õiguslikust regulatsioonist (vt Euroopa Kohtu 2. aprilli 1998. aasta otsus kohtuasjas C-367/95 P: komisjon vs. Sytraval ja Brink's France, EKL 1998, lk I-1719, punkt 63 ja seal viidatud kohtupraktika).

364 Käesolevas asjas tuleb asuda seisukohale, et komisjon toob piisavalt täpselt vaidlustatud otsuse põhjendustes 681-686 esile asjaolud, millele ta tugineb, et kvalifitseerida Sasol rikkumise parafiinvahade osa eestvedajaks. Nimelt toob ta välja asjaolud, mida ta peab selles küsimuses asjakohasteks ja täpsustab, millistele dokumentidele tuginedes ta need faktilised asjaolud tuvastas.

365 Järelikult tuleb põhjenduse puudulikkuse argument põhjendamata tõttu tagasi lükata.

Komisjoni kogutud nende tõendite sisuline hindamine, millega ta põhjendas järeldust Sasoli eestvedaja rolli kohta

366 Kõigepealt leiavad hagejad, et vaidlustatud otsuses esitatud asjaolud ei saa olla aluseks järeldusele, et Sasol oli kartelli eestvedaja, mistõttu on komisjon selles küsimuses teinud hindamisvea ja rikkunud õigusnorme.

367 Esiteks tuleb uurida vaidlustatud otsuse põhjenduses 682 esitatud asjaolusid, mille kohaselt kutsus Sasol kokku peaaegu kõik tehnilised koosolekud, saatis välja kutsed ja pakkus välja nende koosolekute päevakorra, korraldas suure arvu neist koosolekutest, reserveerides hotellitube, üürides koosolekuruumi ja korraldades õhtusööke, ning mille kohaselt oli ta nende koosolekute juhataja ning algatas ja korraldas arutelusid hinna üle.

368 Hagejad ei vaidle vastu eespool viidatud faktide täpsusele.

369 Nad väidavad aga, et Sasol ei koostanud päevakorda kartelli raames arutatu kohta, vaid ainult koosolekute tehnilise ja õiguspärase osa kohta. Lisaks ei määranud „Blauer Salon” koosolekute kuupäevi ja kohti kindlaks Sasol ühepoolselt, vaid koos teiste osalejatega.

370 Samuti ei organiseerinud ega struktureerinud mis tahes viisil Sasol kartelli osaliste hinna arutelusid. Pärast koosoleku tehnilise osa läbiviimist algatas Sasol üldiselt arutelu hinna üle, kuid hindade kindlaksmääramist arutati seejärel avalikult ja selleteemalised otsused võeti vastu kogu avaliku „ümarlaua” poolt. Miski ei viita sellele, et Sasol oleks avaldanud mis tahes survet mõnele teisele osalejale, et saavutada arutelude teatud kindel tulemus.

371 Üldkohus leiab, et hagejate esitatud argumendid ei saa vähendada selle asjaolu tähtsust, et Sasol kutsus kokku peaaegu kõik tehnilised koosolekud, saatis osalistele välja kutsed, reserveeris hotellitube, üüris koosolekuruumi ja korraldas õhtusööke. Need asjaolud näitavad, et Sasol oli praktilisest aspektist konkurentsivastaste koosolekute korraldaja.

372 Lisaks on eriline tähtsus sellel, et Sasol saatis laiali kutseid, minnes seega kaugemale praktilisest korraldamisest, kuna juhul, kui mõned osalejad ei saanud kohale tulla ühele või mitmele üksteisele järgnevale tehnilisele koosolekule ega saanud koha peal teada järgmise tehnilise koosoleku toimumise kohta ja aega, võisid nad järgnevatel koosolekutel osaleda Sasoli kutsel.

373 Samuti asjaolu, et Sasol koostas päevakorra vähemalt arutelude tehnilise ja õiguspärase osa kohta, tõendab kaudselt teatud üleolekut võrreldes tehniliste koosolekute teiste osalejatega, mis tugevdas Sasoli juba olemasolevat autoriteeti, mis tal oli tänu EMP-s kõige suurema parafiinvahade tootja staatusele, omades 2004. aastal turuosa 22,4%.

- 374 Samuti on oluline asjaolu, et Sasol oli see, kes tavaliselt algatas arutelu hinna üle, sest nii oli tavaliselt Sasol see, kes viis õiguspärase tehnilist laadi vestluse üle konkurentsivastastele teemadele. Nii oli isegi konkurentsivastaste arutelude kohta Sasoli koostatud päevakorras märkmete puudumisel – mis on loomulik, arvestades kartelli salajast laadi – tavaliselt Sasol see, kes määras konkurentsivastaste arutelude koha teiste arutatud teemade seas. Toimikust nähtub ka, et üldiselt oli Sasol see, kes teatas esimesena parafiinvahade sihthinna või tõusu ulatuse, nagu ka uue hinna klientidele kohaldamise alguse aja.
- 375 Veel tuleb meenutada, et eespool punktis 259 viidatud kohtupraktika kohaselt ei ole see, et ettevõtja avaldab survet, isegi dikteerib teistele kartelli liikmetele käitumist, tingimus, mis peab olema täidetud, et seda ettevõtjat võiks kvalifitseerida kartelli eestvedajaks. Seetõttu ei saa hagejad tulemuslikult viidata asjaolule, et Sasoli ei avaldanud tehnilistel koosolekutel teistele osalejatele survet.
- 376 Teiseks ei vaidle hagejad vastu sellele, et Sasol esindas vähemalt ühel korral üht teist ettevõtjat, Wintershalli. Samuti andis Sasol koosoleku tulemustest teada kartelli teistele osalistele, kelle esindajad ei olnud saanud koosolekul osaleda, nagu tõendatakse vaidlustatud otsuse põhjenduses 103 ja vaidlustatud otsuse lisa punktis 185 MOL, Eni ja Repsoli suhtes.
- 377 Kolmandaks toob komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 683 esile asjaolu, et ka teistele tehnilistel koosolekutel osalejatele jäi mulje, et et Sasolil oli kartelli eestvedaja roll. See nähtub muu hulgas ExxonMobili esindaja e-kirjast, mille ta saatis oma kartellis osalemise lõpetamiseks.
- 378 Hagejad leiavad, et komisjoni kogutud tõendid ei toeta tema järeldust, mille kohaselt teistele osalejatele jäi mulje, et Sasol oli kartelli eestvedaja. ExxonMobili e-kiri oli adresseeritud Sasolile ainult põhjusel, et Sasol oli varem saatnud e-kirja väljapakutud koosoleku päevakorraga.
- 379 ExxonMobili e-kirja analüüsi vaidlustatud otsuse põhjenduses 600. Komisjon tuvastas järgmist:
- „ExxonMobil avaldab, et viimane koosolek, millel üks tema esindajatest osales, oli 27. ja 28. veebruari tehniline koosolek Münchenis. Vastusena Sasoli [M.] 15. jaanuari 2004. aasta kutsele osaleda [...] koosolekul vastas ExxonMobili [Hu.] muu hulgas: „Päevakorra punktid pakuvad meie ettevõtte jaoks huvi. Siiski näib, et kõnealuse konkurentide grupi koosolekud toimuvad ilma kutseühingu toetuseta ja grupil ei ole seega struktuuri ega põhikirja. Niisugune olukord muudab meid rahulolematuks ja me teeme ettepaneku, et kõnealused koosolekud toimuksid EWF raames kas tehnilise komitee osana või eraldi alakomitees. ExxonMobil ei osale sellel koosolekul ilma reguleeriva kutseühingu toetuseta.”
- 380 Arvestades e-kirja konteksti leiab Üldkohus, et niisuguste koosolekute mainimine, mis toimuvad „konkurentide vahel [...] ilma reguleeriva kutseühingu toetuseta”, viitab sellele, et ExxonMobil soovis lõpetada kartellis osalemise, nagu komisjon ka õigesti järeldas. Veel selgem keelekasutus ei oleks olnud mõistlik, arvestades kartelli salajast laadi ja trahvi ohtu, mis tekiks juhul, kui konkurentsivastast tegevust e-kirjas selgelt mainitaks.
- 381 See, et e-kiri oli saadetud ainult Sasolile, mitte kõigile osalejatele, viitab ilma põhjendatud kahtluseta sellele, et ExxonMobil pidas Sasolit kartelli eestvedajaks.
- 382 Shelli ja Sasoli avaldused, millele viidatakse vaidlustatud otsuse põhjenduses 107, sisaldavad kokkulangevaid andmeid, kuivõrd mõlemad ettevõtjad kinnitasid, et tavaliselt korraldas ja juhatas koosolekuid Sasoli esindaja.
- 383 Seetõttu tuleb tagasi lükata hagejate sellekohased argumendid ja kinnitada komisjoni järeldust, et teistele osalejatele jäi mulje, et Sasol oli kartelli eestvedaja.

- 384 Arvestades kõike eeltoodut tuleb asuda seisukohale, et komisjon esitas mitut kokkulangevaid tõendeid, mis asjassepuutuvat kohtupraktikat arvestades õigustavad järeldust, et Sasol oli kartelli märkimisväärne käigushoidja ja tal oli isiklik ja konkreetne vastutus selle toimimise eest, mistõttu tuvastas komisjon õigesti, et ta oli parafiinvahasad puudutava kartelli osade eestvedaja.
- 385 Hageja esitatud muud argumendid ei saa selle järelduse õigsust kahtluse alla seada.
- 386 Esiteks oli hagejate sõnul ainus erinevus Sasoli ja teiste osalejate vahel see, et Sasol korraldas ja juhatas koosolekuid, et ta algatas arutelusid hinna ja kokkulepitud hinnatõusude rakendamise aja üle kõige sagedamini ning et ta oli üldiselt esimene, kes kõigi osalejatega kokkulepitud hinda kohaldama hakkas.
- 387 Kõigepealt tuleb märkida, et vaidlustatud otsuses ei ole tuginetud üksnes nendele kinnitustele, nagu nähtud ka tagapool esitatud analüüsist.
- 388 Edasi, nagu märgib õigesti ka komisjon, ei ole peale Sasoli ühegi teise ettevõtja kohta nii palju üksteist toetavaid tõendeid eestvedaja rolli tuvastamiseks. Nimelt nähtub vaidlustatud otsuse lisast, et konkreetseid tõendeid teiste osalejate korraldatud koosolekute kohta esineb vaid viiel juhul viiekümne ühest ja nende korraldajateks olid ühel korral MOL, kolmel korral Total ja ühel korral Shell, samas kui kutsete ja päevakordade saatmine e-kirjade kaudu lubab järeldada, et Sasol algatas ja korraldas üksteist koosolekut.
- 389 Seepärast tuleb see argument tagasi lükata.
- 390 Teiseks väidavad hagejad, et Sasol ei olnud suuteline kartelli juhtima, sest ta sõltus teiste, vertikaalselt integreeritud kartelli osalejate tarnetest, kellelt ta ostis toorparafiini, parafiinvahade toormaterjali.
- 391 See argument ei ole tulemuslik. Sasoli turuosa parafiinvahade turul EMP-s oli 2004. aastal 22,4%, mistõttu oli Sasol, nagu hagejad ka möönavad, kõige suurema parafiinvahade müüja ja „turuliider”. Lisaks oli ta suur toorparafiini ostja ja nagu ta ise väidab, kõige suurem Shelli ja ExxonMobili toodetud toorparafiini ostja. Seega oli tal tugev läbirääkimiste positsioon toorparafiini tootjate suhtes seoses oma ostujõuga. Samuti seda, et vertikaalselt integreeritud tootjad ei avaldanud Sasolile toorparafiini hinna osas mingit survet, tõendab piisavalt asjaolu, et ka toorparafiini edasimüük Saksa lõppklientidele oli tulus äritegevus. Sellest tuleneb, et teiste kartelli liikmete seas ei kahjustanud Sasoli kaubanduslikku mõju see, et ta ei olnud vertikaalselt integreeritud.
- 392 Kolmandaks, hagejad on seisukohal, et komisjon ei saanud õiguspäraselt järeldada samal ajal, et konkurentsivastased kokkulepped ja kooskõlastatud tegevus seoses toorparafiini ja parafiinvahadega olid käsitletavad ühe vältava rikkumisena, ja et Sasoli eestvedaja rolli ei suudetud toorparafiini osas tuvastada. Arvestades, et üht kartelli ei ole võimalik juhtida ainult osaliselt, tegi komisjon selles küsimuses hindamisvea.
- 393 Nagu komisjon õigesti märgib, ei vasta mõisted „üks vältav rikkumine” ja „rikkumise eestvedaja” samadele kriteeriumidele. Mõiste „üks vältav rikkumine” on seotud ühe konkurentsivastase eesmärgi ideega, kuid mõiste „rikkumise eestvedaja” asjaoluga, et ettevõtja on kartellis selle märkimisväärne käigushoidja.
- 394 Seega ei pane ükski õigusnorm komisjonile kohustust tõendada, et Sasoli eestvedaja roll laienes rikkumise kõigile osadele. Vastupidi komisjoni õiglast lähenemist näitab see, et komisjon ei tuvastanud Sasoli eestvedaja rolli toorparafiiniga seotud rikkumise osas, olenemata Sasoli organisatoori rollist tehnilistel koosolekutel, kus arutati ka toorparafiini küsimusi.
- 395 Arvestades eeltoodut tuleb järeldada, et komisjon esitas mitut üksteisega kooskõlas olevaid tõendeid mis kogumis võimaldavad tuvastada, et Sasol oli kartelli märkimisväärne käigushoidja.

396 Seega ei ole komisjon teinud hindamisviga ega rikkunud õigusnorme järeldades üksteist toetavate ja kokkulangevate kaudsete tõendite alusel, et hagejatel oli parafiinvahade valdkonnas kartelli eestvedaja roll.

397 Seega tuleb käesolev argument tagasi lükata.

Argument, et eestvedaja rolli eest trahvi põhisumma suurendamine 50% võrra on väidetavalt liiga suur, ebaproportsionaalne ja diskrimineeriv

398 Hagejad on seisukohal, et trahvi põhisumma suurendamine 210 miljoni euro võrra on põhjendamatult suur ja ebaproportsionaalne. Seetõttu paluvad nad Üldkohtul tühistada trahvi suurendamine 50% või vähemalt vähendada oluliselt suurendamise määra, et see kajastaks adekvaatselt ja proportsionaalselt Sasoli toime pandud rikkumise raskust võrreldes sellega, mille panid toime teised keelatud kokkuleppe osalised.

399 Esiteks leiavad hagejad, et komisjon tuletas Sasoli väidetava eestvedaja rolli ainult asjaoludest, mis vähemal määral puudutavad ka kartelli teisi osalisi, mistõttu ei esine kvalitatiivset erinevust Sasoli ja teiste osaliste poolt kartelli tehtud panuse vahel. Seega rikkus komisjon võrdse kohtlemise põhimõtet, kuna ta kasutas neid asjaolusid ainult Sasoli vastu, mitte aga kartelli teiste osaliste vastu.

400 Olgu toonitatud, et nagu nähtub ka eespool punktides 367-396 esitatud analüüsist, tõendas komisjon, et Sasoli oli kartelli eestvedaja rolli arvestades teistest osalistest erinevas olukorras. Sellele järeldusele võis ta jõuda nii kvalitatiivsete kui kvantitatiivsete tõendite alusel, kuna teatud käitumist, mis näitab eestvedaja staatust, ei saanud õiguspäraselt ette heita kellelegi muule kui Sasolile. Komisjon võib igal juhul nõuetekohaselt määrata eri osalistele erineva trahvi põhisumma, võttes arvesse ühe organisatori tegevuse erilist intensiivsust kartellis.

401 Seetõttu, arvestades Sasoli erilist olukorda võrreldes teiste osaliste omaga ja eespool punktis 181 viidatud kohtupraktikat, ei ole komisjon rikkunud võrdse kohtlemise põhimõtet.

402 Teiseks väidavad hagejad, et Sasoli toime pandud rikkumine ei ole muude osaliste toime panduga võrreldes nii palju raskem, et see õigustaks trahvi suurendamist 50%. Sasoli rahaline võimsus on ka oluliselt väiksem kui muudel kartelli liikmetel, mistõttu mõjutab juba trahvi põhisumma teda palju rohkem kui kõiki teisi kartelli osalisi.

403 Trahvi põhisummale lisandunud suurendamise määr 50% moodustab 125% Sasol Waxi parafiinvahade aasta müügist EMP-s. See on ka 75% kõigile teistele kartellis osalejatele määratud trahvi põhisummadest kokku, samas kui Sasol Waxi turuosa on umbes 25-30%.

404 Kohtupraktika kohaselt tuleb trahvi suurus kujundada sellisel, et see võtaks arvesse mõju, mida soovitakse avaldada ettevõtjale, kellele trahv määratakse, selleks et trahv ei muutuks tähtsusetuks või vastupidi ülemäära suureks muu hulgas kõnealuse ettevõtja rahalise suutlikkuse seisukohast vastavalt nõuetele, mis tulenevad vajadusest esiteks tagada trahvi tõhusus ja teiseks järgida proportsionaalsuse põhimõtet (eespool punktis 203 viidatud Üldkohtu otsus Degussa vs. komisjon, punkt 283, ja 18. juuni 2008. aasta otsus kohtuasjas T-410/03: Hoechst vs. komisjon, EKL 2008, lk II-881, punkt 379).

405 Eespool punktis 316 viidatud kohtupraktika kohaselt eeldab proportsionaalsuse põhimõtte kohaldamine, et trahvid ei oleks ebaproportsionaalsed võrreldes seatud eesmärkidega, st võrreldes nende liidu konkurentsioiguse normide järgimise eesmärgiga, ja konkurentsioiguse normide rikkumise eest ettevõtjale määratud trahvi suurus peab olema proportsionaalne rikkumisega, mida tuleb hinnata tervikuna, arvestades muu hulgas rikkumise raskust ja kestust. Täpsemalt, proportsionaalsuse

põhimõttest tuleneb, et komisjon peab määrama trahvi proportsionaalselt asjaolude alusel, mida ta võttis rikkumise raskusastme hindamiseks arvesse, ning et komisjon peab neid asjaolusid seejuures seostatult ning objektiivselt põhjendades hindama.

- 406 Käesolevas asjas tuleb märkida, et asjaolu, et trahvi põhisumma moodustab 125% Sasol Waxi parafiinvahade aasta müügist EMP-s, tuleneb põhiliselt lihtsalt asjaolust, et ta osales kartellis kolmteist aastat ja et osaluse kestus on kordaja, mida kohaldatakse müügiväärtusele.
- 407 Samuti asjaolu, et trahvi suurendamine eestvedaja rolli tõttu moodustas 75% kõigile teistele kartellis osalejatele määratud trahvi põhisummadest kokku, on seletatav sellega, et parafiinvahade turuliider Sasol, kelle turuosa oli 22,4%, müügi väärtus oli palju suurem kui teiste osaliste oma.
- 408 Ükski hagejate esitatud võrdlus ei oma seega mingit tähtsust kartelli eestvedaja rolli tõttu põhisumma 50% suurendamise proportsionaalsuse analüüsi seisukohast.
- 409 ent Üldkohus on juba kinnitanud käesoleva asjaga analoogses olukorras ja oma täieliku pädevuse teostamisel, et trahvi põhisumma suurendamine 50% võrra väljendab sobivalt rikkumise veel suuremat kahjulikkust, mis tuleneb kartelli eestvedajaks olemisest (eespool punktis 359 viidatud kohtuotsus Koninklijke Wegenbouw Stevin vs. komisjon, punkt 302).
- 410 Veel tuleb märkida, et trahvi põhisumma suurendamine ei ole seotud rikkumise eest vastutavaks peetud ettevõtja maksevõime küsimusega. Arvutustegur, mida suurendamisel kasutatakse, on trahvi kogusumma piiramine 10% ettevõtja aasta käibest. Seega ei ole hagejate sellekohased argumendid tulemuslikud.
- 411 Järelikult arvestades käesoleva asja asjaolusid ja komisjoni kogutud tõendeid, mis tõendavad Sasoli eestvedaja rolli kartellis, tuleb asuda seisukohale, et komisjon ei ole rikkunud proportsionaalsuse põhimõtet ega suurendanud liiga palju trahvi põhisummat, suurendades eestvedaja rolli tõttu põhisummat 50%.
- 412 Seetõttu tuleb tagasi lükata argumendid võrdse kohtlemise ja proportsionaalsuse põhimõtte rikkumise kohta.
- 413 Kõigi eespool toodud kaalutluste põhjal tuleb viies väide tervikuna tagasi lükata.

6. Seitsmes väide, mis puudutab Sasolile trahvi eest täieliku kaitse andmata jätmist trahvi teatud osade suhtes

- 414 Hagejad väidavad, et komisjon rikkus õigusnorme ja 2002. aasta koostööteatise punkti 23, kuna ta tugines Sasolile trahvi määramisel mitmele asjaolule, mille kohta esitas teavet Sasol vabatahtlikult ise, millest enne Sasoli avaldusi komisjon teadlik ei olnud ja mis mõjutasid oluliselt ja otse rikkumise raskust ja kestust.
- 415 Vaidlustatud otsuse põhjenduses 741 järeldas komisjon, et tõenditel, mille Sasol edastas pärast uurimisi kahe 2005. aasta aprillis ja mais 2005 esitatud teatise ja nende lisadega, oli oluline lisaväärtus 2002. aasta koostööteatise tähenduses, kuna need tugevdasid komisjoni suutlikkust tõendada kartelliga seotud asjaolusid.
- 416 Lisaks kinnitas komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 743, et esimesi tõendeid, millel on otsene mõju rikkumise kestuse kindlaksmääramisele, ei esitanud Sasol, vaid need leiti kontrollide käigus; nendeks olid MOL märkmed ja „Blauer Salon” koosolekute protokollid ning Shelli trahvide eest kaitse saamise taotlus hõlmas neid dokumente.

417 Sellele tuginedes kohaldas komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 749 Sasoli trahvi suhtes 50% vähendumäära, ehk kõige suuremat vähendumäära, mida saab 2002. aasta koostööteatise alusel määrata ettevõtjale, kes ei ole esimene kartelli olemasolu avalikustanud isik, kelleks käesolevas asjas oli Shell.

Väite esimene osa, mis puudutab enne 2000. aastat toimunud tehnilisi koosolekuid

418 Hagejad väidavad, et kõige varsemad koosolekud, mida Shell oma leebustootluses mainib, on need, mis peeti Budapestis 3. ja 4. veebruaril 2000. Shelli avaldus ei sisaldanud ühtegi konkreetset tõendit koosolekute kohta, mis oleks peetud enne seda kuupäeva. Nii pidi komisjon tuginema Sasoli avaldustele, et tõendada teatud koosolekuid, eelkõige neid, mis toimusid ajavahemiku 1995-2000.

419 Mis puudutab kontrollide käigus leitud MOL märkmeid ja „Blauer Salon” koosolekute protokolle, mis on seega Sasoli vabatahtlikest teatistest varasemad tõendid, siis on hagejad seisukohal, et need tõendusallikad ei hõlma kõiki koosolekuid, mida komisjon otsuse mainib, ja et nende märkmetega esitatud teave ei olnud rikkumise kestuse tõendamiseks enamjaolt piisavalt selge. Lisaks viitavad hagejad seitsmele aastatel 1996-2001 peetud tehnilisele koosolekule, mille põhielemendid, nagu kuupäevad, toimumise kohad, osalejate isikud ja konkurentsivastane sisu, suutis komisjon nõutava kindlustasemega ära tõendada vaid tänu Sasoli leebustootlustele.

420 Seega on hagejad seisukohal, et komisjon suutis õiguslikult piisavalt rikkumise toimepanemist ajavahemikul 1992-1999 tõendada Sasoli esitatud tõendite alusel. Nad paluvad seega Üldkohtul teha vaidlustatud otsust muutev kohtuotsus ja neile anda täielik kaitse trahvide eest rikkumise selle osa suhtes, mis puudutab perioodi 1992-1999.

421 Tuleb märkida, et hagejate argumente ei toeta vaidlustatud otsuse sisu ega dokumendid, millele selles viidatakse.

422 Esiteks, mis puudutab perioodi esimesest koosolekust 1992. aastal kuni kaheksanda koosolekuni 27. jaanuaril 1995, siis valdas komisjon kartelli kohta teavet, mis oli pärit muudest allikatest kui Sasoli leebustootlus, nimelt MOL märkmed ja Sasoli „Blauer Salon” koosolekute protokollid, mis leiti kontrollide käigus. Tegemist oli tehniliste koosolekutega, mis leidsid aset 3. ja 4. septembril 1992 (vaidlustatud otsuse põhjendus 126), 26. märtsil 1993 (vaidlustatud otsuse põhjendus 129), 2. juunil 1993 (vaidlustatud otsuse põhjendus 130), 25. oktoobril 1993 (vaidlustatud otsuse põhjendus 131), 24. juunil 1994 (vaidlustatud otsuse põhjendus 132), 30. septembril 1994 (vaidlustatud otsuse põhjendus 133) ja 27. jaanuaril 1995 (vaidlustatud otsuse põhjendus 134). Neid koosolekuid puudutavad MOL märkmed ja „Blauer Salon” koosolekute protokollid, millele viidatakse vaidlustatud otsuses, võimaldasid komisjonil tuvastada osalejate isikud, koosolekute toimumise aja ja koha ning enamikul juhtudel lausa arutelude sisu ja nende konkurentsivastase laadi.

423 Mis puudutab perioodi üheksandast koosolekust, mis toimus 16. ja 17. märtsil 1995, kuni kahekümne teise koosolekuni, mis toimus 27. ja 28. oktoobril 1999, siis sai komisjon Sasoli avaldustest teada ainult kolme koosoleku toimumise, mis toimusid 12. ja 13. jaanuaril 1999 (vaidlustatud otsuse põhjendus 150), 2. ja 3. märtsil 1999 (vaidlustatud otsuse põhjendus 151) ning 23. ja 24. septembril 1999 (vaidlustatud otsuse põhjendus 155). Samas sai komisjon kontrollide käigus leitud MOL märkmete põhjal tuvastada neli koosolekut, mis toimusid 22. ja 23. juunil 1995 (vaidlustatud otsuse põhjendus 136), 14. ja 15. mail 1996 (vaidlustatud otsuse põhjendus 140), 12. ja 13. veebruaril 1998 (vaidlustatud otsuse põhjendus 146) ning 8. ja 9. juulil 1999 (vaidlustatud otsuse põhjendus 154). Lisaks sai komisjon nendest kahe koosoleku sisu taastada tõendite põhjal, mis leiti kontrollide käigus.

424 Sellest tuleneb, et tõendid, mis olid komisjoni valduses enne Sasoli avalduste tegemist, võimaldasid tal tuvastada rikkumise toimepanemine perioodil, mis eelnes 3. veebruarile 2000. Seetõttu on hagejate argumentid faktiliselt põhjendamata.

- 425 Teiseks ei saa hagejad ka väita, et MOL märkmetes ja „Blauer Salon” koosolekute protokollides esitatud teave oli katkendlik.
- 426 Olgu märgitud, et MOL märkmed koostati koosolekutel omakäeliselt isikute poolt, kes neil osalesid ning nende märkmete sisu ja ülesehitus on suhteliselt üksikasjalikud. Seega on nende tõenduslik väärtus väga suur. Mis puudutab Sasoli „Blauer Saloni” koosolekute protokolle, siis on tegemist dokumentidega, mis pärinevad rikkumise faktiliste asjaolude asetleidmise ajast ning mis koostati in tempore non suspecto, ehk veidi pärast iga tehnilist koosolekut. Seega on nende tõenduslik väärtus suur.
- 427 Samuti tuleneb eespool punktis 230 viidatud kohtupraktikast, et arvestades kartellide salajast laadi ei saa komisjonilt nõuda, et ta esitaks tõendeid, millest selgelt nähtuks, et ettevõtjad on üksteisega kontakteerunud. Katkendlikke ja korrapäratuid tõendeid, mis komisjoni valdusesse võivad sattuda, peab igal juhul saama täiendada järeldustega, mis võimaldavad taastada asjakohased üksikasjad. Konkurentsivastase tegevuse või kokkuleppe esinemist võib seega tuletada teatud arvu kokkusattumustest ja kaudsetest tõenditest, mis oma kogumis võivad – vastupidise loogilise selgituse puudumisel – olla käsitletavad tõendina konkurentsieeskirjade rikkumise kohta.
- 428 Ent eespool mainitud märkmed ja protokollid moodustavad tõendite kogumi, mille põhjal komisjon võis õiguspäraselt järeldada, et kartell toimus juba ajavahemikul 1992-1999.
- 429 Tõsi Sasoli kaks teatist hõlbustasid komisjoni tööd, andes täiendavaid tõendeid ja selgitusi teiste komisjoni valduses olevate tõendite tõlgendamiseks. Kuid seda panust kajastab sobivalt trahvi vähendamise määr 50%, mida Sasolile tema koostöö eest kohaldati.
- 430 Seetõttu tuleb seitsmenda väite esimene osa tagasi lükata.

Väite teine osa, mis puudutab turgude ja klientide jagamist

- 431 Olgu meenutatud, et vastavalt vaidlustatud otsuse põhjendusele 653 määrati kohe, kui oli tuvastatud, et klientide ja/või turgude jagamisest, mis moodustas rikkumise teise osa, võtsid osa ka ExxonMobil, MOL, Repsol, RWE, Sasol, Shell ja Total, nende ettevõtjate puhul arvessevõetavaks müügi väärtuse osakaaluks 18% 17% asemel, kuivõrd viimast määra kohaldati ettevõtjate suhtes, kes osalesid ainult rikkumise esimeses osas.
- 432 Hagejad märgivad, et Shelli poolt enne tema avaldusi selles küsimuses esitatud teave oli katkendlik, mida mainitakse vaidlustatud otsuse põhjenduses 741. Samuti väidavad nad, et üksikasjalikud tõendid klientide ja/või turgude jagamise kohta nähtub Sasoli 2005. aasta 30. aprilli ja 12. mai avaldustest.
- 433 Selle kohta piisab, kui märkida, et tõendid, milles nähtub selgelt klientide jagamine tehnilistel koosolekutel, sisaldasid juba MOL märkmetes, millele vaidlustatud otsuses viidatakse põhjendustes 145 ja 147, Sasoli protokollis, millele vaidlustatud otsuses viidatakse põhjenduses 168, ning Total märkmetes, millele viidatakse sama otsuse põhjenduses 170. Need tõendid saadi kontrollide käigus, st enne Sasoli avalduste esitamist.
- 434 Seetõttu on hagejate argumendid faktiliselt põhjendamata.
- 435 Mis puudutab nendes märkmetes esitatud teabe katkendlikkust, siis piisab, kui viidata eespool punktides 426 ja 427 esitatud kaalutlustele.
- 436 Arvestades kõike eeltoodut tuleb väite teine osa ja järelikult seitsmes väide tervikuna tagasi lükata.

Täieliku pädevuse teostamine ja lõpliku trahvisumma kindlaksmääramine

- 437 Tuleb meenutada, et komisjoni vastu võetud otsuste õiguspärasuse kontrolli täiendab täielik pädevus, mis on liidu kohtule vastavalt EÜ artiklile 229 ja hiljem ELTL artiklile 261 antud määruse nr 1/2003 artikli 31 alusel. See pädevus annab kohtule lisaks pelgale karistuse õiguspärasuse kontrollimisele õiguse asendada komisjoni hinnang enda omaga ja järelikult määratud trahv või karistusmaks tühistada, seda vähendada või suurendada. Aluslepingutes ette nähtud kontroll tähendab seega vastavalt tõhusa õiguskaitse põhimõtte nõuetele, mis asuvad põhiõiguste harta artiklis 47, et liidu kohus teostab nii õiguslike kui faktiliste asjaolude kontrolli ja et tal on pädevus hinnata tõendeid, tühistada vaidlustatud otsus ning muuta trahvide summat (vt selle kohta Euroopa Kohtu 8. veebruari 2007. aasta otsus kohtuasjas C-3/06 P: Groupe Danone vs. komisjon, EKL 2007, lk I-1331, punktid 60–62, ning Üldkohtu 21. oktoobri 2003. aasta otsus kohtuasjas T-368/00: General Motors Nederland ja Opel Nederland vs. komisjon, EKL 2003, lk II-4491, punkt 181).
- 438 Seega lasub Üldkohtul täieliku pädevuse teostamisel kohustus oma otsuse tegemise kuupäeval hinnata, kas hagejatele on määratud trahv, mille summa kajastab nõuetekohaselt kõnealuse rikkumise raskust ja kestust, nii et kõnealused trahvid oleksid proportsionaalsed, arvestades määruse nr 1/2003 artikli 23 lõikes 3 ette nähtud kriteeriume (vt selle kohta Üldkohtu 11. märtsi 1999. aasta otsus kohtuasjas T-156/94: Aristrain vs. komisjon, EKL 1999, lk II-645, punktid 584–586, ning 9. juuli 2003. aasta otsus kohtuasjas T-220/00: Cheil Jedang vs. komisjon, EKL 2003, lk II-2473, punkt 93).
- 439 Siiski tuleb rõhutada, et täieliku pädevuse teostamine ei tähenda omal algatusel kontrollimist, ning meenutada, et menetlus liidu kohtutes on võistlev (Euroopa Kohtu 8. detsembri 2011. aasta otsus kohtuasjas C-386/10 P: Chalkor vs. komisjon, EKL 2011, lk I-13085, punkt 64).

1. Kuuenda väite esimene osa, mille kohaselt ei määratud Schümanni perioodi osas eraldi ülempiiri

- 440 Hagejad meenutavad, et Sasol Ltd-d, Sasol Holding in Germany't ja Sasol Wax Internationali ei peetud vastutavaks Schümanni perioodi eest määratud trahvi osa eest (ehk 67,5 miljonit eurot), mis on 22% Schümanni perioodi eest HOS õigusjärglasena ainsana rikkumise eest vastutava äriühingu Sasol Waxi käibest. Komisjon jättis aga väärtalt Schümanni perioodi osas määramata ja kohaldamata ülempiiri 10%, mis on ette nähtud määruse nr 1/2003 artikli 23 lõikes 2.
- 441 Sasol Waxile Schümanni perioodi eest määratud trahv on liiga suur ja hävitab äriühingu sisuliselt, kui Sasol Ltd ei tasu trahvi vabatahtlikult ise, mis tähendaks, et ta peab kaudselt vastutama Schümanni perioodi eest.
- 442 Seetõttu rikkus komisjon määruse nr 1/2003 artikli 23 lõiget 2 ja karistuste individuaalsuse põhimõtet. Järelikult paluvad hagejad Üldkohtul tühistada vaidlustatud otsus osas, milles määratakse Sasol Waxile trahv, mis ületab piirmäära 10% Schümanni ja tema kontrollitava kontserni 2007. aasta käibest. Kohtuistungil palusid hagejad alternatiivina, et trahvi seda osa vähendataks, määrates selle ülempiiriks 10% Sasol Waxi käibest.
- 443 Komisjon on seisukohal, et määruse nr 1/2003 artikli 23 lõikes 2 ette nähtud ülempiiri 10% arvutamisel peab ta arvesse võtma majandusüksust vaidlustatud otsuse vastuvõtmise seisuga, nagu nähtub kohtupraktikast. Lisaks märgib komisjon, et vaidlustatud otsuse adressaadid ei ole Schümanni ega ka Vara ning juba sel põhjusel ei saa ta nende käibele kohaldada 10% ülempiiri.
- 444 Vastavalt kohtupraktikale seondub 10% ülempiir ettevõtja kogukäibega, kuna vaid see käive näitab ettevõtja suurust ja mõju turul (vt eespool punktis 227 viidatud kohtuotsus Cimenteries CBR jt vs. komisjon, punkt 5022, ja seal viidatud kohtupraktika). Lisaks on ülempiiri eesmärk muu hulgas kaitsta

ettevõtjaid liiga kõrge trahvi eest, mis võib need majanduslikus mõttes hävitada (eespool punktis 271 viidatud Üldkohtu otsus Tokai II, punkt 389, ja 13. juuli 2011. aasta otsus kohtuasjas T-138/07: Schindler Holding jt vs. komisjon, EKL 2011, lk II-4819, punkt 193).

- 445 Sellest tuleneb, et 10% ülempiiri kehtestamise eesmärk on saavutatav vaid siis, kui seda ülempiiri kohaldatakse kõigepealt igale trahvi määrava otsuse adressaadile eraldi. Ainut juhul, kui seejärel selgub, et mitu adressaati moodustavad ettevõtja karistatava rikkumise eest vastutava majandusüksuse tähenduses veel ajal, mil otsus vastu võetakse, võib arvutada ülempiiri selle ettevõtja kogukäibe alusel, see tähendab kõiki sellesse kuulujaid kokku arvestades. Kui see majandusüksus on aga vahepeal lagunenud, siis on otsuse igal adressaadil õigus sellele, et tema suhtes kohaldataks ülemmäära eraldi (eespool punktis 271 viidatud Üldkohtu otsus Tokai II, punkt 390; 13. septembri 2010. aasta otsus kohtuasjas T-26/06: Trioplast Wittenheim vs. komisjon, kohtulahendite kogumikus ei avaldata, punkt 113, ning 16. novembri 2011. aasta otsus kohtuasjas T-54/06: Kendrion vs. komisjon, kohtulahendite kogumikus ei avaldata, punkt 92).
- 446 Esiteks puudub käesolevas asjas vaidlus selle üle, et rikkumise Schümanni perioodil ei moodustanud HOS, kellest sai Sasol Wax, Sasol Ltd, Sasol Holding in Germany ja Sasol Wax Internationaliga üht majandusüksust. Kuid vaidlustatud otsuse vastuvõtmise ajal moodustas Sasol Wax teiste hagejatega ühe majandusüksuse.
- 447 Teiseks tuleb märkida, et komisjoni menetluskirjeldustes viidatud kohtuotsused (eespool punktis 33 viidatud Üldkohtu otsus HFB jt vs. komisjon, punkt 528; 8. juuli 2008. aasta otsus kohtuasjas T-52/03: Knaf Gips vs. komisjon, kohtulahendite kogumikus ei avaldata, punkt 353, ning eespool punktis 271 viidatud kohtuotsus Tokai II, punkt 389) ei puuduta olukordi, kus rikkumisega hõlmatud perioodil ei moodustanud otseselt vastutav äriühing veel üht majandusüksust emaettevõtjatega, kes esindasid tema kapitali otsuse vastuvõtmise ajal. Seetõttu ei saa nendes kohtuotsustes tehtud lahendit otseselt järgida faktilises olukorras, mis on sellest väga olulisest aspektist erinev.
- 448 Kolmandaks tuleb lisada, et selle reegli positiivne tagajärg, mille kohaselt tuleb eristamata jätta kaks formaalselt eraldiseisvat äriühingut ja määrata trahv solidaarselt sama ettevõtja moodustavale tütarettevõtjale ja tema emaettevõtjale (vt eespool punktid 31 ja 36), on see, et kaob risk, et äriühing võib vältida või minimeerida trahve, koondades õigusvastase tegevuse tütarettevõtjasse, millel on väga väike käibe. Reeglit, et trahvi ülempiir tuleb määrata ettevõtja kogukäibe alusel, võib vaadelda kui selle tulemuse tagajat. Kuid seda eesmärki ei täida trahvi eraldi ülempiir, mis määratakse lähtudes rikkumise perioodist, mis eelnes ühe majandusüksuse loomisele kartelli vahetult osalenud tütarettevõtja ja sellise emaettevõtja vahel, kes esindab tema kapitali komisjoni otsuse vastuvõtmise ajal, kui tütarettevõtja vara ei ole muudele õiguslikele üksustele üle antud pärast tema omandamist ning seejärel kartelli avastamist.
- 449 Neljandaks ei vaidle komisjon vastu hagejate kinnitusele, et kuna Sasol Wax ei ole suuteline Schümanni perioodile vastavat trahvi osa maksma – mis on 22% tema aasta käibest – peab valdusäriühing Sasol Ltd maksma Sasol Waxi asemel osa trahvist, nimelt osa, mis ületab ülempiiri 10% ja mis käib väidetavalt Sasol Waxile üle jõu.
- 450 Viiendaks tuleb ka toonitada, et Schümanni perioodil ei saanud Sasol Wax International, Sasol Holding in Germany ja Sasol Ltd rikkumisest mingit kasu, sest Sasol Wax ei kuulunud veel neile.
- 451 Kuuendaks tuleb arvesse võtta asjaolu, et siseriiklike õigusnormide kohaselt annab solidaarvastutus EÜ artikli 81 rikkumise eest määratud trahvi tasumise suhtes igale trahvi tasunud solidaarvõlgnikule õiguse nõuda teiselt solidaarvõlgnikult tema nimel tasutud trahvi osa maksmist (vt selle kohta Euroopa Kohtu 11. aprilli 2013. aasta otsus kohtuasjas C-652/11 P: Mindo vs. komisjon, punktid 36 ja 37). Ent käesolevas asjas väidavad hagejad just seda, et raske on esitada regressinõuet Vara ja Schümanni vastu, kui komisjon ei ole neid süüdi mõistnud; komisjon selles küsimuses vastu ei vaidle.

- 452 Seega võib komisjonipoolne ebavõrdne kohtlemine (vt eespool punktid 187 ja 197), koosmõjus Schümanni perioodi puudutava trahvi osa eraldi piirmäärata, suurendada Sasol Wax Internationali, Sasol Holding in Germany ja Sasol Ltd rahalist vastutust HOS poolt toime pandud rikkumise eest. Nimelt peavad trahvi osa, mis ületab 10% Sasol Waxi käibest, tasuma tema emaettevõtjad, kuid Vara ja Schümanni solidaarvastutuse tuvastamata jätmine võib hagejate – eelkõige Sasol Waxi kolme praeguse emaettevõtja - kahjuks mõjutada trahvisumma lõplikku jaotust siseriiklikus kohtus.
- 453 Arvestades kõiki eespool esitatud kaalutlusi asub Üldkohus seisukohale, et arvestades kohtuasja eripäraseid asjaolusid on kohane piirata Sasol Waxi trahvi seda osa, mis määrati seoses Schümanni perioodil toime pandud rikkumisega, 10 protsendiga tema 2007. aasta käibest. Kuna see käive oli 308 600 000 eurot, on selle rikkumise perioodi eest Sasol Waxile määratud trahvi osa 30 860 000 eurot.
- 454 Nii määratud trahvisumma osa ei mõjuta komisjoni hilisemat hinnangut mõju kohta, mis on käesoleval kohtuotsusel selles küsimuses.

2. Kuuenda väite teine osa, mis puudutab eraldi ülempiiri puudumist ühissetevõtte perioodi osas, mida analüüsiti koos esimese väitega nõustumisega

- 455 Hagejad kordavad, et Sasol Holding in Germany'le ja Sasol Ltd-le ei peaks saama omistada vastutust ühissetevõtte ja Sasoli perioodi eest. Sellest tuleneb, et nende perioodidega seotud trahvi osa oleks pidanud piirduma 10 protsendiga Sasol Waxi käibest või juhul, kui Üldkohus leiab, et Schümänn Sasol ja Schümänn Sasol International, nagu ka Sasol Wax ja Sasol Wax International moodustasid nendel perioodidel ühe majandusüksuse, siis 10 protsendiga Sasol Wax Internationali 2007. aasta käibest.
- 456 Nagu nähtub teise väite analüüsist, tuleb jätta vaidlustatud otsus muutmata osas, milles komisjon tuvastas ühe majandusüksuse, mille moodustavad Schümänn Sasol ja Schümänn Sasol International, nagu ka nende õigusjärglased Sasol Wax ja Sasol Wax International.
- 457 Siiski tuleb meenutada, et esimest väidet puudutavate lõppjäreldest tulemusel tuleb teha vaidlustatud otsust muutev kohtuotsus osas, milles komisjon omistab Sasol Holding in Germany'le ja Sasol Ltd-le vastutuse rikkumise eest, mille pani toime Schümänn Sasoli ja Schümänn Sasol Internationali moodustatav üks majandusüksus.
- 458 Esiteks tuleb märkida, et Sasol Waxile ja Sasol Wax Internationalile määratud trahvi osa, mis oli seotud ühissetevõtte perioodiga (179 657 803 eurot), ületab oluliselt määra 10% Sasol Wax Internationali käibest (480 800 000 eurot 2007. aastal).
- 459 Teiseks ei vaidle komisjon vastu hagejate kinnitusele, et kuna Sasol Wax International ei ole võimeline maksma kogu ühissetevõtte perioodiga seotud trahvi, peaks valdusäriühing Sasol Ltd tema asemel tasuma osa trahvi, st osa, mis ületab 10%, mis ei ole Sasol Wax Internationalile jõukohane.
- 460 Kolmandaks tuleb märkida, et esimese väite raames esile toodud hindamisviga paneb kahtlema ühissetevõtte perioodil rikkumise toime pannud ettevõtja piirides. Lisaks sõltub erinevate äriühingute solidaarvastutuse tuvastamine Schümänn Sasoli toime pandud rikkumise eest eelnevast järeldusest, et need äriühingud moodustasid koos ühe ettevõtja EÜ artikli 81 tähenduses rikkumise toimepanemise ajal. Kuna ettevõtja on käesolevas asjas väärtalt määratletud, ei ole välistatud, et hindamisvigade puudumisel oleks komisjon tuvastanud Vara ja Schümanni solidaarvastutuse otseselt Schümänn Sasoli toime pandud rikkumise eest.
- 461 Neljandaks, arvestades eespool punktis 451 viidatud kohtupraktikat leiab Üldkohus, et hindamisvead seoses ühissetevõtte perioodil rikkumise toime pannud ettevõtja määratlusega, koosmõjus seda perioodi puudutava trahvi osa eraldi piirmäärata, võivad suurendada hagejate rahalist vastutust otseselt Schümänn Sasoli poolt toime pandud rikkumise eest. Nimelt peavad trahvi osa, mis ületab 10% Sasol

Wax Internationali käibest, tasuma tema emattevõtjad, kuid Vara ja Schümanni solidaarvastutuse tuvastamata jätmine võib hagejate – eelkõige Sasol Holding in Germany ja Sasol Ltd - kahjuks mõjutada trahvisumma lõplikku jaotust siseriiklikus kohtus.

- 462 Arvestades kõik eespool esitatud kaalutlusi asub Üldkohus seisukohale, et arvestades käesoleva asja eripäraseid asjaolusid on kohane piirata trahvi osa, mis määrati Sasol Waxile ja Schümänn Sasol Internationalile ühissetevõtte perioodil toime pandud rikkumise eest, 10 protsendiga selle ettevõtja 2007. aasta käibest. Kuna selleks käibeks oli 480 800 000 eurot, tuleb Sasol Waxile ja Sasol Wax Internationalile määratud asjassepuutuvat trahvi osa vähendada 48 080 000 euronni.
- 463 Nii määratud trahvisumma osa ei mõjuta komisjoni hilisemat hinnangut mõju kohta, mis on käesoleval kohtuotsusel selles küsimuses.

3. Sasoli perioodiga seotud trahvi osa

- 464 Lõpuks, mis puudutab rikkumise Sasoli perioodi ja sellega seotud trahvi osa, suuruses 71 042 197 eurot, siis leiab Üldkohus oma täieliku pädevuse teostamise raames, et toime pandud rikkumise raskust ja kestust arvestades on hagejatele määratud trahvi summa sobiv.

Kohtukulud

- 465 Vastavalt kodukorra artikli 87 lõikele 3 võib Esimese Astme Kohus määrata kulude jaotuse või jätta kummagi poole kohtukulud tema enda kanda, kui osa nõudeid rahuldatakse ühe poole, osa teise poole kasuks.
- 466 Käesoleval juhul nõustuti hagejate seitsmest väitest kolmega ja igale hagejale määratud trahvi vähendati oluliselt. Seega tuleb juhtumi asjaolusid õiglaselt hinnates otsustada, et komisjon kannab ise oma kohtukulud ja temalt mõistetakse välja kaks kolmandikku hagejate kohtukuludest ning viimased kannavad seega ühe kolmandiku oma kohtukuludest.

Esitatud põhjendustest lähtudes

ÜLDKOHUS (kolmas koda)

otsustab:

1. Tühistada komisjoni 1. oktoobri 2008. aasta otsus K(2008) 5476 (lõplik) EÜ [...] artikli 81 ja EMP lepingu artikli 53 kohase menetluse kohta (juhtum COMP/39.181 – Künlavahad) artikkel 1 osas, milles Euroopa Komisjon tuvastas, et Sasol Holding in Germany GmbH ja Sasol Limited osalesid rikkumises enne 1. juulit 2002;
2. Vähendada Sasol Wax GmbH-le määratud trahvi summa 149 982 197 euronni, mille tasumise eest on solidaarselt vastutavad esiteks Sasol Wax International AG summas 119 122 197 eurot ning teiseks Sasol ja Sasol Holding in Germany summas 71 042 197 eurot.
3. Jätta hagi ülejäänud osas rahuldamata.
4. Jätta komisjoni kohtukulud tema enda kanda ja mõista temalt välja kaks kolmandikku Sasoli, Sasol Holding in Germany, Sasol Wax Internationali ja Sasol Waxi kohtukuludest.
5. Jätta üks kolmandik Sasoli, Sasol Holding in Germany, Sasol Wax Internationali ja Sasol Waxi kohtukuludest nende endi kanda.

Czucz

Labucka

Gratsias

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 11. juulil 2014 Luxembourgis.

Allkirjad

Sisukord

Vaidluse aluseks olevad asjaolud	2
1. Haldusmenetlus ja vaidlustatud otsuse vastuvõtmine	2
2. Sasoli ja Vara kontserni ülesehitus ning vaidlustatud otsuses vastutuse omistamine emaettevõtjatele ..	4
Menetlus ja poolte nõuded	5
Õiguslik käsitlus	6
1. Esimene väide, mille kohaselt peeti Sasol Ltd-d, Sasol Holding in Germany't ja Sasol Wax Internationali väärtalt vastutavaks ühissetevõtte perioodil toime pandud rikkumise eest	6
Esialgsed tähelepanekud	7
Vaidlustatud otsus	8
Kontrolli mõiste eristamine otsustava mõju tegeliku avaldamise mõistest, nagu seda kohaldatakse EÜ artikli 81 raames	9
Komisjoni järelduse, et Schümann Sasol Internationali rikkumise saab süüks panna Sasol Holding in Germany'le ja Sasol Ltd-le, põhjendatus	11
Schümann Sasol Internationali juhatuse	12
B. I. roll	13
Schümann Sasol Internationali juhatuse otsuste määratlemine	15
Igapäevase majandustegevuse juhtimise asjassepuutuvus	16
Järeldus Schümann Sasol Internationali juhatuse kohta	17
Schümann Sasol Internationali nõukogu ja aktsionäride üldkoosolek	17
Sasol Holding in Germany poolt Schümann Sasol Internationali turukäitumise tegelik otsustav mõjutamine	18
Hagejate poolt tõendite pakkumine	19
2. Teine väide, mille kohaselt on Sasol Ltd-le, Sasol Holding in Germany'le ja Sasol Wax Internationalile väärtalt omistatud vastutus rikkumise eest Sasoli perioodil	19
Väite esimene osa, mis puudutab õigusnormi rikkumist seoses võimalusega panna tütarettevõtja toime pandud rikkumine süüks emaettevõtjale ainult 100% kapitaliosaluse eelduse alusel	19
Väite teine osa, mis puudutab järeldust, et eeldust ei suudetud väidetavalt ümber lükata	21
Vaidlustatud otsus	21
Üldised tähelepanekud	21

Sasol Waxi igapäevase majandustegevuse läbiviimine	22
Strateegilised kaubandusotsused	23
Eelduse ümberlukkamatus	24
Järeldus	25
Hagejate poolt tõendite pakkumine	25
3. Kolmas väide, mis puudutab Vara solidaarvastutuse puudumist Schümanni perioodil ja ühisettevõtte perioodil	25
4. Neljas väide, et trahvi põhisumma on vääralt kindlaks määratud	28
Väite esimene osa, mille kohaselt puudub vaidlustatud otsusel õiguspärane õiguslik alus	28
Väite teine osa, mille kohaselt arvati Sasoli müügiväärtuse hulka vääralt mikrovhade müük	30
Tõendite hindamise põhimõtted	31
Vaidlustatud otsus ja keelatud kokkuleppes osalenute avaldused	34
Mikrovhade hinnakokkuleppe väidetav puudumine	34
Mikrovhahaid puudutavad dokumentaalsed tõendid	35
Hagejate muud argumendid	37
Väite kolmas osa, mis puudutab trahvi põhisumma arvutamisel seoses toorparafiiniga tehtud vigu	38
Hagejate osalemine rikkumise toorparafiini osas 30. oktoobrist 1997 kuni 12. maini 2004	38
Toorparafiini müügile kohaldatud kordaja 15% ebaproportsionaalsus	43
Väite neljas osa, mille kohaselt ei ole eristatud trahvi põhisummasid eri äriühingute poolt keelatud kokkuleppes osalemise eri perioodide alusel	45
5. Viies väide, et vääralt on tuvastatud Sasoli eestvedaja roll	47
Vaidlustatud otsus	47
Asjakohane kohtupraktika	48
Põhjendamiskohustuse järgimine Sasoli eestvedaja rolli tuvastamisel	49
Komisjoni kogutud nende tõendite sisuline hindamine, millega ta põhjendas järeldust Sasoli eestvedaja rolli kohta	50
Argument, et eestvedaja rolli eest trahvi põhisumma suurendamine 50% võrra on väidetavalt liiga suur, ebaproportsionaalne ja diskrimineeriv	53
6. Seitsmes väide, mis puudutab Sasolile trahvi eest täieliku kaitse andmata jätmist trahvi teatud osade suhtes	54
Väite esimene osa, mis puudutab enne 2000. aastat toimunud tehnilisi koosolekuid	55

Väite teine osa, mis puudutab turgude ja klientide jagamist	56
Täieliku pädevuse teostamine ja lõpliku trahvisumma kindlaksmääramine	57
1. Kuuenda väite esimene osa, mille kohaselt ei määratud Schümanni perioodi osas eraldi ülempiiri	57
2. Kuuenda väite teine osa, mis puudutab eraldi ülempiiri puudumist ühisettevõtte perioodi osas, mida analüüsiti koos esimese väitega nõustumisega	59
3. Sasoli perioodiga seotud trahvi osa	60
Kohtukulud	60